Budapest, 1900. Ötödik évfolyam. 306. szám. Szerda, november 7.

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: József-körut 18. Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF. Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR. Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A megmagyarázott törvény.

Budapest, november 6.

(v.) Hüvösnek mondta ma Szilágyi Dezső azt a légkört, amelyben a trónöröklésről szóló fejtegetései mozogtak. Hát a törvénymagyarázásnak bizony nem izzó az atmoszférája. Az ész, mialatt ez a mivelet folyik, elszigeteli magát az érzések világától; nem szabad semhevülnie, sem csapongnia, ha jól akarja elvégezni rideg feladatát. A törvény holt kovájából kicsiholni az igazságnak benne lappangó szikráját: a törvénymagyarázásnak ebben áll a feladata. Ezt a munkát végezte ma Szilágyi Dezső. Persze a maga nagy stiljében. Nem egyes kvarcdarabnak, hanem az egész magyar közjog sziklájának ment neki hatalmas tüzszerszámával; s nem szikrákat csalt belőle elő, hanem valóságos lángnyalábokat. S így hát, noha maga nem hevült munkájának hüvös légkörében, de másokat mégis hevitett: lelkesedésre és csodálatra hevitette hallgatóságát. A hermeneutika, mely rendszerint csak tudomány s még annak is száraz, művészetté fokozódott ebben az emlékezetes beszédben. Művészetévé az analizáló elmének, a minden akadályt diadalmasan lebiró logikának s a kényszerítő erejű okfejtésnek.

Egy első szinre merész, de megdöbbentően helyt álló mivelettel indult bele Szilágyi Dezső fejtegetésének érdemleges részébe: azon kezdte, hogy kihasitotta az eddig folyt vitából mindazt, amit idáig hibásan vagy fölöslegesen kontrovertáltak. Valósággal megamputálta a tárgyat; lenyeste a diskusszió testéről a beteg s haszontalan részeket. Ezt a remek sebészi műtétet akként végezte, hogy a főherceg nyilatkozatának tartalmát két kategóriába sorozta. A nyilatkozat tulnyomó része oly tényeket s körülményeket sorol fel, amelyekben nincsen semmiféle közjogi vonatkozás, amelyek az uralkodóház családi statutumainak fogalomkörében mozognak s amelyeknek a becikkelyezése tehát csakis örök emlékezés okáért történik. A másik rész — az, amely kimondja, hogy az országgyülés e nyilatkozatnak a trónöröklés rendjére vonatkozó kijelentéseit az 1723 : I. és II. törvénycikkekkel egyezőknek találja — ez a rész igenis érinti a magyar közjogot s erre nézve a becikkelyezés *authentica interpretatiót* jelent. A parlamentnek nincs mért foglalkoznia az első kategóriával; azok a dolgok kivül állanak a vitán s a velük foglalkozás merő időfecsérlés volna. De igenis tárgyalni kell — még pedig behatóan és lelkiismeretesen — a nyilatkozatnak azt a részét, amely a trónutódlással foglalkozik. Meg kell vizsgálni, helyes-e és törvényes-e, hogy Ferenc Ferdinánd főherceg leszármazói ki vannak rekesztve az örökösödés rendjéből, s hogy közjogunk nem szenved-e sérelmet ezen a réven. Ime az egyszerüsitett, a természetes mértékére redukált vita-tárgy. És ime klasszikus szabatossággal fölvetve a kérdés, amelyre a törvényhozásnak felelnie kell.

Az ut, mely a helyes válaszhoz elvezet, a törvénymagyarázás utja. Az ellenzék egy akadályt dobott oda ez ut közepére. Ez a gát, amelytől eddig nem lehetett szabadon előrejutni, az ugynevezett *Hausgesetz*. Szilágyi Dezső ma megmondta, hogy nekünk ehhez a házi törvényhez semmi közünk sincsen. Már Széll Kálmán is kimutatta a minap, hogy a házitörvények nekünk semmi tekintetben jogforrásul nem szolgálhatnak. Szilágyi ma ezt még kiegészitette azzal, hogy ez alkalommal semmi értelme nem volna a *Hausgesetz* előterjesztésének. Mert nem az a lényeges, mit foglal magában *most* ez a családi törvény, hanem az, mit tartalmazott az 1723-iki törvények alkotásának idején. A jelenlegi *Hausgesetz* ezelőtt hetven évvel foglaltatott össze abba a gyüjteménybe, amely azóta változatlanul érvényben van. De abból, amit *hetven év előtt* foglaltak irásba, semmiféle biztos következtetés nem vonható arra, ami *ezelőtt százhetvenöt esztendővel* mint puszta jogszokás szerepelt. De nemcsak közünk nincs a házi törvényre, hanem szükségünk sincs reá. A mi jogforrásunk egyesegyedül az 1723 : I. és II. törvénycikk lehet; amit ez a két törvény a trónöröklés feltételeiről és rendjéről megszab, annak és csakis annak van Magyarországon jogosultsága.

A kérdés már most az, megfelel-e az 1723-iki törvényeknek, hogy morganatikus házasságból eredő gyermekek ki vannak zárva a trónöröklés jogából? Megfelel-e az idézett törvényeknek, hogy trónöröklésre jogosult utód csakis rangegyenlő házasságból származhatik? Szilágyi Dezső beismerte, hogy e törvények szövegében kifejezetten nincs benne az, amit Ferenc Ferdinánd főherceg a maga házasságának jogi következményeül elismert. De bebizonyitotta Szilágyi, hogy a morganatikus házasságból született gyermekeknek a trónöröklésből való kirekesztettsége az 1723-iki törvényekből önként folyik, még pedig *mint a bennük alkotott jogszabályoknak szükségszerü következménye*. Ezt a tételét Szilágyi Dezső valóban csodálatraméltó elmésséggel, imponáló tudással és tündöklő dialektikával bizonyitotta be. Ausztriában, mint a német nemzetiségü római császárság egyik államában a fejedelem az öröklési rendet s ennek feltételeit abszolut akarattal állapithatta meg; ott tehát a császár akarata révén a trónöröklésre képesitett utódra nézve mint lényeges feltétel fennállhatott, fenn is állt a rangegyenlő házasságból való leszármazás. Az 1723-iki törvények pedig kimondták, hogy a három nőágon belül Magyarországnak az örökös tartományokkal azonos lesz az uralkodója. A törvények okát is adják ennek az intézkedésnek, kijelentvén, hogy Magyarország és Ausztria együttesen és elválaszthatatlanul birtoklandók, s egymásnak külső erőszak ellen kölcsönös védelemmel tartoznak. Ezeknek a magyar törvényeknek a céljuk tehát az volt, hogy a három nőág kihalásáig Ausztriában csak az lehessen császár, aki egyszersmind

---

TÁRCA.

Vívódás.

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Irta: *Erdős Renée.*

A szoba csöndes félhomályában valaki szemben ült velem. Egy leány. Fiatal, izmos, fekete szemü. Karosszékében ül, kezére hajtott fővel, mintha szomorkodnék. A hangja, mikor megszólal, olyan mély bánattal van tele, hogy szinte zokogásnak vélem. Panaszkodik. Pedig olyan rosszul illik ez a panasz a fiatalságához.

— Nincs boldogság! — mondja és mélyen lecsüggeszti a fejét.

Bosszankodva tekintek reá:

— Te mondod ezt? Te? Milyen igazságtalan vagy! Hát nincs-e erős tüdőd, piros arcod, élénk, csillogó szemed?

— Van, — feleli keserü mosolylyal — de mit bizonyit ez? A piros arcszin, a fénylő tekintet azt mutatja, hogy jól táplálkozom, a szabad levegőn járok és sokat alszom.

— Hát az egészség az minden?

— Az egészség az nagyon sok.

— Sok. Meglehet. Talán tulságosan is sok. De ki panaszkodik az egészség ellen? Hiszen erősen hozzátartozik a boldogsághoz, de egymagában még nem az.

— Van, aki annak tartaná, ha megvolna neki és az utcára szórná érte a sok jót, amitől te érezhetnéd magadat boldognak.

Felpattant helyéről és elutasitó mozdulattal szakitott félbe:

— A vagyont gondolod, ugy-e? Mennyire tévedsz!

Sohasem sóvárogtam a gazdagság után. Utálom a pénzt, mint valami lelketlen, hatalmas zsarnokot, aki tudtán kivül csak a nevénél fogva és mert van, millióknak okozza a vesztét.

Eh, mit! A vagyon nem jelenti a boldogságot! Sőt ugy érzem, nem is volna az életnek ingere reám nézve, ha nem volnának apróbb, megvalósithatatlan vágyaim. Valami szép utazás, költségesebb szórakozás s más egyéb dolgok, amelyek nélkül az emberiség nagyobbik fele szépen élél, mivel nem is tud róluk.

— Ez még nem jelenti a vagyon utálását. Ha minden szükségesnek birtokában vagyunk, könnyü lemondanunk a feleslegesről.

— Semmi sem fölösleges, ami jól esik nekünk, amit megkivánunk. Bármi legyen is az: csinos nyaraló regényes vidéken, valami szellemes olvasmány, müvészi festmény, vagy akár elegáns öltözék is. Kérdezd meg csak az asszonyokat!

— Ah, az asszonyok! . . . De ismered-e a szegénységet? Tudod-e, mi a nyomor? Jártál-e már lyukas cipőben? Télen nyári ruhában? Feküdtél-e le már éhes gyomorral? Keltél-e fel ugy, hogy nem tudtad, estére hol hajtod le a fejed? Ismered te a küzdést?

Felkacagott bántó, éles kacagással.

— Igazad van. Nem ismerem. De ezzel csak azt mondtad, hogy mindig gondoskodtak rólam. Kötelességből vagy szeretetből, az már mindegy. Hát ez magában véve nem elég elszomoritó-e már? Nem markol-e bele durván az önérzetembe, hogy csak ugy sajog bele? Hát nem ismerem a küzdést! Nem azt a küzdést, mely egy darab kenyérért folyik. A véletlen, pusztán a véletlen megóvott ettől. De nincs-e ennél fárasztóbb küzdelem? Nem keservesebb-e az a küzdelem, amelylyel tulajdon énünket, a saját magunk értékét akarjuk érvényesiteni? Hát csak az a munka, amely a testet fárasztja ki, a tenyeret tóri fel? Nem nagyobb-e szászszorta a lelkünk szenvedése, mint az, amelyet a kopialás okoz?

— De az, amit te lelki szenvedésnek nevezel, az másnak talán csak egy kis bosszuság, kellemetlenség, vagy más ilyesmi. Teljesen egyéni gondolkodásunktól, velünk született érzékenységünktől és vérmérsékletünktől függ. Ellenben az éhség mindenkinek éhség, a lyukas cipőn át beszivárgó sárnak hidegét mindenki egyképpen érzi. Az ütés is mindenkinek fáj, aki kapja. Ezek reális érzések, hogy ugy mondjam, általánosak. Örülj, adj hálát istennek, hogy ezeket te még nem érezted. A lelki szenvedéseket csak lebirja az ember, ha olyan fiatal és erőteljes, mint te vagy. Elvégre, mik is azok a te lelki szenvedéseid? Hogy le kellett mondanod néhány ábrándodról? Hogy néhány hazug érzés megcsalt, elámitott? Hogy csalódtál dolgokban és emberekben, holott nem kellett volna hinned bennük? Hogy nem olyannak látod az életet, amilyennek serdülő korod rózsaszinü ködén keresztül nézted? Bizony kissé sok a feketeség, sokkal több, mint amennyit az a rózsaszinü köd, a te rajongó hited eltakart előtted? De nem csillan-e fel itt-ott egy-egy sugár, az első emberpár óta ránk maradt örökség? Az örök Szép és örök Nagy: a költészet és a szerelem?

— A költészet? Mi az? A saját lelkünk tü-

király is Magyarországon. S ha már most Ausztriában a császár jogosan alkothatta meg azt a jogszabályt, amely ott a rangegyenlő házasságból való leszármazáshoz fűzi a trónöröklésre való képességet, akkor világos, hogy az 1723. I. és II. törvénycikk alkotásánál a törvényhozásnak nem lehetett olyan szándéka, hogy a három nőágon belül olyannak is lehessen igénye a magyar trónra, aki a császári trón örökléséből ipso facto et jure ki van zárva. Ki is mondja a magyar törvény világosan a magyar trónöröklés egyik feltételéül, hogy a jogosultnak ausztriai főhercegnek kell lennie. S mivel ausztriai főherceg csakis rangegyenlő házasságból származhat, ennélfogva morganatikus házasság leszármazója Magyarországon sem lehet képesítve a trónöröklésre. Mindez pedig nem azért van igy, mert az uralkodóház családi törvénye rendeli, hanem azért, mert a magyar törvényhozás önállóan és függetlenül az örökös tartományokra nézve akkor már üz év óta érvényben állott trónöröklési rendet a saját közjogunk kiegészitő részévé tette. S tette ezt azzal a bevallott célzattal, hogy a két állam az uralkodó személyazonosságának kapcsolata révén elválaszthatatlanul és felbonthatatlanul birtokoltassék s egymást kölcsönösen védelmezze.

Szilágyi Dezső e törvénymagyarázatához szó sem fér. Világos és meggyőző okfejtése lefegyverez minden kétséget. Nincs e hatalmas érvláncnak egyetlen szeme sem, amely az alaposságnak akárcsak látszatával is meg volna támadható. Az ellenzék persze másképp magyarázza a törvényt: a maga módja s a maga külön politikai célja szerint. A közvélemény nem fog habozni, hogy a kétféle törvénymagyarázat közül akár a tudományos komolyság, akár a politikai célszerüség szempontjából melyiket tartsa jobbnak. Jól mondta Szilágyi, hogy még ha egyenlő értékü is volna a kétféle magyarázat, még akkor sem azt kellene a nemzetnek választania, amely a trónöröklés tekintetében homályt támaszt és zavart fakaszt, hanem azt a másikat, amely idejekorán eloszlat minden homályt s elejét veszi minden zavarnak. Monarkhikus államban a trónöröklés rendjének megingatása s az e téren keletkező jogbizonytalanság mélyreható válságoknak, nagy nemzeti katasztrófáknak válik szükségképp kutforrásává. A magyar nemzetnek semmi szüksége arra, hogy ok nélkül, a törvények plauzibilis értelmének elcsavarásával ekkora veszedelmet zuditson magára. A közvélemény tehát egy szivvel, egy lélekkel megnyugszik ebben a törvényjavaslatban, kivált mióta Szilágyi Dezső hatalmas tekintélye, roppant tudása s csodálatos dialektikája vált szószólójává.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, november 6.

A háznagyi hivatalt *hordárok* ostromolták jegyekért. A sok hordár: előkelő közönséget jelent. Olyat, mely ázsióval is megszerzi a jegyét, de megszerzi.

Tehát: ma már beszélnie kellett *Szilágyi* Dezsőnek.

És beszélt is. Azt mondta . . . De essünk előbb tul az előzményeken. Hát megteltek a karzatok és csak ugy sötétlett a folyosó. Mára még az öreg republikánus. Madarász József is bejött. És Apponyi Albert is, Ugron Gábor is és akinek csak helye van az üvegtető alatt. Mindenki eljött. S mindenki elfelejtette már a tegnapot, mert mindenki csak a mára volt kiváncsi. Azaz hogy valaki még nem felejtette el a tegnapot. *Polónyi* Géza német fordítót keresett a folyosón az ő tegnapi beszédéhez.

— El akarom küldeni minden főhercegnek — mondta s dörzsölte a kezeit.

De a t. Ház a mára volt kiváncsi. Sőt a mának is csak a második felére. Mikor már Szilágyi Dezső fog beszélni. Addig egy kicsit türelmetlenül hánykolódott az a tenger, mely az elnöki dobogó alatt terül el. A szegény *Barabás* Bélának ilyen hangulatban kellett az időt és önmagát őrölnie. Nagy tisztességgel cselekedte ezt, sok önfeláldozással s az emberek azt gondolták közben: *vajjon meg tudja-e ezt neki hálálni Szilágyi Dezső?*

Oh meghálálta. Persze a maga módja szerint. Mikor általános mozgás közben *Szilágyi* Dezső belefogott beszédébe, első dolga volt, hogy az előtte szólott Barabás Bélát *agyonütötte.* De szeretettel ütötte agyon és — *külön.* Ez volt a hálája. Mert a többi ellenfelét aztán egybe markolta és csoportosan vágta le. A *tisztelt urak* csoportja (ez a néppárt volt) közös sirba hanyatlott s akit közülök Szilágyi Dezső külön is megnevezett, az járt legrosszabbul. Mert azt ugy cselekedte, hogy kiejtette a félnevet: gróf *Zichy* s aztán odafordult Nagy Mihályhoz: *hogy is hivják?* Hát igen: gróf Zichy János! Ezt a nevet külön is megemlitette, de azzal a sulyosbitással, hogy nem is akarta ismerni. A *tisztelt urak* után jöttek a *képviselő urak* s azokat is ledöntötte. A külön agyonütés dicsőségéből pedig Barabáson kivül csak Kossuth Ferenc és Polónyi Géza kapott még.

De az bájos volt, ahogy Polónyit (no nem az egészet) agyonütötte. Valahogy ilyenformán végzett vele:

— A képviselő ur mint mindenből, ebből is *ügyet* csinált. Kellett ez neki, hogy jól érezze magát. Mikor aztán készen volt az ügy, akkor *az ügyvéd ur szolgált tanácsokkal a feleknek, kioktatta őket és ugy agyontámogatta,* hogy hasonló támogatást a saját ügyében a t. Ház egyetlen tagja se köszönne meg neki.

Fájt ez a gyors-ölés Bartha Miklósnak s mikor Szilágyi Dezső éppen a főhercegről beszélt, Bartha egy közbeszólással bosszulta meg magát:

— Hazabeszél!

— Mi az? — pattant fel Szilágyi és gyilkosan ráncolódott a homloka.

Az öreg republikánus szolgálatkészen kapta fel Bartha közbeszólását s előzékenyen prezentálta a szónoknak.

— Azt mondta: hazabeszél.

— *Ne ferditsünk, Bartha képviselő ur!* — vetette oda fölséges többes számban Szilágyi Dezső s tovább nem törődött az incidenssel.

Hanem most már egész erejével vetette magát vitás törvények magyarázatára. Hatalmas, sulyos magyarázat volt ez s az embernek az az ösztöne volt, hogy még annak is vigyáznia illik, akinek van *vágott dohánya*: Szilágyi Dezső még azt is *jobban* összevágja. Ahogy a törvénymagyarázás előföltételeit és kellékeit pozitiv és negativ irányban megjelölte; ahogy az igy megrajzolt területen ő magyarázta az 1723 : I. és II. törvénycikket; ahogy kimutatta, hogy e törvény megalkotásával a magyar törvényhozás föltétlenül arra a trónöröklési rendre támaszkodott, mely akkor az ausztriai házban el volt fogadva; ahogy konstatálta, hogy a törvénynek csak az lehetett a célja, hogy a trónbirtoklás dolgában sohase ágazhassék el az együttesen és közösen birtoklandó országok egysége s ennélfogva a magyar törvény implicite akceptálta, ha szavakkal nem is fejezte ki az egyenrangu házasság előföltételét: — mindez széles, nagyarányu magyarázat volt s ekkora apparátussal bizonyitani talán nem is tudná más, csak éppen Szilágyi. Hogy hatásos-e egyuttal az ilyen magyarázat? Fogadjuk el erre vonatkozólag is a Szilágyi saját itéletét. S ő azt mondta:

— Hüvös légkör a törvénymagyarázat! Nem szól a szenvedélyekhez, nincs köze az érzelmekhez!

S ez igy igaz. Szilágyi Dezső ugyan az ő sajátos módján önmagát mondta a nehéz fejtegetések során *fáradt madárnak,* de bizonyos, hogy inkább a parlamentet gondolta, mely kétség kivül jobban appreciálja az érdekesebb fejtegetéseket. Pláne a pikantériákat. De hát ilyenekben se fukarkodott Szilágyi. Mikor például a néppárt módositására azt mondta, hogy helyesli, de nem fogadja el, *Páder* Rezső azt találta mondani:

— Magyarázza meg, hogy miért?

Ekkor Szilágyi Dezső megmagyarázta. De egyben mosolyogva konstatálta, hogy a néppárt is csak benyujtotta, de *elfelejtette megmagyarázni módositását.*

— Mert az önmagát magyarázza! — szólt Páder.

— Önmagát magyarázza? *Hát lehetett volna ezt a sok beszédet mondani, ha a módositás önmagát magyarázná?* — kérdezte most már harsogó hahóta közben *Szilágyi* Dezső.

Nagyon kedves volt (ami a végén egy kis ütközetre adott okot), ahogy Rakovszky Istvánnal bánt el beszéde során. Akkor az inszeparabilitásról beszélt s Rakovszky István közbeszólt:

— Deák Ferenc más nézeten volt.

— Nem!

— Ki fogom mutatni!

— *Kettőnk közül valaki félreérti Deákot* — vágta el a kis disputát *Szilágyi* Dezső s megint meghóditotta hallgatóságát, mert — *megnevettette.*

Mégis ebből a kis disputából került ki az ülés csattanója. Mert amikor Szilágyi Dezső már bevégezte hatalmas beszédét s az ő éltetésétől volt hangos az egész Ház; amikor már megindultak feléje a gratulánsok és gróf Apponyi Albert már le is ült melléje: — egyszerre talpon termett *Rakovszky* István és ráolvasással Deák Ferencet játszotta ki Szilágyi ellen. Hogy Deák más véleményen volt az inszeparabilitásról

---

zének felaprózása és szétosztogatása. Parányi szikrácskák, amelyeket csak itt-ott vesz észre egy-egy naiv, de fázós lélek, aki melegedni akar. Hatalmas, égig törő, eget-földet megvilágító tüzoszlop volna *együtt,* de manapság félnek a tulságos melegségtől, a gyönge szemeknek árt a tulságos világosság, a rendkivüli, az borzadalmat kelt. Az emberiség idegzete tulságosan elgyöngült és elszokott az Erő befogadásától. Szegény költészet! Szertelenség a neve, ha tulcsap a köznapi érzések omladék-határain. Ha a rejtelmesség titkos utain jár: érthetetlen. Nincs szonett, nincs óda, nincs éposz és nincs lira, hanem csak: aktualitás. A szerelem pedig . . . a szerelem . . . Mit is mondjak erről? . . . Kissé meghat már a neve is. Bizonyos, hogy az évszázados nagy átalakulások közepette ez még megtartotta régi jellegét minden régi következéseivel. Sokan azt mondják, hogy ma már nem szeretnek. Nincs igazuk azoknak, akik ezt mondják. Epp ugy szeretnek ma, mint évezredekkel ezelőtt. Az a lelkesedés, mely Tankred szivét lángra lobbantotta, megvan a bodoritott haju frakkos gavallérnak a szivében is, aki a szalonok légkörében nőtt fel, onnan vett feleséget és ott is halt meg, mint nagyapa. Az a büvös varázs, amely az Antoniusokat, Alkibiadeseket lebilincselte, a francia füző és angol ruha ellenére is megvan még a szép, szerelemre éhes asszonyokban. Ah, csak ugy van minden, mint régen volt a szerelemben. Most is az asszony az áldozat, az asszony aki szenved, az asszony aki bünhődik. A férfi pedig: az örökké győzedelmes férfi. Mindegy. Azért mégis szép a szerelem. Azért még ma is hoznak érte áldozatokat. Ki keveset, ki sokat. Bölcsebb az, aki keveset áldoz érte. Az áldozatok értéke is alábbszállt. Annyi ember dobja el magától az életet manapság csekélységekért, hogy a szerelemért, vagy a szerelem miatt meghalni már nem is virtus. S ha sem élni, sem meghalni nem érdemes érte, mire érdemes akkor? Hogy azt a nehány évet, amit fiatalságnak nevezünk, telehazudjuk vele? . . .

Elhallgatott és dacosan rázta meg a fejét. Nem tudtam többé ellentmondani neki. Féltem attól, hogy nevén nevezzem fájdalmas merengését. Ugy éreztem, hogy el kell neki hinnem mindent, még ha nem volna is igaza. Csak néztem rá némán, amint az egyre növekvő homályban maga elé merengett. Később kedvem lett volna megszólitani. Biztató, reménytadó meleg szót tartogattam a számára. De nem mondtam ki.

A szoba mind sötétebb lett. Lassanként elmosódott előttem egész nagy, erőteljes alakja. Csak kissé férfias idomu fehér keze világitott még szemem előtt. Aztán nem láttam már azt se. A lélekzete is elhalt szinte. Nem is sóhajtott többé. Csendes lett, nagyon csendes, mint maga a homály, amely eltakarta. Lehunytam a szememet én is és soká, nagyon soká hevertem szemben vele, mozdulatlanul, némán. A cseléd, amikor égő lámpával később belépett, ugy talált bennünket kettesben, makacs hallgatásba merülten.

Ekkor, hogy valamiképp megtörjem a csendet, kis egyiptomi cigarettre gyujtottam és jó csomó füstöt fujtam az arcába, annak jeléül, hogy fabatkát sem adok az egész hosszu okoskodásáért. Mert az élet szép, a fiatalság szép, a költészet és a szerelem szép és minden szép, csak a halál csunya.

Erre már fölemelte a fejét és mosolygott az a szomoru leány, — szemben velem — *a tükörképem* . . .

———

Szilágyi Dezső ekkor kivált a gratulánsok csoportjából és még játszi hangon figyelmeztette Rakovszkyt, hogy olvassa el az eredeti *latin* szöveget s majd meglátja, hogy félreérti Deákot. *Rakovszky* ekkor a latin szöveget is felolvasta.

— Melyik beszédben van ez? — kérdezte homlokát összeráncolva Szilágyi.

— 1838-ban mondotta.

— Ah, az más. Tessék az 1861-ikét elolvasni, ha Deák *igazi* véleményét akarja ismerni.

— Nem tudtam, hogy *kettő* volt neki — pikánskodott Rakovszky.

Ez kihozta némileg a sodrából Szilágyi Dezsőt s most már kijelentette, hogy a részletes vita során előadást tart erről a kérdésről külön. Nem is lesz nehéz sora, amint ezt Eötvös Károly magyarázta a folyosón. Mert a harmincas évekből egyrészt a gyorsirók hiánya, de másrészt a *cenzura* miatt is alig van hiteles megjegyzés s Deákot talán mégis csak inkább a hitelesen megőrzött nyilatkozatai szerint kell megitélni. Egyelőre azonban az ellenzék boldog volt, hogy a Szilágyi Dezsőnek nevezett napon egy csöpp foltot fedezett fel s majdnem ünnepelte Rakovszkyt ezért a fölfedezésért. Pedig hát a nap — nap s rá kell bizni, majd kisüt tisztán és akkor, ugy lehet, *melege lesz a fölfedezőnek* . . .

A képviselőház ülése november 6-án.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Plósz* Sándor, *Darányi* Ignác, *Hegedüs* Sándor, *Lukács* László, *Cseh* Ervin.

Elnök: Megnyitja az ülést s bemutatja a beérkezett kérvényeket.

Következik a napirend:

a trónöröklés nyilatkozatának

becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Barabás Béla: Ennek a törvényjavaslatnak becikkelyezése egyáltalán nem szükséges, vannak nekünk alaptörvényeink, amelyek mi előttünk irányadók, s amelyek intézkednek a trónöröklés kérdésében. Az 1867. 3. t.-cikk világosan intézkedik a trónlemondásról, *éppen azért* a házi törvényre való hivatkozás veszedelmes precedenst alkot és nagy veszélyeket rejt. Ellene van ez a törvényjavaslat Magyarország függetlenségének, önállóságának. Csodálatos, hogy a miniszterelnök nem vette észre, hogy be van csapva. Ismeretlen kezek felhasználták az ő alkotmányos érzületét arra, hogy a Hausgesetz-et ebben a szövegben becsempészszék. Minden magyar embernek, aki hüséggel viseltetik a magyar alaptörvények iránt, e becikkelyezés ellen tiltakoznia kell. — De ellenkezik ez a javaslat alkotmányunkkal is, már pedig mi előttünk az kell, hogy lebegjen. Azt mondják, hogy megegyezik ez a javaslat az 1723. I. és II törvénycikkel. De nem ez a kérdés, hanem az, hogy megegyezik-e többi alaptörvényeinkkel? Mert ha csak egy idevágó törvénybe ütközik is, akkor már nem lehet becikkelyezni. Ez pedig beleütközik az 1791. 12. törvénycikkbe. Nem vonja kétségbe a miniszterelnök jóhiszeműségét, alkotmányos érzületét, de jobb lett volna megmaradni csak a szándéknál, mert e javaslat előterjesztésével nem végez hálás munkát a nemzetre nézve. Ez a javaslat nemcsak alkotmányellenes, de veszedelmes is, mert a trónöröklés kérdésében viszályokra adhat alkalmat. Ennek a lehetőségétől pedig nekünk a jövő nemzedéket meg kell őrizni, de veszedelmes ez az uralkodó családra, mert ott is viszályokat kelthet a trónöröklés kérdésében. Mert ne feledjük, hogy ha Ferenc Ferdinánd örökösei támogatást nyernek Németországban, nem támasztanak-e jogot a trónra és el lehet-e képzelni, hogy ez esetben micsoda versengésnek lesz színhelye ez az ország és a monarkia. Erre nem szabad alkalmat adni a kormánynak.

A morganatikus házasság fogalma valóságos szégyenfoltja a XX. századnak. Hát el lehet-e képzelni, hogy Ferenc Ferdinánd felesége, aki majdan trónra lép, s a ki szive vonzalmát követve, házasságot kötött s ezzel az örök szeretetnek fényes bizonyságát adta, ne legyen a magyarok szeretett királynéja és gyermekei ne legyenek vele egyenjoguak és ne örököljék a királyi trónt? Ezt ma, a XX. században, a felvilágosultság korában nem lehet elképzelni. Lomtárba valók a §§-ok ott, a hol a szeretet nagy szimboluma lép előtérbe. Ehhez a magyar törvényhozás beleegyezését nem adhatja.

Nem az a nagyobb baj, hogy a Habsburg-dinasztia már 400 esztendeje uralkodik Magyarországon, hanem az, hogy alig van az uralkodó családnak oly tagja, mely meg ne kisérelte volna hazánkat alkotmányától megfosztani. Mikor az osztrák császár akaratát alkotmányunkkal összefüggésbe akarjuk hozni, akkor vétünk legjobban Magyarország ellen. Határozati javaslatot nyujt be, a mely igy hangzik:

> Amennyiben a törvényjavaslat elfogadtatnék, mondja ki a Ház, hogy az uralkodócsalád házitörvényét jogforrásnak nem tekinti; továbbá, hogy a jelen törvényjavaslat az 1791: XXI. törvénycikk rendelkezéseit, a törvények alkotására és megszüntetésére nézve nem érinti.

Szilágyi Dezső beszéde.

Szilágyi Dezső: (Halljuk! Halljuk!) Az a határozati javaslat, t. Ház, melyet azon képviselő ur, ki előttem szólott, benyujtott, két részt tartalmaz. Az egyik ki akarja mondani azt, hogy nem képeznek jogforrást Magyarország jogára nézve, sem magánjogára, sem közjogára nézve a királyi családban fennálló házi törvények vagy statutumok, — mert a kettő ugyanaz — a másik, amit kimondani akar, az, hogy az a kardinális tétele alkotmányunknak, hogy törvényt magyarázni — gondolom, erre helyezi itt a sulyt — törvényt hozni csak nemzet és király az országgyülésen kifejezett egyező akarata által lehet, nem érintetik.

Barabás Béla: Megszüntetni is!

Szilágyi Dezső: Hozni, megszüntetni és magyarázni. Hát t. képviselőház, én mind a két részével a határozati javaslatnak egyetértek, de nincs is ebben a Házban egyetlen egy ember sem, aki ne tudná azt, hogy Magyarországon jogforrás csak az, a mi törvény, vagy az, ami a meghatározott kellékek szerint szokásjog. A házi törvény sem egyik, sem másik. Hiányzik is a törvényes felhatalmazás, hogy az mint parciális törvény, mint statutum Magyarországon érvényes legyen. Már most ezt az elvet, melyet én beszédem egész folyamában fel fogok használni, miért *gyengiteni* avval, hogy szükségét látja a Ház határozatának? Vannak bizonyos alaptételei ez alkotmánynak, amelyek mindntalan — kell, nem kell — a Ház határozatát provokálják, mert ha ellenkező határozatot hozna is a Ház, akkor sem érne el semmit, mert törvényt kellene neki hozni, hogy megrendithesse ezt a két sarkalatos tételt. (Helyeslés jobbfelől.)

Törvényt hozni, eltörölni, magyarázni hitelesen csak országgyülésen lehet. Ez is épp oly világos, soha kétségbe nem vett tétel a magyar alkotmányban, hogy felesleges ezt határozati javaslatban ismételgetni. Ezért, bár én, ismétlem, teljesen egyetértek a tartalmával, teljesen feleslegesnek tartom, sőt nem is tartom helyesnek. (Helyeslés jobbfelől.)

Ezt kimondom és ehhez még, bár nem volt szerencsém jelen lenni t. barátom beszédje alatt, még egyet füzök. Ő okoskodása hevében már most oda jutott, ahova még senki, még azon az oldalon sem. T. i. arra a felfedezésre jutott, hogy *nincs is magyar királyi ház.* T. Ház, van magyar királyi ház, és pedig örökletes. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Mikor 1687-ben Leopold fiági utódai és 1725-ben Leopold leányági utódai az örökösödési joggal fölruháztattak, ez az örökletes magyar királyi házat teremtette meg. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) És én nagyon elhibázottnak tartanám a gyanakodást egész addig a pontig vinni, hogy törvényünknek világos értelme, világos tétele, amely nagy következményekkel bir, eltagadtatik és itt a magyar képviselőházban az az állitás tétetik, hogy nincs is magyar királyi ház, (Egy hang a szélsőbaloldalon: Nincs!) hanem van osztrák császári ház! (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.) Tehát semmi, ami a magyar királyra vonatkozólag törvényeinkben rendelve van, erre a házra nem alkalmazható. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Hát a Hausgesetzben mi van?)

Kubik Béla: A királyi házról szól az, vagy a császári házról? (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Szilágyi Dezső: Tudom, a képviselő ur olyan buzgón osztja azokat az argumentumokat, amelyek ott elmondattak, hogy méltóztassék ugy venni, hogy amit mondandok, azon érvek ellen ugy tekintse, mintha neki ujra elmondanám. (Derültség!) De ennek a fejében aztán kérem, ne szakitson félbe és ne sürgessen. (Derültség.)

Ez az, t. Ház, amit röviden megjegyezni akartam a t. képviselő ur véleményére. Rátérve már most magára a tárgyra, amennyire helyeslem azt, hogy az 1723-iki törvény, a trónöröklést szabályozó törvények értelmezése egy nagy vita tárgyává tétessék, annyira nem örülhetek annak a fordulatnak, amely ebben a vitában tegnap bekövetkezett s amely, remélem, nem maradandó. Ez kizökkentette a vitát abból a mederből, amelyet Kossuth Ferenc, Győry Elek és a többi t. képviselő urak, akik ott felszólaltak, beszédeikben oly méltán és helyesen megtartottak. (Igaz! Ugy van!) Főleg ez az oka annak, hogy azon fejtegetéseknek két körét nem fogom beszédemben érinteni.

(Az eskü.)

T. képviselőház! Miként tekinthetjük másképp azokat a nyilatkozatokat, amelyek erre vonatkoznak és oly természetüek, mintha *egy ügyfél kérne tanácsot arra egy ügyvédtől, hogy vállalt kötelezettségei alól miképp menekülhessen?* (Igaz! Ugy van! a jobb- és a baloldalon.) A tenséges főherceg és magas neje kénytelenek türni, hogy az a viszony, amely semmi magánegyénre nézve nyilvános megvitatás tárgya nem lehet, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) éppen magas állásuknál és a trónhoz való viszonyuknál fogva nyilvános megvitatás tárgya legyen. De azután t. Ház, nem elég csak szóval említeni a tiszteletet személyük iránt, a rokonszenvet, mely őket környezi, a meleg érzést; *tettekkel kell azt tanusitani.* (Élénk helyeslés és tetszés a jobb- és baloldalon.) És én nem hiszem, hogy szándékában volt t. képviselőtársamnak előidözni azt a kinos benyomást és a magyar parlament tradicióitól eltérő azt a hangot, amelyet beszéde egyik részében erre a tárgyra nézve használt. Én ugy gondolom, hogy a képviselő ur maga fogja megragadni az alkalmat, hogy ezt a félreértést, amely nem argumentumait érinti, eloszlassa.

Én ennél az ügynél beszédemben, amely fájdalom, terjedelmes lesz, (Halljuk! Halljuk!) az u. n. érzelmi oldalát a kérdésnek egészen érintetlenül akarom hagyni, mert meggyőződésem az, hogy a magyar nemzet örömét leli a főherceg és magas neje boldogságában és tiszteletét és rokonszenvét azzal tanusithatjuk mi a nemzet érzelmeinek megfelelőleg, ha mindazon vonatkozásait és oldalait ennek a kérdésnek, amelyek a fenforgó törvényjavaslat érdemére nem tartoznak, egyszerüen, *kiméletesen érintetlenül hagyjuk.*

Madarász József: Igazságosan mindenki elmondhatja a maga meggyőződését! (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj és felkiáltások a baloldalon: Halljuk! Halljuk!)

Szilágyi Dezső: Én kérem indokolom azt . . .

Bartha Miklós: *Ezek elnöki jogok! Nem önt illeti, hogy azokat gyakorolja!* (Zaj a jobboldalon.)

Szilágyi Dezső: Kérem, én nem azt mondom, hogy helyesen tette e a képviselő ur, vagy sem; abban én biró nem vagyok. Én azt mondom, hogy milyen benyomást tett az érvelések azon módja reám. Ehhez pedig jogom van s ebben korlátozni magamat nem engedem. (Zajos helyeslés jobbról.

(Hausgesetz.)

A második érvelés, amelyre nem terjeszkedem ki, az, amelyet t. képviselőtársam beszédének tetemes részében belevont a vita körébe, ez *a házi törvények* tartalma és azoknak viszonya a magyar törvényekhez és azoknak esetleges következményei. Nem azt mondom én, t. Ház, hogy nem volt ehhez joga, de én a kérdés érdemének megitélése szempontjából azt tartom, hogy a házi statutumoknak tartalmát és viszonyát a magyar jogrendhez fejtegetni *tárgytalan dolog* és pedig azért, mert a házi törvények *nincsenek előterjesztve*, ezt mindnyájan tudjuk. (Fölkiáltások a szélsőbaloldalon. *De elő van terjesztve azoknak egy része.*) egy része sem, mert azon néhány szakasznak a felolvasása, amelyet a miniszterelnök ur tett, még *nem előterjesztés.* (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Mert, ha azok előterjesztések volnának, akkor a háznak határozatot is kellene hozni azok felett, akkor azoknak az előterjesztés szerint előkészitve és tárgyalásra kitüzve kellene lenniök. Ez nem egyéb, mint egyszerü *információ*, amelynek semmi következése legislativ szempontból nem lehet. Én nem is tárgyalom azokat, nem is lehetséges, hogy a Ház implicite vagy közvetlenül azok felett határozatot hozzon ezen vita befejezte után. A házitörvények viszonya Magyarország jogrendjéhez *ugyanaz marad*, amilyen volt ezen vita előtt. Ez az oka annak, — hogy én a felolvasott szakaszok szövegének, értelmének magyarázatába és annak kimutatásába, hogy miként viszonylanak azok a magyar jogrendhez, nem bocsátkozom. (Helyeslés a jobboldalon.) Egy másik állitására azonban a t. képviselő urnak, kiterjeszkedem.

(Morganatikus házasság. Egyenranguság.)

A képviselő ur egészen helyesen utalt arra tréfásan, hogy mutassanak neki egy trónutódlásra jogositottat, aki nem successor és archidux, vagy amint ő magát kifejezte, ennélfogva archidux. Egyedül csak törvényes leszármazó lehet descendens. Ilyet tisztelt képviselő ur, nem fog senki tudni mutatni sem most, s a mig ez a törvény fönnáll, a jövőben sem. De ha ily helyesen állitja föl a dolgot, akkor megvallom, közelebb áll ezen oldal felfogásához, mint a Kossuth Ferenc felfogásához. Igaz, hogy mond valamit, ami engem meglepett, mikor azt állitja föl, hogy az ausztriai házban, amint az 1723-iki törvények nevezik, a domus austriacusban, az uralkodó házban az egyenrangu házasságból való leszármazás nem volt elfogadva. Értsük meg jól, nem Magyarországon, nem a magyar magán- vagy közjogban, mert — az 1723. előtti időről beszélek, — ebben nem volt elfogadva, sem addig, sem pedig most sincs elfogadva. Hanem ő azt állitotta, hogy nem volt az ausztriai házban, annak házi jogszabályai szerint sem elfogadva. Én igy értettem az állitását. Nem?

Polónyi Géza: Az ausztriai házban ismeretes volt, de Magyarországon *nem volt kötelező.*

Szilágyi Dezső: Akkor, t. Ház, abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy egy sorozata az érvelésnek, amelylyel elő akartam állani, mert több ilyen vélemény nem volt, elesik. T. képviselő ur, értsük meg egymást, akkor tehát ez volt az állitásom — s én rosszul fogtam fel — az ausztriai házban igenis, a családban ott az jog volt, még pedig nem a házitörvény, hanem azzal egyenrangu obszervancia, a szokásjog alapján. Azt meg viszont én mondom a képviselő urnak, hogy azzal meg én értek egyet, hogy sem addig sem azóta a magyar jogrend az egyenrangu házasság intézményét és ennélfogva a morganatikus házasság intézményét *nem ismerte.* (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.)

Thaly Kálmán: *Horánszky nem ezt mondta!*

Szilágyi Dezső: T. barátom, Horánszky képviselőtársammal egyenlő következtetésre jutva: ha kiki a maga utján, az nem állapit meg köztünk különbséget, amint önök közt sem állapit meg különbséget az, ha kiki a maga utján jut arra az álláspontra, amelyet Kossuth Ferenc t. képviselőtársam elfoglalt. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ha ez igy van, akkor csak még arra az egy kérdésre felelek, amelyet a t. képviselő ur, mikor szives volt osztályozni — s engem igen hizelgően osztályozott — különösen figyelmembe ajánlott, tudniillik a következőt: Hogy egy 1889-iki rendelkezés szerint az ausztriai ház tagjai köréből ki lehet lépni, ki lehet válni a fejedelem beleegyezésével.

(Lemondás.)

Ime azt mondja a képviselő ur: minő veszedelem rejlik ebben a törvényileg megállapitott magyar trónörökösödésre! Mert ha valaki nem lép ki az uralkodóház köréből, csak a rákövetkezett trónutódlásról mond le, ahhoz az országgyülés hozzájárulása szükséges, de ahhoz, hogy a nagyobbat megtegye, tudniillik a tagok köréből is kiváljon, nem szükséges az országgyülés hozzájárulása. (Zaj a szélső baloldalon.) Ha a képviselő urak előre tudnák, hogy minő jogi állást tulajdonitok a Hausgesetz-nek, nem figyelmeztetnének minduntalan, hogy arról beszéljek.

A magyar alkotmány szerint lemondani a trónöröklési jogról csak az országgyülés hozzájárulásával lehet. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Ez annyira fontos, hogy az 1867-iki királyi hitlevélben, bár eddig az elő nem fordult, ezen törvénynek megemlitése külön felvétetik és ebben különbözik ez a királyi hitlevél a megelőzőktől, nem ugyan lényegében, de meg van toldva. Ennélfogva ha az a viszony az volna, hogy az egyszersmind trónlemondás gyanánt is szerepel, akkor áll rá a magyar törvény. Semminemü aktus, mely a trónról való lemondást foglalja magában, ennek a törvénynek hatálya alól el nem vonható. (Általános helyeslés.)

(A becikkelyezés.)

Már most, t. Ház, menjünk át annak a vizsgálatára, hogy mi az, ami ezen törvényjavaslat elfogadása által történik. Ez a törvényjavaslat egy nyilatkozatnak törvénycikkelybe való iktatása. A becikkelyezés formája a magyar törvényben való megörökitése valamely eseménynek, nyilatkozatnak, vagy a nemzet érzelmeinek kifejezése, vagy az országgyülés hozzájárulásának a kifejezése valamely államjogi ügylethez, vagy valamely cselekményhez. Az első kettő nem bir semmi jogi tartalommal; de bir a harmadik, ami például nemzetközi szerződéseknél vagy trónlemondásoknál következik be. T. Ház! Az, ami előttünk fekszik, sem az egyik, sem a másik, hanem a törvénynek alkalmazása valamire és konstatálása annak, hogy megegyezik a törvénynyel. De mi az, ami konstatáltatik? Itt van a félreértés. A nyilatkozatnak van olyan tartalma, amely tisztán és egyedül a házi törvények körén *belül* mozog. Ez, t. uraim, ennek becikkelyezése semmi egyéb, mint *örök emlékül való becikkelyezés.* (Élénk ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Ugron Gábor: Örök emléket a temetőben állitunk, nem itt! (Mozgás balfelől. Halljuk! Halljuk! Egy hang a szélsőbaloldalon: *Ez a ferdítés nem a mienk!* Mozgás és zaj. Elnök csenget.)

Szilágyi Dezső: Csak egy kis türelem, kevesebb idegesség és jobban megértjük egymást!

Thaly Kálmán: Ha hallanók, de nem igen halljuk, az a baj.

Szilágyi Dezső: Miért ... talán nem beszélek elég jól?

Thaly Kálmán: A mondatok végét méltóztatik ugy elnyelni, hogy nem halljuk! (Derültség. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.)

(A nyilatkozat tartalma.)

Szilágyi Dezső: Ez a nyilatkozat azt tartalmazza, hogy kikérte a felség beleegyezését a házi statutumok szerint és megkapta. Másodszor tartalmazza azt, hogy a házi statutumok érvényét magára nézve elismeri és elismeri annak, mint házi statutumnak érvényét házasságára nézve is. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Harmadszor azt tartalmazza, hogy a házi törvény szerint az az ő házassága, amelyre ezt alkalmazza morganatikus házasság, tehát nem bir azzal a következménynyel, hogy a nők és az abból születendő gyermekek a férjnek állásában, jogaiban, czimében részesüljenek, mint a házi törvény szerint. T. Ház! Az a kérdés, megegyezik-e a nyilatkozat a házi statutummal, vagy sem, mután mi és a magyar országgyülés a házi statutumot *nem is ismerjük*, nem vizsgálat tárgya és nem is becikkelyezés tárgya.

Polónyi Géza: *Helyes, csak ki kell mondani!* (Halljuk! Halljuk!)

Szilágyi Dezső: Van azonban ennek a nyilatkozatnak egy része, amely már nem marad a házi statutumok körében, hanem egyenesen az országos törvények értelmének körébe lép át ... és ez igy hangzik (Olvassa):

Különösen elismerjük és még világosan is kijelentjük, hogy a fennt emlitett házasságunkból származó gyermekeinket és azok utódait, miután ők nem tagjai a legmagasabb uralkodóháznak, nem illeti meg a trónöröklés joga a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban, tehát az 1723. évi I. és II. törvénycikk értelmében a magyar korona országaiban sem és azok a trónöröklési rendből ki vannak zárva.

Mit végez az országgyülés, mikor a nyilatkozatnak ezt a részét megvizsgálja? Lényegében a törvénynek magyarázatát! Meghatározza a törvény értelmét és eldönti azt a kérdést: ezen törvény értelmében helyes-e a nyilatkozatnak ezen része, igen, vagy nem? (Helyeslés a jobboldalon.) És midőn ezen eset alkalmából ezt végzi, az egész törvényhozás, tehát az országgyülés és a király — mert szentesitendő lesz a javaslat — tulajdonképpen ezen eset alkalmából, ha nem is formailag, de lényegében hiteles törvénymagyarázatot teljesit. (Zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.) Ha tehát ez a törvényjavaslat becikkelyezésének az értelme, akkor ez a becikkelyezés részben örök emlékezet okából való beiktatás, minden jogi következmény nélkül, részben már birálat, hiteles magyarázata a magyar trónöröklési rendnek. (Helyeslés jobbfelől.)

És most rátérek, t. képviselőtársam, Kossuth Ferencnek ellenvetésére. Ő azt mondja: vagy uj tételt tartalmaz magában ez a nyilatkozat, és ez a törvény, vagy nem. Ha uj tételt tartalmaz, vissza kell utasitani a becikkelyezést. Hogyha pedig nem tartalmaz uj tételt magában, akkor felesleges is, szükségtelen is, veszedelmes is. T. Ház! En nem tartom sem szükségtelennek, sem teleslegesnek. Ez a házasság nem egyenrangu házasság. Már most a trónöröklés rendjének szilárdsága, kétségtelen értelme egyik legnagyobb dinasztikus és országos érdekünk. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Minél ziláltabbak a viszonyok, minél inkább több surlódási pont van, annál inkább szükséges az, hogy az alaptörvény és első sorban a trónöröklés rendje minden kétely ellen biztositassék. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

(Jogforrás. Segédjog.)

Holló Lajos t. képviselőtársam egy határozati javaslatot nyujtott be, amelyben az van, hogy ezen törvényjavaslatnak érdemébe bele sem bocsátkozhatunk, mert hiányzik a norma, a jogszabály. Ez, t. Ház, nem az én álláspontom, nem ugyan abból az okból, amelyből nem Kossuth Ferenc t. képviselőtársamé, hanem más okból, amit mindjárt megmondok, nem kivánom most ebből az alkalomból a házitörvények előterjesztését és mint előzetesen eldöntendő kérdésnek eldöntését, megvitatását, törvénybe iktatását. Mert ha mindez oly könnyü volna és megtörténhetnék, csak egyetlenegy alapon lehetne kivánni, csak annak a kérdésnek eldöntésére, vajjon az 1723-ban szabályozott trónöröklési rend szerint az egyenrangu házasság intézménye szükséges kellék-e arra, hogy oly utódok legyenek, akik trónöröklésre hivatottak. Mert lényegében ez az eldöntendő kérdés. En ezt tisztán a magyar közjog alapján tartom eldöntendőnek (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) és nem fogadom el, hogy egyéb segédjogot is kellene alkalmazni. (Mozgás a baloldal némely padjain és a szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: *A miniszterelnök mondta!*

Szilágyi Dezső: Dehogy mondta! Kérem, nem azt mondta, de arra is rátérek, ha nem zavarnak.

A házszabályokról és házi törvényekről a könnyebbség okából mindig közjogi vonatkozásban beszélek. Közjogi tartalmukról nyilatkozom, amint tegnap Polónyi t. képviselőtársam tette. Ez Magyarországon nem jogforrás, ugy, amint a miniszterelnök ur is mondta, akivel teljesen egyetértek. Nem is segédjog a magyar közjogban, mert segédjog az, amelynek alkalmazása másodsorban következik ugyan be, s amely ugyan jus auxiliare, de joga annak az országnak, amely ország jogrendszerének integrális része. Már pedig ez a házi törvény soha sem lett bemutatva, soha országgyülésileg nem tárgyaltatott, soha a Ház határozatának tárgyát nem képezte, szokásjog. Azt az utat, amelyet t. képviselőtársam, Holló Lajos határozati javaslata akar követni, hogy most akarjam azt megteremteni, hogy egy ezelőtt 180 évvel létrehozott törvény tartalmát és értelmét megmagyarázzam: azt az utat nem akarom követni. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Valamint azt sem akarom követni, hogy azt mondjam, az a törvény kiegészitendő. Mert ha kiegészitendő, akkor nem a háziszabályok becikkelyezésével, hanem külön törvény meghozatalával szükséges ezt megtenni. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ha pedig nem az a célja, t. Ház, akkor ezzel a kérdéssel kapcsolatosan, semmi célja sem lehet. Mert ne képzeljék, hogy oly könnyü az az előterjesztés mert legnagyobb része azoknak rendezetlen történeti anyag. Az 1839-ben bekövetkezett kisebbmérvü kodifikáció éppen nem meriti ki a házi jognak, a házi jogszabályoknak tartalmát, ha egészen 1839-ig observantiát állit fel, azaz jogszokást, amely éppen olyan kötelező, mint a törvény.

Polónyi Géza: Hol kötelező?

Szilágyi Dezső: Csak a királyi házban kötelező és Ausztriában is érvényes bizonyos határok és korlátok közt.

Polónyi Géza: Nincs kihirdetve ott sem!

Szilágyi Dezső: Nem vagyok kompetens osztrák jogról szólni, nem is tartozik ide. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

(A vita magva.)

Ezek után rá kell térnem arra, hogy miért fogadom el a törvényjavaslatot. Mi a kérdésnek az érdeme, amely felett a vita folyik? Az érdeme az, vajjon az 1723-iki törvény, midőn a trónöröklésnek a feltételeit felállitotta és midőn felállitotta azokat a kellékeket, amelyekkel birnia kell azoknak, akik a trónutódiásra következnek, vajjon elfogadta-e az egyenrangu házasság intézményét vagy sem arra, hogy a családhoz tartozó vagyis a uralkodóházhoz tartozó trónörökösödésképes descendensek előálljanak, igen vagy nem? Ez a kérdés.

Abban egyetértünk, hogy azokat a kérdéseket, amelyek a vitába nem tartoznak, kirekeszszem a vitából. Egyetértünk abban, hogy az, hogy a trónöröklés minő sorrendben következzék, vitát köztünk nem képez. Hol kezdődik tehát a különbség? A különbség kezdődik annak a megmagyarázásánál, vajjon a trónöröklés körébe tartoznak-e azok, akik nem egyenrangu házasságból származnak; vajjon az egyenrangu házasság intézménye benne van-e az 1723: I. II. törvénycikkekben. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez a kérdés!) Regtön rátérek erre; ez a törvénymagyarázatnak kérdése. Mindnyájan megegyezünk abban, hogy a törvény tartalmába olyat belevinni, ami abban vagy kifejezetten nincs nem szabad. Abban is egyetértünk, hogy egy törvénynek értelmét felvilágositják későbbi törvények, különösen ha azok a törvények egyenesen mint ezen törvény végrehajtásának folyományai, mint e törvény egyik határozmányának következményei hozattak meg és jöttek létre.

Nos t. Ház, ha ebben egyetértünk, akkor én részemről azt hiszem a helyes törvénymagyarázat szabályai szerint megállapitottam véleményemet. Ezután részletesen fejtegeti az 1723-iki törvénycikket. Majd igy folytatja:

Most, t. Ház, én teszek egy kérdést, mert eddig nem én beszéltem, hanem a törvény. Méltóztassanak ugyanis hozzávenni ehhez a törvénynek többi intézkedéseit. A törvénynek többi intézkedései a következők: Megállapitják mindezt ugy, hogy ugy az örökös országok és tartományok, mint amagyar korona országai az uralkodóház azonossága által, az ugyanazon sorrendben következő, ugyanazon fejedelmek által együttesen, elválaszthatatlanul, felbonthatatlanul, kölcsönösen birtokilandók és ez is magában a törvényben van kifejezve, éppen olyan integrális része a törvénynek, mint a többi.

Rakovszky István: *Deák ezt másképp magyarázta!*

Szilágyi Dezső: *Kettőnk közül valaki félreérti Deákot!* (Derültség.)

Rakovszky István: *Én nem!* (Halljuk! Halljuk!)

Szilágy Dezső: Kossuth Ferenc azt mondja: az *archiaux utriusque sexus*, amely kifejezés felett nagyobb terjedelemben folyt a vita, mint talán éppen szükséges volt — nem annyit jelent, hogy főhercegek, hanem annyit, hogy *főhercegtől leszármazó törvényes utód.* De ez nem annyit jelent ám és nem annyit jelentett 1723-ban az ottani örökösödési rend szerint, amelyhez hasonlót, s amelylyel egyezőt akartak megállapitani.

Kossuth Ferenc: Az öt leány ...

Szilágyi Dezső: Kérem az az öt leány. (Derültség jobbfelől. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.) Annak az öt leány-argumentumnak az a szerencsétlensége, hogy felhozatott; mindenki megigéri, hogy beszél róla, s mindenki elfelejtette.

Polónyi Géza: En már beszéltem kettőről!

Szilágyi Dezső: T. képviselőtársam most engemet szavamon fogott, és én beszélek, — nem azonnal, de most mindjárt rájövök. Hova vezet Kossuth Ferenc tisztelt képviselőtársam magyarázata? Először is oda, hogy ellenmondást hoz bele a törvénybe, a trónöröklési kellékek és a törvénynek többi határozatai között, másodszor oda, hogy felforgatja és meghiusitja a törvényben kimondott és elfogadott elvet, harmadszor oda, hogy ellentétben van a törvénynek minden határozatával, különösen azokkal, amelyek azt mondják, hogy abban ugy állapitották meg a rendet és a sort, hogy ugyanazon nők és férfiak, nőnek férfiutódai, mert hisz csak azokról lehetett szó, akik az ott megállapitott sorrend szerint következnek. Lehetetlen tehát egy olyan magyarázatot elfogadni, amely ellenmondást visz a törvénybe és felforgatja annak minden többi részét.

Thaly Kálmán: Tessék alkalmazni a Hausgesetzet a magyar törvényekre!

Szilágyi Dezső: De nem fogjuk alkalmazni és pedig azért nem, mert midőn az 1723. évi törvény megalkottatott (Halljuk! Halljuk!) ez részben azonos volt azzal és nem volt idegen jog többé az által, hogy törvényben elfogadtatott, a magyar közjognak integrális részét tette, hanem érvényes nálunk a törvény erejénél fogva. (Helyeslés a jobboldalon.)

(Az öt leány.)

És most már az öt leány argumentumára térek át. (Halljuk! Halljuk!) Kétségen kivül t. Ház, az archiduces utriusque sexus kifejezés nem jelent egyebet, mint azt, hogy nem egyértelmü a trónutódok a successorokkal, mert ezektől különbözik, valamint a többi legitimus descendensektől is ugy, mint Polónyi t. képviselőtársam tegnap mondta. Hát a nem törvényes leszármazottak magukban véve nem tejezik ki a trónutódlás kellékét, kell, hogy egyszersmind azzal a minőséggel birjanak, hogy successores, azaz trónöröklési utód legyen, aminek egy másik kifejezése az, hogy archiduces. Valahányszor ezen kifejezések értelmét meg kellett állapitani, ugyanabban az értelemben, mint azt mondtam, állapitotta meg azt a magyar törvény is. Százn yolcvan esztendő telt el azóta, mióta ezek a trónöröklési törvénycikkek megalkottattak. Hat királyváltozás következett be, öt koronázás történt, öt koronázási hitlevél állittatott ki, ugy mint azt ezen törvénycikkek rendelik. Ezen öt koronázási hitlevélnek IV. és V. pontja tartalmazza és mindig megjelöli az összes trónöröklés körébe tartozókat és befogadottakat és a IV. pontban valahányszor azokról beszél, nem főhercegi utódokról beszél, hanem ezen fogalom alá foglalja, hogy archiduces ultriusque sexus. Mert mikor azt mondjuk, hogy mikor állt elő a királyválasztási jog, igy definiálja, hogy akkor, mikor az az archiduces ultriusque sexus kihaltak.

Rátérve a cognatusokra, azokra az utódokra, akik idegen családba házasodtak, akik Leopold, József leányutódai és kik a trónöröklés körébe be vannak foglalva, diadalmasan hivatkozik t. képviselőtársam arra, hogy ezek nem archiduces, mégis trónra jogosultak, a trónöröklés körébe be vannak foglalva.

Először is elismerem, hogy az ezen leányoktól született gyermekek nem főhercegek, hanem amint Kossuth Ferenc t. képviselőtársam kifejezte, portugál, szász, bajor stb. királyi hercegek.

T. Ház! Csak a királynéra vonatkozólag, ugy a mint annak közjogi állása itt felemlittetett, van még egynéhány észrevételem. (Halljuk! Halljuk!)

(A lemondás.)

A t. képviselőtársam azt mondja, hogy azért is sérelmes ez a nyilatkozat és azért is lehetetlen annak becikkelyezése, mert rendelkezik oly gyermekek joga felett, akik nem is születtek, rendelkezik a trónörökös nejének joga fölött felhatalmazás nélkül, lemondván ezen tény által, hogy a törvényes örökösöket illető jogokról, állásokról és tiszteletbeli cimekről a főherceg lemond. Felesleges talán emlitenem, hogy itten nincsen lemondás. Nincsen a mi álláspontunk szerint. Ez egyszerü, száraz magyarázata a törvénynek és a törvény értelmének alkalmazása erre az esetre. De ugy, amint én értem a magyar közjogi törvényeket, amelyek a király né állását szabályozzák és a melyekből ma már csak a tiszteletbeli jogok és a cimek maradtak fönn és a koronázásnak a száraz ténye, amelyek azonban uralmi jogot nem adnak, ami bizonyos értelemben meg volt régebben az Árpádok korában. De nemhogy a férjnek, hanem magának a királynénak sincsen joga a törvény erejénél fogva az állásával összekötött diszről, cimekről, tiszteletbeli jogokról lemondani. A királyné maga nem mondhat le ezekről.

Kossuth Ferenc: Ezt mondtam én is!

Szilágyi Dezső: En ugy értettem a t. képviselőtársamat, hogy ő csak felhatalmazást kér erre és ezért támad. De nem ez a kérdés. A kérdés az, hogy ha az egyenrangu házasság intézménye az

1723-iki törvénycikkben — ismétlem, nem világos szavaiban, mert abban nincsen de az ott foglalt határozmányok szükségszerü következményeiben — bennfoglaltatott, akkor az, hogy a morgantikus házasságból való törvényes neje az illető főhercegnek a királyné ranggal járó címekkel vagy tiszteletbeli jogokkal nem birhat, ennek a törvénynek egyszerü következménye. (Igaz! Ugy van! a jobboldalo.) Nem ez a nyilatkozat veszi tehát el tőle azokat, nem ennek a nyilatkozatnak a törvénybe iktatása, hanem *nem adták meg már neki azokat az 1723-iki t.-c. idézett rendelkezései.*

(A választás.)

Már most, t. képviselőház, érzem, hogy a Ház figyelme is lankad és én is ugy vagyok, mint a táradt madár. Két magyarázat áll a t. Ház előtt. Az egyik magyarázat arra az eredményre vezet, hogy a trónöröklés rendje összhangban van azzal a renddel, amely meg van állapitva, összhangot hoz ez a magyarázat a törvény különböző intézkedései közé, nem forgatja fel a törvény célját, nem kényszerit bennünket arra, hogy időről-időre hozandó külön törvényes intézkedésekkel vagy itt, vagy ott az eltérőnek előálló következményeit, amennyire lehet, javitsuk, és nem kényszerit bennünket arra, hogy egy különösen *belviszályok által szaggatott monarchiában* alapjait rakjuk le egy előállható *legveszedelmesebb belviszálynak*, a trónöröklés körében előálló különbség folytán való politikai viszályoknak. (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Nincsen szükségem, t. Ház, arra, hogy egyáltalában politikai szempontokkal és célszerüségi szempontokkal érveljek. Méltóztattak látni, hogy jól vagy rosszul, de az egész kérdést lényegében mint törvénymagyarázatot kell felfogni. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ez egy hüvös légkör ez nem appellál a szenvedélyekre, nem appellál az érdekekre.

Ezért én politikai motivumokról nem is szólok, csak azt az egyet emlitem, hogy ha *két egyenlően jó magyarázat* állana előttem, én ahhoz a magyarázathoz állanék, amely mindezen veszélyektől és azok előállhatásától megmenti az országot és amely ebben a részben legalább *a surlódási felületeket csökkenti és a nyugalmat biztositja.* (Elénk helyeslés a jobboldalon.) Hova vezet a másik, t. Ház, kifejtettem azt is. Részemről a választás nem nehéz. Én ahhoz az értelmezéshez ragaszkodom, amelyet kifejtettem s ennek alapján a törvényjavaslatot elfogadom és ajántom elfogadásra. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps a jobboldalon. A szónokot számosan üdvözlik.)

Személyes kérdésben!

Elnök: Polónyi Géza képviselő ur félreértett szavai megmagyarázására kér szót.

Polónyi Géza: T. Ház! Ilyen egyenes felhivásra, hogy tiszteletemnek jelét adjam, másrészt, hogy kötelességmulasztással ne terheltessem és hallgatásom esetleg téves magyarázatokra okot ne adhasson, egész röviden nyilatkozom arra nézve, amit Szilágyi Dezső képviselő ur tőlem kérdezett. En köszönettel veszem, hogy től nem tételezett rólam oly intenciót, hogy tegnap tartott beszédemben az uralkodó család bármely tagjának jogállását sértő szándékkal érinteni akartam voltam. T. képviselőház! Ervelésemhez e tekintetben szó nem férhet. Ha a kifejezésekhez, amelyeket egy hosszu beszéd hevében esetleg valaki használ, ilyen kétely férhetne, méltóztassék tudomásul venni, egész őszintén jelentem ki, hogy ez a szándék tőlem teljesen távol áll. (Elénk helyeslés a jobboldalon.)

Rakovszky István: T. Ház! Köztem és Szilágyi Dezső igen tisztelt képviselőtársam között egy kis nézeteltérés volt az előbb. En nagyon szépen kérem a t. Házat, hogy csak három percre méltóztassanak engedélyt adni, hogy erre kitérhessek, mert ez szorosan véve nem személyes kérdés. (Hall uk! Hall uk!)

Az én igen tisztelt képviselőtársam a következőket mondotta: (Olvassa.)

Most én teszek egy kérdést; mert eddig nem én beszéltem, hanem a törvény. A törvény többi intézkedései pedig a következők: Megállapitják mindezt ugy, hogy ugy az örökös országok és tartományok, mint a magyar korona országai az uralkodóház azonossága által az ugyanazon sorrendben következő ugyanazon fejedelem által együttesen, elválaszthatatlanul, felbonthatatlanul, kölcsönösen — ez az én nézetem szerint nincsen benn a törvényben — birtoklandók. Ez is magában a törvényben van kifejezve, éppen olyan integrális része a törvénynek mint a többi.

Ez ellen én azt állitottam, hogy Deák Ferenc nem igy magyarázta.

Ábrányi Kornél: *Halljuk Deákot!* (Derültség.)

Rakovszky István: Ábrányi Kornél ur nagyon hamar meghallhatja. A magyarországi és ausztriai kapcsolatról 1835. szeptember 4-ikén a következőket mondotta:

Szükségesnek tartja itt a szónok, Deák Ferenc, kifejteni, mi az inzeparábilis és indivisibilis szavak eredeti értelme, t. i., hogy az ausztriai ház uralkodása alatt álló tartományok fel ne osztassanak.

Szilágyi Dezső: (Halljuk! Halljuk!) T. Ház! T. barátomnak az 1723: II. t.-c. 7. §-ából idézett megjegyzésére nézve megjegyzem, hogy Deák Ferenc és az én magyarázatom között semmi különbség nincsen. Méltóztassék csak a latin szöveget elolvasni. Elég baj, hogy nincsen az a magyar szöveg, amelylyel lehessen azt hiven visszaadni. A 7. §-nak értelme nemcsak az, amit t. képviselőtársam felhozott, t. i., hogy a felosztathatlanul együttesen és kölcsönösen való birtoklás együttesen és kölcsönösen való birtalás; hogy az csak az osztrák tartományokkal köttetett. Van még ott egy másik is, t. i. az, amely azt mondja (olvassa): *ad una cum regni Hungariae partibus et . . . adnexis.* Ez is benne van. Megengedem én azt, hogy a Deák Ferenc értelmezése az első részre áll, de itt azt mondja, mint egy, azaz csakis az uralkodóház közösségben való kapcsolata által egyesitettet birbassa és . . .

Barta Ödön: Perszonál-unió!

Szilágyi Dezső: Personal-unio, jól van, *ad una cum regni Hungariae adnexis hereditarie possidendis regendam et gubernandam.* Szóval, az argumentumom erre jön ki: nem az, hogy az osztrák tartományok és Magyarország közötti összeköttetés együttesen és kölcsönösen való birálása. Egyedül az van itt kitejezve. Első sorban igenis igaza van Deák Ferencnek, az értetik az osztrák tartományokra, de értetik a kapcsolatra is Magyarországgal, Magyarország és az osztrák tartományok között és hogy arra éppen nem értetik, hogy az az „una" szó nem vonatkozik arra a kettő közötti kapcsolatra, azt Deák Ferenc sem állitja.

Rakovszky István: *Mondotta!*

Szilágyi Dezső: Engedelmet kérek, nem mondotta. Az uralkodóház azonosságában levő kapcsolatot ő is állitotta, mi is állitjuk és a magyar közjogi felfogás kivétel nélkül is állitja. Már most kérdem én, hogy ez az uralkodóház azonosságában levő kapcsolat, amelynek egyik következése az is ami e szakaszban ki van fejezve, hogyan valósitandó meg? Ugy, ha ugyanazt a domust fogadtuk el, vagy ha leraktuk a különbség alapjait és két különböző domus előállására helyeztük a sulyt. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Erre tessék Deák Ferencből cáfolatot keresni nem pedig egy többé-kevésbé nem szabatos forditását hozni fel. (Helyeslés jobbfelől.)

Rakovszky István: Nem állitottam egyebet, csak azt, hogy mit mondott Deák Ferenc és azt mondta, hogy az ellentétben van azzal a nézettel, de nem állitotta azt, hogy vajjon az a törvény helyesen van-e citálva vagy nem?

Szilágyi Dezső: T. képviselőház! Én mindenkitől szivesen veszek korrekciót, de t. képviselőtársam félreérti Deák Ferencet. (Nagy zaj. Elnök csenget.) A királyi válaszban gondolom . . .

Rakovszky István: 166. lap!

Szilágyi Dezső: 1861-ről szól!

Rakovszky István: Nem, 1835-ből! (Derültség a jobboldalon!)

Szilágyi Dezső: A királyi válaszban. (Nagy zaj, Elnök csenget.) hogy mi állott, azt tudnunk kellene, hogy ennek az értelmét meghatározzuk. Ne méltóztassék azt a saját fejéből nézetem szerint tévesen magyarázni. Egy általános elv volt Ausztriában, amelylyel szemben a hatvanas években ahol az igazi véleménye van Deák Ferencnek a pragmatika szankció tekintetében . . .

Rakovszky István: Azt eddig nem is tudtam, hogy *kétféle véleménye volt!* (Nagy zaj. Ellenmondások a jobboldalon.)

Szilágyi Dezső: Azt tudnia kellene a t. képviselő urnak, ha rá hivatkozik, hogy az erre vonatkozó nézetét *hol fejtette ki.* Tudnia kellene a képviselő urnak, hogy ha én valakinek a véleményét a maga igaz mivoltában és terjedelmében akarom ismertetni, nem keresem egyes, 30 esztendővel ezelőtt mondott mellékes nyilatkozatát, hanem mikor már ez a kérdés (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) állott napirenden . . .

Rakovszky István: Csak erről beszélt!

Szilágyi Dezső: . . . mikor erre nézve és a kapcsolatra nézve, mely mi köztünk és Ausztria között van, Deák Ferenc véleményét és álláspontját egész terjedelmében ismételve és ismételve kifejtette.

Arról tessék bebizonyitani, hogy más nézeten volt Deák Ferenc. En, ha vitává tétetik, örülök, ha vitává teszszük, majd a részletes vita folyamán be fogom bizonyitani, hogy mikor a képviselőtársam engem helyreigazitani akart, alaposan félreértette Deák Ferencet. (Derültség jobbfelől. Mozgás a bal- és szélső baloldalon.)

Elnök az ülést bezárja.

Az ülés végződik két óra öt perckor.

BELFÖLD.

A horvát bán Budapesten. Gróf *Khuen-Héderváry* Károly horvát bán ma Budapestre érkezett és a képviselőház ülése alatt több politikussal érintkezett.

A boszniai vasutak. A boszniai vasutak ügye dülőre jutott. Hetek óta huzódott ez az ügy. Mindkét részről igen nagy szivósággal folyt a küzdelem. Az osztrák kormány oly követelésekkel lépett fel, amelyek a magyar érdekekre nézve feltétlenül sérelmesek voltak. Ezzel szemben a Széll-kabinet a magyar érdekek teljes foganatának biztositása mellett Ausztria külön érdekeit is hajlandó volt tekintetbe venni. A mai tanácskozások *az ellentéteket megszüntették* s elvi megállapodásra vezettek. Mondanunk sem kell, hogy a létrejött elvi megállapodásban a magyar kormány álláspontja egész lényegében érvényesült.

A *Magyar Távirati Iroda* a ma tartott közös miniszteri tanácskozásról a következőket közlik:

Ma délután a miniszterelnöki palotában — mint a *Magyar Távirati Iroda* jelenti — gróf *Goluchowski* közös külügyminiszter elnöklete alatt közös miniszteri tanácskozás volt a boszniai vasuthálózat kiépitése tárgyában. A mai közös konferencián *kölcsönös egyetértéssel elintézték* az utolsó értekezleten függőben maradt kérdéseket. A ma hozott határozatok végleges megszerkesztése céljából a miniszterek holnap délután még egy utolsó ülésre gyülnek össze. A mai tanácskozás — mint értesülunk — délután három órától este kilencig tartott.

*

A tanácskozásról a *Bud. Tud.* ezeket jelenti:

Ma délután a miniszterelnöki palotában gróf *Goluchowski* külügyminiszter elnöklete alatt közös miniszteri értekezlet tartatott a boszniai vasutak tárgyában. Az értekezlet, amelyen a közös külügyminiszteren kivül *Kállay* Béni közös pénzügyminiszter, továbbá *Széll* Kálmán és dr. *Körber* miniszterelnökök, *Lukács* László és *Böhm-Bawerk* pénzügyminiszterek, *Hegedüs* Sándor és báró *Call* kereskedelemügyi miniszterek és lovag *Wittek*, osztrák vasutügyi miniszter vettek részt, délután 3 órától esti 9 óráig tartott. Ez alkalommal az utolsó értekezletben függőben maradt kérdések kölcsönös egyetértéssel elintéztettek. A ma hozott határozatok végleges megszerkesztése céljából a miniszterek holnap délután még egy utolsó ülést tartanak.

Bécs, november 6.

Az iparosok egyesülete elhatározta, hogy küldöttséget log meneszteni gróf *Goluchowski*hoz s fel fogja kérni a közös külügyminisztert, hogy hivja fel a császár figyelmét a boszniai vasuthálózat kiépitése körül Ausztria gazdasági érdekeire is, hogy ne csak a sztratégiai szempontok érvényesüljenek ebben a kérdésben.

Bécs, november 6.

Az osztrák mezőgazdák egyesülete, amelynek *Böhm-Bawerk* pénzügyminiszter is tagja, ma este nagy gyülést tartott a boszniai vasutak ügyében. A gyülésen temérdek dalmát egyetemi hallgató jelent meg. Az egyetem disztermében volt a konferencia, amelyben résztvettek a többek közt: *Kniaziolucky* volt pénzügyminiszter, gróf *Harrach*, az urakházának tagja, *Schrödter* tanár, *Raimund* udvari tanácsos, pénzügyminiszteri tanácsos, *Dopler* miniszteri tanácsos a vasuti miniszteriumban, *Bianchini* dalmát képviselő, *Jenzekovics*, a boszniai országos bank kormányzója.

Dr. *Fluppovics* egyetemi tanár kifejtette, hogy a boszniai vasutak kérdésében talán éppen most történt meg a döntés Budapesten s ez az ülés csak arra való akkor, hogy sorompóba hivja a magyarok tulkapásai ellen azokat, akik azt tartják, hogy végre-valahára össze kell állitani a Magyarországgal fennálló államjogi viszony nyereség- és veszteség-számláját.

Vrikovics dalmát képviselő, udvari tanácsos, azt hangoztatta, hogy a dalmátok Boszniában látták eddig Dalmácia védőterületét s most Dalmácia lesz Boszniának védőterülete.

Az egyesület határozatot nem hozott és alapszabályainak megfelelően kerülte a politikai állásfoglalást, de azért a gyülés politikai tüntetés volt Magyarország ellen.

A bányászok sorsa. A képviselőházban ma egy bányászküldöttség tisztelgett a pénzügyminiszternél *Farbaky* István országgyülési képviselő vezetésével. A küldöttség vezetője hosszabb beszédben szólt a bányászok szomoru helyzetéről és kérte a minisztert, hogy a kérvényben foglaltakat vegye méltányos elbirálás alá.

A kérvény igy szól:

Kegyelmes urunk!

Mi alázattal alólirottak a selmecbányai kerületi bányapénztár tagjai nevében ezuton és mély hódolattal azon legalázatosabb kérelemmel bátorkodunk excellenciád magas szine elé járulni, miszerint szolgálati időnket 45 évről 40 évre leszallitani és az öt-öt éves nyugalom-bérfokozatot eltöröli s helyette a nyugalom-bérbe minden kiszolgált évnek a beszámithatását a társpénztári közgyüléshez beterjesztett alázatos folyamodványunk szerint kegyesen engedélyezni méltóztatnék. Alázatos kérelmünket a következőkben vagyunk bátrak indokolni:

Mi bányásznép kora fiatalságunktól kezdve örökösen a napvilágtól és üde levegőtől elzártan, mélyen lent a föld sötét gyomrában, ártalmas gázokkal telitett egészségtelen levegőben végezzük életveszélyekkel lépten-nyomon küzködő, nehéz és élettörő munkánkat.

Ezen terhes munkától megtörve, vagy megbénitva, legnagyobbrészt 40—50 éves életkorban, átlag 30 éves munkaévvel elgyöngülten már mint aggok sirunk szélén állunk, a 45 szolgálati évterhét ki nem birjuk, amiért esedezünk, hogy igénytelenségünk iránt figyelemmel lenni és bennünket kegyesen pártfogolni méltóztassék.

Lukács László pénzügyminiszter válaszában kiemelte, hogy ismeri a bányászok szomoru helyzetét, és amennyire tőle függ, rajta lesz, hogy a bajokon mielőbb segiteni lehessen.

Megvádolt vármegye. *Werner* Gyula országgyülési képviselő felkérésére készségesen adjuk közre a következő nyilatkozatot:

A *Hazánk* cimü ujság tegnapi számában vidéki levél jelent meg, amely velem, a magyarigeni járás főszolgabirájával és Alsó-Fehér vármegye közigazgatásával foglalkozik.

Amit személyemről mond, arra egy szót sem vesztegetek. Barátságos és jóindulatu kombinációit pedig a jövő évi választásokra vonatkozólag köszönettel tudomásul veszem.

Az az állitás azonban, hogy a magyar-igeni járás főszolgabirája érdekemben jár-kel, igérget, kapacitál, hivatalbeli kötelességeit pedig elmulasztja, — *szemenszedett valótlanság.*

E kijelentéssel tartozom az én tisztelt barátomnak, a kitogástalan és kitünő tisztviselőnek, akit ilyennek tartanak és ismernek hivatalbeli elöljárói és a vármegye egész közönsége.

A *H.* levelezőte, a névtelenség jótékony leple alatt, meggyanusitja Alsó-Fehér vármegye közigazgatását is. Főleg ez az, ami felszólalásra bir. Mert egy egész vármegye jó hire éppen olyan szent, mint a szép, erényes asszonyé.

Alsó-Fehérvármegyéről én, legutolsó parlamenti beszédemben, tehát az ország szine előtt, a megcáfolás veszedelme nélkül állitottam, hogy Magyarország erdélyi részeinek *legjobban, legtapintatosabban adminisztrált* vármegyéi közül való.

Ha azonban a névtelen aggódót ezzel megnyugtathatom, még azt is szives tudomására hozom, hogy Alsó-Fehérvármegye közigazgatási állapotát, annak idején teljesitett *beható és lelkiismeretes hivatalos vizsgálatok alapján*, belügyi igazgatásunk azon magas és illetékes körei is *jól ismerik*, amelyekhez a maga fekete pecsétes, gyanusitó levelékéjét, az „előkelő kéz" cimezni jónak látta, de amely fekete pecsétes levélkékkel az ő jó véleményüket Alsó-Fehérmegyéről nem változtatja meg. Dr. *Werner* Gyula, a magyar-igeni kerület országgyülési képviselője.

Gróf Apponyi a beszédéről.

Budapest, november 6.

Gróf *Apponyi* Albert a következő levelet irta lapunk főszerkesztőjének:

Tisztelt barátom! Az egyetemi Sz. Imre önképző egyesület körében elmondott beszédemről becses lapod mai száma vezércikket közöl, melyre lehetetlen néhány észrevételt nem tennem.

Nagy megnyugvásomra szolgál, ha ama beszéd tartalmát azon a körön kivül is helyesléssel fogadják, amelyben elmondatott, ha a magyar szabadelvüség azt magáénak vallja, aminthogy, legszebb tradicioi szerint, vallhatja is. De tiltakoznom kell e beszéd tendenciájának oly egyoldalu kihegyezése ellen, mely nemcsak szándékommal ellenkezik, de magába a beszédbe is részint éppen nem, részint csak erőszakos magyarázattal fér bele. Az a derék ifjuság, amely azzal tisztelt meg, hogy egyletének legszebb ünnepén szónokává választott, nem érdemelte meg, hogy éppen az én beszédemet használják föl az ő törekvéseinek épp oly kiméletlen, mint legteljesebb meggyőződésem szerint, igazságtalan megtámadására. Nem tekintve azt, hogy ezzel én magam igen ferde helyzetbe kerülök, mely a tiltakozást egyenesen kötelességemmé teszi, már a logika sem igen engedi, hogy azt az ifjuságí egyletet, mely tudva, hogy mily irányban beszélhetek csupán, mégis engem kért föl az ünnepi beszéd megtartására, a reakció és felekezeti gyülölködés fészke gyanánt tüntessük föl; a vallási béke ügye pedig nem igen nyer azzal, ha egy ifjusági egyletet, mely a politikát és bármelyik politikai párttal való összeköttetést alapszabályaiban kizárta, mely a tiszta erkölcs, a lelkiismeretes munka, az alapos tudományosság ápolására alakult, ellenszenvünkkel üldözünk, mert mindezen üdvös céljait katholikus vallási meggyőződésének nyilt hirdetésével köti össze és azok megvalósitásában a vallásos hitének erkölcsi erejére támaszkodik. Hidd el nekem, ha a hazai katholicizmus körében is mutatkoznak a vallási békére nézve aggasztó jelenségek — és ezeket nálamnál jobban senki sem fájlalja, — ugy ez nagyrészt minden katholikus törekvésnek azon — gyengéden szólva — előitéletes kezeléséből következik, melyben némelyek, elég ferdén, liberalizmust látnak és pedig elannyira, hogy az e cimen elnyert patens egyszersmind fölmentvényül szolgál minden szabadsági érdek elhanyagolásáért, sőt elnyomásáért.

De azt az interpretációt sem fogadhatom el, mintha beszédemnek a néppárt ellen irányuló éle lett volna, még pedig már csak azért sem, mert minden ily föltevés ellen első sorban jó izlésem tiltakozik. Politikai ellenfeleimmel, legyenek azok néppártiak vagy mások, *vitatkozom* ott, ahol és akkor, amikor ők a keztyüt fölvehetik és válaszolhatnak; de nem *kellemetlenkedem* velök ott, ahol ezt az ildomosság megszegése nélkül nem tehetik, tehát ünnepi beszéd keretében, olyan ünnepélynél, ahol mindnyájan mint vendégek vagyunk jelen, és amelynek köréből *minden* politikai demonstráció, tehát éppugy valamely párt *ellen*, mint valamely párt *mellett*, elvileg ki van zárva; legkevésbé teszem pedig akkor, amikor közös vallásos hitünk nyilvánitása és ünneplése a találkozás célja. A miket ott elmondtam, azok objektiv előadását tartalmazták ama gondolatoknak, amelyeket a hitről és a tudományról, a vallási és a hazafiui kötelességek összhangjáról, a keresztény alap társadalmi jelentőségéről, érvényesülésének e korban és e hazában létező föltételeiről, a bölcseletből, a történelemből és az egyéni tapasztalásból levontam. Életemnek ezen alap-meggyőződéseit minden polemikus utógondolat nélkül mondtam el, azzal az őszinteséggel és meleg érzéssel, amelylyel azok lelkemben laknak. Élt nem tulajdonitottam nekik semmiféle irányban, de ha ilyennel birnának, ugy ez bizony igen sokfelé kellene hogy magát érezztesse, és ki tudja, nem jutna-e ebből becses lapodnak is: sőt, őszintén szólva, tudom, hogy jutna; hogy hol és miben, azt könnyen megtalálod, ha beszédemnek *egész* szövegét figyelmedre méltatod, aminthogy annak összes részei együttvéve egy organikus egészet képeznek.

Reménylem, e kis vallomás, melyet a *Budapesti Napló* vezércikke belőlem egyenesen kicsikart, nem gátol abban, hogy szivesen fogadd üdvözletemet, amelylyel maradok

tisztelő hived:

Apponyi Albert.

Budapest, 1900. november 6.

Természetesen a legnagyobb készséggel adunk helyet gróf *Apponyi* Albert nyilatkozatának, amelylyel a *Szent Imre-egyesület*ben elmondott beszédét interpretálja, szavainak legilletékesebb magyarázójaként. Kötelez erre már csak az a nagy tisztelet is, amelylyel politikai életünk e kimagasló alakjának kötelességszerüen is, lelkünk igaz hajlandósága szerint is adózunk. Hogy a nemes grófot a Szent Imre-egyesület irányában feszélyezi beszédének a mi cikkünkben tükröződő felfogása, azt értjük. Másrészt azonban örömest veszszük tudomásul gróf Apponyinak azt a felvilágositását, hogy az egyesület, mikor őt kérte fel ünnepi szónoknak, nem várt tőle más beszédet; valamint azt is, hogy az egyesület nem részke a felekezeti gyülölködésnek és nem tart fenn összeköttetést politikai párttal, hanem a tiszta erkölcsöt, a lelkiismeretes munkát, az alapos tudományosságot ápolja. Orvendünk, hogy az egyesület vezetőségének alább olvasható ilyen értelmü nyilatkozatát Apponyi tanuságtétele is támogatja.

Hogy a néppárttal gróf *Apponyi* nem vitatkozott és hogy nem akart ünnepi beszédében politikai ellenfeleinek kellemetlenkedni, azt is tudomásul veszszük, de hozzá kell tennünk, hogy ilyen szándékot nem is tulajdonitottunk neki. Mi csak konstatáltuk és konstatáljuk most ujra, hogy a szabadelvüségnek az a tiszta hitvallása, amelyet — mint ma is mondja — lelkének melegségével hirdetett gróf *Apponyi*, lesujtó volt a néppártra nézve, nélkül, hogy polémia akart volna lenni. Bizonyitja ezt — ha ugyan kell bizonyitani — a néppárt lapjának mai cikke is, amely Apponyit beszéde miatt részben sajnálja, részben támadja.

Azt mondja gróf Apponyi, hogy szavaival felénk is suhintott egyet, amiről meggyőződhetünk majd beszédének teljes szövegéből. Ezt a teljes szöveget természetesen érdeklődéssel várjuk, s arról, ami benne minekünk szól, majd beszélünk akkor. Azt azonban már most is megjegyezhetjük, hogy ha az a vágás azoknak szólt, akik a liberalizmust egyoldalun csakis az egyházpolitikai liberalizmusban látják, — mert mai levele ezt sejteti — akkor nem vehetjük magunkra. Mert a mi szabadelvü hitvallásunk nem tudja elválasztani a liberalizmust a polgárok egyéni jogainak tiszteletétől és a közjogok épségének oltalmazásától. Gróf *Apponyi* Albert közt és köztünk ebben a kérdésben nemcsak ellentét, de nézeteltérés sincs.

•

Ugyanebben a dologban az egyetemi *Szent Imre-Egyesület* vezetőségétől is kaptunk nyilatkozatot, amelyet, köteles lojalitással, szintén szószerint közlünk. A nyilatkozat igy szól:

Nagyrabecsült lapjának legutóbbi számában a *Szent Imre Önképző Egyesület*ről oly téves állitásokat olvasunk, hogy azokat becses lapjának reputációja érdekében sem hagyhatjuk észrevétel nélkül.

Önképző egyesületünk „önképző" cime a t. cikkiró szerint csak hamis ürügy az egyesület valódi jellemének takarására. Egyesületünk szerinte, „fióknéppárt", „mögötte felnőttek politikai egyesülése áll, mint pártlogó, mint értelmi szerző, mint spiritus movens", maga az egyesület az ultramontán reakció gyakorló iskolája, melyben a jövendő politikusai a jelen politikusainak erkölcsi és szellemi támogatása mellett a felekezeti izgatásban önképzik magukat. Szóval: a néppárt az egyetemi ifjuságot is meg akarja nyerni „sötét törekvéseinek", s e célja elérésében a Szent Imre Önképző Egyesület szolgál vak eszközül és közvetitőül.

Mi pedig e vádakkal és gyanusitásokkal szemben hivatkozunk belügyminiszteri jóváhagyással megerősitett alapszabályaink 5. §-ára: „Az egylet működésében minden politikai akció ki van zárva, s mint ilyen magát semminemü politikai irányban sem érvényesiti."

Ezt a paragrafust is, mint az egész alapszabályzatot, 12 esztendővel ezelőtt gróf *Zichy* Nándor dolgozta ki s terjesztette fel miniszteri jóváhagyásra. Megengedi-e már most Zichy Nándor kitogástalanul következetes jelleme a gyanusitást, hogy most, 12 év multán, maga akarná meghamisitani alapszabályainkat, meggyanusithatjuk-e azzal, hogy ő, vagy pártja az alapszabályok ellenére s a kormány-felügyelet kijátszásával politikai akciókra használják fel azt az egyesületet, amelynek célja tisztán társadalmi: „kat. szellemü elméleti és gyakorlati *önképzés*" (Alapszab. 3. §.)

Senkinek sincs továbbá joga kétségbe vonni az egyesület jelen vezetőségének kötelességtudását. Ám, aki mégis akarja tenni, részén az onus probandi bizonyitson, de tényekkel.

Mutassa ki, kik által, mikor, mi módon iparkodik a néppárt a maga politikáját az egyesület tagjaira ráoktrojálni, vagy még tágabb körben: az egész egyetemi ifjuság körében a Szent Imre Önképző Egyesület utján magának propagandát csinálni? Am kérdezze sorra az egyesület tagjait, mi a politikai meggyőződésük? Mit fognak elolni, nem tudjuk, mert soha senki számon nem kérte, számon nem tartja. De az ellen a feltogás ellen határozottan tiltakozunk, hogy ha valaki önképző egyesületünk tagjai közé lép ezzel egyszersmind a néppárt hivévé propagátorává kellene válnia, tehát önképző körünk mint ilyen a néppárttal magát azonositaná.

Budapesten, 1900. november 6.

Vörös Béla e. i. elnök — *Császár Mihály* e. i. titkár.

Erre a komoly nyilatkozatra kevés a szavunk. Ha a Szent Imre-Egyesület vezetősége kijelenti, hogy az egyesület alapszabályainak értelmében csakis tényleg csak önképzéssel foglalkozik, ebben nem akarunk kételkedni. Szivesen veszszük tudomásul, hogy senkinek sincs joga kétségbe vonni az egyesület *jelen* vezetőségének kötelességtudását. Mi, e nyilatkozat után, nem is vonjuk kétségbe. Szivesen veszszük tudomásul hogy az egyesület a néppárttal nem *azonositandó*, de még szivesebben vennők, ha nem is volna *azonositható*.

A közoktatásügyi költségvetés.

— *A képviselőház pénzügyi bizottságának ülése.* —

Budapest, november 6.

A *képviselőház pénzügyi bizottsága* ma megkezdte a *vallás- és közoktatásügyi* tárca költségvetésének tárgyalását *Falk* Miksa elnöklete alatt. Miután gróf *Teleki* Sándor előadó részletesen ismertette a költségvetést, megindult az általános vita, amely igen magas szinvonalon mozgott, méltóan azokhoz a nagy nemzeti feladatokhoz, amelyek a közoktatásügyi tárcára hárulnak.

Komjáthy Béla előrebocsátja, hogy a függetlenségi pártnak az a törekvése, hogy a kulturpolitika nemzeti irányban vezettessék. De szerencsétlen viszonyunk Ausztriához lehetetlenné teszi, hogy ilyen nemzeti kulturpolitikát csinálhassunk. A nemzeti állam kiépitésének egyik akadálya az 1868-iki nemzetiségi törvény, melynek helyes irányu megváltoztatását ma meg sem merik kisérelni. Vajjon a nemzetiségi iskolák fölött hatályos ellenőrzést gyakorol-e a miniszter? Vajjon a görög katolikusok magyar liturgiája érdekében ki meri-e tüzni a zászlót? Ugyanezt a félelmet látja a tanitóképzés, a papnevelés és a kisdedóvás terén.

Barta Ödön: Sajnálja, hogy a tanitóképzés nincs az állam kezében. Szenvedélyes és sajnálatos vita folyik éppen most a fölött, vajjon szabad-e az iskolában a gyermekeket testi fenyitékkel illetni vagy nem. Kivánatos lenne, hogy a miniszter határozottan nyilatkozzék e kérdésben. Az elemi oktatás ingyenessé teendő és nagy mulasztás, hogy ez már eddig nem történt meg. Ez egyik oka annak is, hogy évenként 284.000 gyermek egyáltalán nem részesül iskolai oktatásban. Ki kell törülni Magyarország kulturpolitikájából azt a szégyenfoltot, hogy még mindig 1500 oly tanitó van, aki nem tud magyarul. Végül rámutat az iskolakönyvekkel való „üzérkedésre."

Emmer Kornél: Szomoru jelenségnek tartja, hogy a tót vidékeken az iskolák utján nem terjed

eléggé a magyar nyelv. Legalább arra kellene törekedni, hogy az illető vidékek ifjuságának a honvédséghez való minél nagyobb mérvü beosztásával segitsünk e bajon. Kérdi, miért késik oly sokáig a jogi szakoktatás bejelentett rejormja. A budapesti egyetemen külön szociológiai tanszék felállitását tartja szükségesnek és sürgeti az egyetem ügyének törvényhozási szabályozását. A hasonszenvi tanszékre nézve gondoskodni kellene utódokról oly módon is, hogy stipendiumokkal külföldre küldessenek, akik e pályára hajlamot éreznek.

Ugron Gábor: Kérdi a minisztertől, mennyire haladt a barátságos tárgyalások rendjén azzal a bizottsággal, mely a katolikus autonómia ügyében küldetett ki? Mi az oka, hogy a mig a nem katolikus papok megkapták a kongruájukat, a katolikus papok kongruájának ügye nem halad előre. A görög-katolikusok a magyar liturgiákért magukra hagyatva járnak el. Ha meg tudták engedni Montenegronak, hogy a saját nyelvét használja, jogunk van ezt nekünk is megkövetelni, s első sorban saját kormányunktól azt, hogy erélyesen karolja fel ezt az ügyet. A magyar nyelv terjesztésének utját megtöri az, hogy a közös hadsereg tüntetőleg mellőzi a magyar nyelvet, s mint egy német kolónia jelenik meg itt az országban. Az oktatás terén pedig fel kell hagyni az ideális klasszikus elméletekkel s a hasznosság tekinteteit kell előtérbe helyezni a középoktatásunkban. Ebből a szempontból nem barátja annak az iránynak, mely a szakképzés felhagyásával a középiskolai oktatást egységessé kivánja tenni.

Berzeviczy Albert: A gyermekek testi fenyitéke tekintetében megjegyzi, hogy nem volt helyes ezt ugy tüntetni fel, mintha itt a tanitóság becsületének kérdése forogna szóban. Ez ügynek a nyilvánosság előtt való tárgyalása s a gyermekek sérthetetlenségének dogmaként való hirdetése nézete szerint is csak ahhoz vezethet, hogy a gyermekek közt minden fegyelem megszünjék. Ami az egységes középiskolát illeti, szóló nem tartja célszerütlennek azt a tervet, amely e kérdésben annak idején felmerült. Felemliti ezek után, hogy a közoktatási minisztérium elhelyezése minden kritikán alul áll. Elérkezett annak az ideje, hogy a minisztérium végre a saját megfelelő elhelyezéséről is gondoskodjék. (Általános helyeslés.) Kéri, hogy az University Extensionra felvett összeget a Szabad Lyceumra forditsák.

Gajári Ödön fölemliti, hogy Rómában bizonyos averzióval találkozik a kormánynak minden előterjesztése a püspöki székek betöltését illetőleg. Többnyire szintelen emberek azok, akiknek kinevezésébe a Kuria belenyugszik. Mindazok a nagytehetségü férfiak, akik, mint például a magyar római katolikus főpapi karnak régebbi közismeretü, kiváló tagjai, mint például Schlauch, Samassa, Dessewffy stb., alkalmasak lettek volna, hogy a felekezeti béke előmozditása mellett a magyar állameszmét is szolgálják, a Kuria által nem fogadtattak el. A magyar kormánynak e tekintetben eröteljes álláspontot kell elfoglalnia. Kéri tájékoztassa a miniszter az iránt, van-e kilátás arra, hogy a jövő kinevezéseknél ily főpapokat remélhetünk. Hogy a püspökségek nagy vagyonának birlalói olyanok legyenek, akik nagy hivatásuknál fogva a magyar katolikusságnak igazi vezérei legyenek és mint ilyenek, a felekezeti béke és az állam elleni izgatásokat megszüntetni akarják is, tudják is.

Pulszky Ágost: A miniszter nagy érdemét látja, hogy a költségvetése 1,700.000 koronával nagyobb az előző évinél.

Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter: Kijáthynak válaszolva kijelenti, hogy meggyőződése szerint azon a közjogi alapon, amelyen állunk, eröteljes nemzeti politikát igen is folytathatunk, s legkeljebb a pénzügyi viszonyok az okai annak, hogy kulturpolitikánk nem lehet még intenzivebb és expanzivebb. A nemzetiségi iskolákra felügyelni minden kormány kötelessége. Van is erre módja a kormánynak, gyakorolni fogja ezt még hatályosabban, de e célra még külön szervezet létesitése nem szükséges. A görög-katolikusok magyar liturgiája ügyében mindazt megtette, ami egyáltalán lehető volt s tőle függött s a kérdés ma sincs ugy eldöntve, hogy bizonyos koncessziók ne lennének remélhetők. Beismeri őszintén, hogy többet szeretne tenni a kisdedóvás, a népnevelés, a leányiskolák terén, de számolnia kell azokkal a pénzügyi korlátokkal is, amelyeket az államháztartás egyensulyának érdekei eléje szabnak.

A *testi fenyiték* kérdésében megjegyzi, hogy van egy 1881-iki elaboratum, mely jóváhagyatott azon pontjára nézve is, hogy ultima ratióként a testi fenyiték alkalmazható; de ez mindenkor ugy vétetett a minisztérium által, hogy ilyenkor mindig értesitendő a gondnokság, illetőleg az iskolaszék, hogy tehát a fenyiték nem alkalmazandó indulatosságban. Nincs azon a nézeten, hogy a testi fenyiték az iskolában haszonnal alkalmazható. Csak egyes esetekről volt egyébként szó. Azokat egy percig sem akarta senki ugy tüntetni fel, hogy az egész tanitói kar pellengére állittassék, s ha ez bármely oldalról történnék, szóló azt határozottan visszautasitaná. Kijelenti egyébként, hogy a fegyelemre vonatkozó szabályokat revizió alá fogja venni.

Az *ingyenes oktatás* körét szóló a népiskolákban lehetőleg kiterjeszteni törekszik. Az állami elemi iskolákban mintegy 100,000-rel többen nyernek oktatást, mint régebben történt, ami azt mutatja, hogy a magyar nyelvü oktatás terén is jelentékeny a haladás. A tanitók fizetésének a javitása terén a közoktatási budget folytonos javulásról tesz bizonyságot, ugy, hogy minimumos fizetésü állami tanitónk már nincs is. Ebben az irányban fokozatosan haladunk s ő is arra törekszik, hogy a XI. fizetési osztályba legyenek beoszthatók a tanitók. Emmerrel szemben hangsulyozza az iskolák magyarositó hatását és kijelenti azután, hogy az egységes jogositásu középiskola hive, amelynek eszméje külföldön is erősen tért foglal.

A jogi szakoktatás reformjának kérdésében az a szempont vezérli, hogy a szinvonal még inkább emelkedjék és ez ügyben meg fogja hallgatni az ügyvédi kamarákat is. Az orvosi szigorlati rendtartást rövid idő mulva ki fogja bocsátani. A magántanárok helyzetének javitásával foglalkozik szóló s amint budgetje mutatja, meg is tesz erre nézve azt, ami lehetséges.

Ugron kérdéseire válaszolja, hogy a katolikus autonomia ügyében három tagu bizottság küldetett ki azzal a megbizatással, hogy a kormánytól tájékozást szerezzen azon keretre nézve, melyben az autonómia jóváhagyásra számithat. A kormánynak módjában lesz rövid idő mulva bizalmasan a kivánt tájékozást megadni. A *katolikus kongrua* kérdésével kiküldött bizottság foglalkozik, mely teljes komolysággal és bugósággal jár el a munkájában. Az alapossági bevallásokat már megvizsgálta és most foglalkozik a nagyobb javadalmazások bevallásainak megvizsgálásával. Ha ez megtörtént, akkor áll elő az a kérdés, hogy pénzügyi szempontból miként oldassék meg ez az ügy. Azt a felfogást nem helyeselheti szóló, hogy ne tanittassék a német nyelv és nem is lát ebben semmi veszedelmet, sőt inkább abban látná a baj, ha az idegen nyelvek és köztük a német nyelv tanitása elhanyagoltatnék. Elismeri szóló is, hogy fegyelmezetlen nemzet vagyunk, de ne követeljenek mindent az iskolától, gondoskodjanak a fegyelemről a családban és a társadalomban is. Köszönettel veszi, ami a minisztérium megfelelőbb elhelyezésének szükségéről mondatott és biztositást is nyert arra nézve, hogy ez rövid idő mulva meg is fog történni. Pulszkynak válaszolja, hogy a kongrua-törvényt kulánsabban végrehajtani, mint ahogy történt, egyáltalán nem is lehetett volna. 1900-ra megkapták az egész összeget 1901-re is karácsony előtt az evvel járó nehéz munka dacára az egész összeg ki fog utalványoztatni. A *három uj görög-keleti püspökség* tervbe vett felállitásáról nincs még hivatalos tudomása s ma még nem is foglalhat e kérdésben álláspontot, de az természetes, hogy *a püspökségek felállitása ő felsége legfelsőbb jóváhagyása nélkül meg nem történhetik.* Gajári kérdésére válaszolja, hogy oly püspököket fog javaslatba hozni, akikre nézve a kormány vállalhatja a felelősséget és tévedésben van Gajári, ha azt hiszi, hogy Róma a kormány egy jelöltjét sem fogadta volna el. Kéri ezek után tárcája költségvetésének elfogadását. (Általános helyeslés.)

Gajári Ödön: Távol állott felszólalásától a kormánynak és a multak tényeinek minden kritikája; csakis oly püspököket óhajtott, akik tényleg irányitói legyenek a katolikusoknak, nem pedig passziv szemlélői annak a destruktiv áramlatnak, mely az alsó klerus kebelében foly, nemcsak az egyházpolitikai törvények ellen de minden tekintélyének, még a püspökök tekintélyének is lejáratásával.

Ugron Gábor előtte szóló aggodalmait nem találja indokoltaknak. A püspökök kinevezésénél az legyen a főszempont, hogy vallásos buzgóságuk milyen, hogy képesek-e az egyházmegye vezetésére és az egyházban a fegyelem megtartására. De ne engedjék magukat idegen, különösen politikai célokra felhasználtatni.

Pulszky Ágost felszólalása után a bizottság a tárca költségvetését általánosságban egyhangulag elfogadta és a részletes tárgyalást holnap délután 5 órára tüzte ki, mire az ülés véget ért.

KÜLFÖLD.

Mac Kinley vagy Bryan?

Budapest, november 6.

Hamisittatlan amerikai módra lép az Unió tizenöt millió választópolgára az urnákhoz, hogy eldöntse, *Mac Kinley* vagy *Bryan* legyen-e az Unió elnöke. A korteskedés már hónapok óta folyik a rábeszélés és megvesztegetés minden eszközével. Az apró-cseprő furangos kortesfogások közt szinte elhomályosodik a fő-kérdés. Pedig az Eszakamerikai Unió választóinak döntése ugy lehet, hogy világtörténeti jelentőségü lesz. A mindkét részen erősen kiélezett programmok voltaképpen az imperializmus és az anti-imperializmus jelszavában válnak el egymástól. Hóditó utra keljen-e Eszakamerika, vagy belső erejét fejlesz-sze-e inkább intenziv módon, ez a kétfélé programm lényege.

Mac Kinley az idei választási campagneban Philadelphiába gyüjtötte hiveit. *Bryan* pedig az ezüstpárti demokratikus Kansas-Citybe az övéit. Először mind a 45 állam annyi választót küld ki, ahány képviselője és szenátora van; ezek száma 447 s ezek választják meg az elnököt. Az 1845. évi január 23-iki törvény minden negyedik év novemberének első keddi napját állapitotta meg az elnökválasztás napjául. Ez ideig mind a két párt minden lehető eszközt fölhasznál a jelöltje érdekében. Fonográfok a legkisebb helyiségekben is ismétlik a programmbeszédeket. Százmillió röpiratot terjesztenek szét. Tizmillió gombot osztogatnak, melyeket a jelöltek monogrammja ékesit. A jelöltnek városról-városra kell sietnie, hogy ma egy nagy város csarnokában, holnap pedig a Pullmann-Car ablakából tartson beszédet. Azt mondják, hogy 1896-ban *Bryan* egy huszonnégy óráig tartó vasuti utazás alatt Chicago és New York közt tizenkilencszer szónokolt. A köztársasági központi bizottság az idén 5500 szónokot (speaker) küldött az Unió minden részébe, hogy *Mac Kinley* mellett dolgozzanak. A *Herald* szerint az ez idei választás 25 millió dollárba fog kerülni.

Holnap csakis az elektorokat választják meg, de ez lényeges föladat, mert a nemzeti konvenciók főnnállása óta nem volt arra eset, hogy ezek a saját belátásuk szerint jártak volna el, hanem mindig a párt engedelmes eszközei voltak.

December első szerdáján összegyülnek az elnökválasztók az egyes államok fővárosában, hogy különkülön leadják szavazataikat az elnökre és alelnökre. A névsorokat azután aláirják, hitelesitik és lepecsételve elküldik a szenátus elnökének Washingtonba. Február második szerdáján a szenátus elnöke összegyüjti a szenátus és képviselőház tagjait és az ő jelenlétükben bontja föl a szavazó-névsorok boritékait. Megválasztottnak azt tekintik akinek abszolut többsége, tehát legalább 224 szavazata van. Ha egy jelölt sem nyeri el az abszolut többséget, ugy a képviselőház a legtöbb szavazattal biró három jelölt közül választ egyet.

Március 4-ikén az uj elnök átlépi a washingtoni fehér ház küszöbét és ezzel birtokába veszi azt. A nagy szabadlépcsőn állva kell az alkotmányra megesküdnie, ennek kapcsán pedig programmbeszédet tart az összegyülekezett néphez. A főbiró olvassa föl hangosan az eskümintát, melyet az elnök szóról-szóra tartozik ismételni. Keze ezalatt a biblián nyugszik, melyet ezután e szavakkal csókol meg: „Ünnepélyesen esküszöm, hogy elnöki tisztem kötelességeit gyakorolni és az alkotmányt a legjobb erőmhöz képest óvni és védeni fogom.“

London, november 6.

Az Unió összes városaiból érkező hirek szerint *óriás érdeklődés* mutatkozik a választás iránt s a részvétel valószinüleg eddig *hallatlan mértéket* fog ölteni. A newyorki ujságok azt irják, hogy meglepetés nincs ugyan kizárva, de mégis nagyon valószinünek látszik, hogy *Mac Kinleyt fogják ujra megválasztani. Mac Kinley* alapos számitás szerint előreláthatóan 285 elektorszavazatot fog kapni, *Bryan* pedig csak 162-őt. Ezelőtt négy évvel *Mac Kinley* 251, *Bryan* pedig csak 176 szavazatot kapott. A választás eredményét valószinüleg csak szerdán délután fogják megtudni.

London, november 6.

Mindegyik párt *bizonyosra veszi a győzelmét.* A választó kollégium ma választja meg az elektorokat, azokat, akik közvetlenül választják a köztársaság elnökét. Az elektorok összes száma 447. *Bryan* párthivei azt hiszik, hogy a választó kollégiumból összesen 284 *Bryan*-párti elektor fog kikerülni. Ezzel szemben *Mac Kinley* hivei legalább 204 elektorra számitanak. Részrehajlatlan megfigyelők azt hiszik, hogy a választó kollégiumból 279 *Mac Kinley*-párti elektor fog kikerülni.

New York, november 6.

Dewery, a new-yorki rendőrségnek a demokrata városi hatóságok által kinevezett főnöke és *Mac Cullagh*, a republikánus városi képviselet által kinevezett választási felügyelő között differenciák támadtak. *Dewery* kihirdette, hogy sem a helyettes sheriffeknek, sem a varosi rendőröknek nincs joguk valakit letartóztatni, mielőtt szavazatát leadja, ellenben *Mac Cullagh* kijelentette, hogy a szavazatok leadása előtt is történhetnek letartóztatások s közegei le is fognak tartóztatni külön letartóztatási parancs nélkül mindenkit, aki a választási törvényeket megszegi. Tegnap *Mac Cullagh* közölte a polgármesterrel és a rendőrséggel, hogy arról értesült, hogy meg fogják kisérelni a választók megfélemlitését s hogy azzal fenyegetőztek, hogy közegeit meg fogják támadni. *Dewery* később a rendőrség számára parancsot adott ki, amelyben azt mondja, hogy *Mac Cullagh* megfélemlitésre irányuló eljárását nem lehet türni s fölszólitja a rendőrséget, hogy minden polgár választójogát védjék meg. E parancs következtében *Dewery ellen vádat emeltek* azon a cimen, hogy a választási felügyelőt meg akarta akadályozni kötelessége teljesitésében. *Deweryt ezer dollárnyi kaució ellenében szabad lábon hagyták.* Azt hiszik, hogy a rendőrség és *Mac Cullagh* közegei között összeütközésre kerül majd a dolog.

New York, november 6.

Több városból érkezett táviratik jelentik, hogy a választásokban való részvétel a délelőtt folyamán rendkivül élénk volt. Ugyanez áll New Yorkra nézve is. *Deuverben* az egyik választási helyiségben verekedésre került a dolog, miközben egy rendőrtisztviselőt megöltek és hármat megsebesitettek.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Október 31-én uj előfizetés nyilt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megujitásról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK.

Éji látogatás.

Konopiston minden éjjel
Tarlott őszi táj felett
Illatozva árad széjjel
A megifjult kikelet.
Rózsa lángol, tölgy kizöldül,
Méhe ül hárs-levelen,
Fent a légből, lent a földből
Száll elő a szerelem.

És repkény közt csuda-módon
Tündérkastély tündököl, —
Friss a lombja, fala ódon,
Csendjét nóta veri föl.
Ragyogásra, virulásra,
Mely mindünnen nékik int,
A lovag meg hitestársa
Nászterméből kitekint.

És míg csókban összeformak,
Mely oly égő, oly szelid, —
Árnyékából a fasornak
Halvány asszony közelit.
Mese-rubin lángjaképpen
Vércsepp ég a homlokán,
Bús szemének éjjelében
Sirva sír száz csalogány.

„Boldog asszony! fényt fakaszszon
Isten mindig utadon, —
Voltam én is királyasszony,
Siromiglan vérpadon!
Tavaszodnak követséget
Örök télből hozok át:
Örvendj! Boldog magzatodnak
Nem hagysz részül koronát!...“

... Konopiston minden éjjel
Tarlott őszi táj felett
Illatozva árad széjjel
A megifjult kikelet.
Ragyogásra, virulásra,
Mely mindünnen nékik int,
A lovag meg hitestársa
Nászterméből kitekint...

Gergely István.

A gul dombja.

A rózsahegyen cifra, kalitkaszerü, tornyos pavillon áll. Csupa modernség az egész s még azt is épitőmesteri ravaszság fundálta ki, hogy amikor az őszi napsugár pihenni tér, utoljára a kalitka üveg-ablakain csillanjon meg. Ezen a kalitkán belül van a kopasz próféta sirja. Akkora kápolna van épitve a porladó teste fölé, mint egy hirdető oszlop. A fehérre meszelt falakon három kecskebőr van fölakasztva. Olykor, ha imádkozni jönnek jámbor muzulmánok, erre a kecskebőrre telepednek. A padlón nincsen semmi, olyan közönséges négy szál deszka az, mint aminőből a nagyon szegény ember koporsóját csinálják. Ugy mondják, ez alatt pihen a Kel-baba, aki idejött Budinba rózsát termelni és meghalni hősiesen.

Szent lett belőle azóta s bár semmi pompa, semmi disz nem jelzi, hogy imádságra méltó hallott fekszik a négy deszkaszál alatt, ezernyi mohamedán ember fohásza száll a budai rózsa-liget felé olykor, ha valami nagy szerencsétlenség fenyegeti azokat, akik törökül imádkoznak. Ugy mondják és ugy hiszik a messzeségből, hogy most mélytüzü őszi rózsák pompáznak a próféta sirja körül, s hogy az őszi szél karcsu száru rózsákat himbál, mikor nekiszalad a dombtetőnek. Bizonyos, hogy Konstantinápolyban azt is gondolják, hogy illatos rózsa-szántóföldek vannak köröskörül s hogy a Duna fölött repülő madarak kóválygyogva és szédülten buknak a hullámokba, mikor röptük irányát a próféta sirja felé veszik.

Nincs rózsa sehol és bátran keringhetnek a józan madarak a habok fölött. Egy európai pavillon üveges terassza az, mely a rózsa-hegyet disziti s a gul-baba emlékét semmisem hirdeti ma már. A hősöket és prófétákat eltörpitették a modern emberek és a modern házak.

Senki sem gondol már a kopasz fejü Kel-babára, aki eljött Budinba rózsát termelni s meghalni hősiesen.

A világ hálátlanságának példáját lehetne látni ebben a dologban, ha most Muzaffer-ed Din leveléről nem hoznának hirt. A sah levelet irt Vámbéry Arminnak s miközben földiceséri a magyar népet, bánatosan tudatja kedves tudósával, hogy nagy mulasztás nyomja a lelkét.

— Mindent megnéztem nálatok, — mondja, — s csak az fáj, hogy elfeledtem a próféta sirját, melyet rózsák környeznek.

A sah tehát végigkocsizott a főváros hetvenhét utcáján, lovas testőrök vigyáztak rá, hogy baja ne essék, komiték tanácskoztak arról, hogy hová vigyék s mivel mulattassák. Azonközben pedig elfeledkeztek arról, hogy valahol, cifra üvegkalitka mögött el van rejtve itt egy darab Kelet, egy darab mythos, egy darab mohamedán mennyország. Rózsák nincsenek ugyan körülötte, de szent áhitattal, képzeletben rózsákkal övezik azok, akik még mindig szeretettel, kegyelettel gondolnak nemzeti hőseikre.

Ugy érzem, itt a különbség köztünk, Pantheon-épitő magyarok és gyerekes képzeletü, áhitatos, multjukat megbecsülő keletiek között. Egy pont, ahol a civilizáció nagyon érzik rajtunk, ahol européerek vagyunk, holott éppen ebben sötét ázsiaiak maradhattunk volna.

G—a.

Budapest, november 6.

— **Személyi hir.** *Rajner* főherceg kénytelen meghosszabbitani bádeni tartózkodását, mert reumatikus baja ujból fellépett s Theresienbadban gyógyfürdőt fog használni.

— **A király Budapesten.** Gödöllőről táviratozzák, hogy a király péntekig marad a fővárosban és az nap visszatér Gödöllőre.

— **A trónörökös Écskán.** *Ferenc Ferdinánd* trónörökös — mint Écskáról jelentik, — tegnap, hétfőn gróf *Harnoncourt* Félix vendége volt Écskán és tiszteletére a házigazda nagy vadászatot rendezett. A vadászatok a zsibovai erdőben folytak kedvező időben s kedvező eredménynyel. A vadászaton résztvettek *Metternich* hercegnő *Hardegg* grófné és leánya, *Metternich* herceg, *Winkler* jószágigazgató, *Gyertyánffy* főszolgabiró, báró *Rumerskirch* és *Pap* Géza országgyülési képviselő. A délutáni vadászaton *Ferenc Ferdinánd* főherceg tizennégy rókát lőtt, majd pedig farkasra vadásztak. Holnap a sózó-erdőben rókára vadászik a társaság.

— **A szultán a cárnak.** *Konstantinápolyból* jelentik, hogy a szultán Miklós cárnak trónralépési évfordulója alkalmából melegbangu üdvözlő táviratot küldött, amelyben jókivánatait fejezi ki és *egyuttal biztositja* a cárt változatlan, *őszinte barátságáról. Miklós* cár válaszában *köszönetet* mondott a szultánnak és őszinte, benső barátságáról biztositotta.

— **Vörösmarty-ünnep Liptóban.** A nagy költő születésének százados évfordulóját a liptó-szent-miklósi állami polgári iskola tanári kara szintén meg fogja ünnepelni. Az intézet tanulói s a nagy közönség részére emlékünnepet rendez december elsején. Az ünnep programmja teljesen Vörösmarty müveiből van összeállitva. Az alkalmi felolvasást *Ivánffy* Gyula tanár fogja tartani. Az emlékünnep tiszta jövedelmének felét a Vörösmarty-szobor alapja javára, másik felét az intézet jótékonycélu alapjára forditják.

— **Tolstoj balesete.** Gróf *Tolstoj* Leót, aki a hónap elején Sassnaja-Polnajából Moszkvába akart költözni, sulyos baleset érte. A nagy iró ugyanis egy séta alkalmával megcsuszott és a kezén sulyos sérülést szenvedett. Karját most a kinzó fájdalmak miatt felkötve hordja és e miatt Moszkvába való költözését el kellett halasztania.

— **A főispán jubileuma.** *Beniczky* Ferenc, Pestmegye főispánjának jubileuma nagyszabásunak igérkezik. Az ünnepséget rendező bizottság, *Beniczky* Lajos alispánnal az élén, egyre buzgólkodik, hogy az ünnep minél fényesebben sikerüljön. Az ünnepnek főmozzanata lesz az a rendkivüli közgyülés, amelyet az eddigi megállapodás szerint e hónap 24-ikére hivnak össze. Az ünnepi közgyülésen méltatni fogják azokat az érdemeket, amelyeket *Beniczky* Ferenc tiz esztendős főispánsága alatt a megye körül szerzett. Ezután a tisztviselői kar tiszteleg a főispánnál és egy emlékalbumot nyujt át neki az összes tisztviselők arcképével. A megye városainak és községeinek küldöttségei következnek ezután, hogy a főispán iránt érzett ragaszkodásuknak adjanak kifejezést. Az ünnepséget diszlakoma fejezi be.

— **Reményi Ede — ujra hegedül.** A délamerikai városokban nemrégiben hosszuhaju müvész ur jelent meg s miután irtózatos nagy plakátokon elmondta, hogy ő Reményi Ede, Kossuth Lajos földije, az öt világrész leghiresebb és legnagyobb hegedümüvésze, számtalan magas rendjel tulajdonosa, — hangversenyeket adott. Nagyok voltak a beléptidijak, óriás publikum mindenütt s a hosszuhaju ur meg lehetett elégedve a sikerével. A körut hire eljutott New Yorkba is, ahol már valamicskét többet tudnak Reményi Edéről s arról is értesültek már, hogy meghalt. Lelepleztek tehát a hosszuhaju urat, de az akkor már sehol se volt. Inkognitóban utazott tovább.

— **A szövetkezetek ellen.** A Fővárosi Kereskedők Egyesülete elhatározta, hogy a szövetkezetek tulkapásai ellen állást foglal. Ebből a célból szükebb bizottságot küldött ki a visszaéléseket megvilágitó adatok beszerzésére. Ezeknek az adatoknak alapján azután kérvényt terjeszt föl a kereskedelmi miniszterhez.

— **Nincs kegyelem!** Amig csak a szociáldemokrata sajtó hiresztelte, hogy a német katonák Khinában vérfagyasztó kegyetlenséggel öldöklnek, addig Németországban nem hittek ezeknek a közleményeknek. De most már bebizonyosodott, hogy ezek a khinai jelentések igazat beszélnek. Mint Berlinből táviratozzák, nagy feltünést kelt Khinában harcoló német tengerész katona levele, amelyet a *Hanoverischer Courir* tett közzé:

— Lépten-nyomon gyilkolnak — igy szól a levél egyik passzusa. — Akit azzal gyanusitanak Pekingben, hogy a boxerekkel tartott, halál fia. A szerencsétleneket kényszeritik, hogy ássanak gödröket és álljanak az üreg szélére. Aztán a német katonák sortüzet adnak és a khinaiak belehullanak sirjaikba, amelyeket maguk ástak. Iszonyu bosszut állunk a sárgákon. Ki tudja, hogy a felperzselt házak romjai alatt hány sebesült asszony, gyermek és aggastyán kinlódik! Van olyan ember az én századomban, aki már tiz khinait lőtt agyon. Tegnap Pekingtől délnyugotra egy kis várost vettünk be. A mi századunk szuronyszegezve állott a kapunál s belülről a mieink belekergették a khinaiakat a szuronyainkba. Rakásra gyültek lábunk előtt a holttestek.

— **Csendőrséggel feloszlatott népkör.** *Széll* Kálmán miniszterelnök a napokban leiratilag értesitette a csongrádi főszolgabirót, hogy az ottani függetlenségi és 48-as népkört feloszlatta. Okot erre az szolgáltatott, hogy a kör az utóbbi időben alapszabályellenes müködést fejtett ki s a vezetőség a tagokat osztály, felekezet és a hatóság ellen izgatta. A belügyminiszter megbizta ezenfelül *Csató* Zsigmond alispánt, hogy a kör vezetősége ellen a vizsgálatot indittassa meg. *Mátéffy* csongrádi főszolgabiró tegnap délután megjelent a kör helyiségében, hogy a feloszlató rendeletet foganatositsa, de a jelenlevő tagok a békés felhivásnak nem engedelmeskedtek s vonakodtak a körhelyiséget elhagyni, mire a főszolgabiró szuronyos csendőröket rendelt ki, akik aztán a termet kiüritették. *Mátéffy* főszolgabiró a feloszlatott kör helyiségeit bezáratta.

— **Panama — Nápolyban.** Egy római telegramm ad hirt arról, hogy a napokban egész csomó szabálytalanság nyomára jöttek Nápoly adminisztrációjában. Az egész városi tanács lemondott az állásáról s a lemondási okmányon az első név a polgármesteré. A kormány szigoru vizsgálatot rendelt el a lemondott magisztrátus ellen, Viktor Emmánuel király pedig annyira érdeklődik az ügy fejleményei iránt, hogy mindennap referáltat magának a vizsgálat adatairól.

— **Kiss József festőművész halála.** Tegnap meghalt Bécsben *Kiss* (Kisz) József magyarországi, kismartoni születésü festőművész. *Kiss* 1883-ban született, husz éves korában a bécsi akadémiára került, ahol Geiger, Blaas és Meyer iskolájába járt. Később sokat dolgozott *Miksa* mexikói császár részére, akinek halála után Magyarországba költözködött, ahol sok arcképet s néhány történeti képet is festett. Azután ismét Bécsbe ment s ott is maradt haláláig.

— **Adomány az Ujságirók Egyesületének.** Szurdoki *Weiss* Róbert az Uránia Szinházban előadott *Khina* cimü darabja tiszteletdijának egy részét, háromszáz koronát a Budapesti Ujságirók Egyesülete segitő alapjának adományozta. Ezt az összeget már el is küldötte *Vészi* József országgyülési képviselőhöz, mint az egyesület elnökéhez.

— **Elutazott vivómester.** Egy fővárosszerte ismert vivómester tegnap mennyasszonyával együtt hirtelen elutazott a fővárosból. Ez a hirtelen való elutazás sokak előtt arra szolgáltatott okot, hogy a vivómester szökéséről terjesztettek hireket s e hirek alapján a vivómester több alkalmazottja feljelentést tett ellene a rendőrségnél, azon a cimen, hogy kauciójukat is magával vitte. Hogy a hirből mi igaz, az még ma ellenőrizhetetlen s ezért tartózkodunk az ügy bővebb tárgyalásától is.

— **Szatiszfakció.** Przemyslben nem igen lehet tósztokat mondani a katonai és polgári elem barátságos egyetértéséről, mert ilyesmiről biz ott szó nincs. Farkasszemet néznek egymással a kabátosok és a vaffenrokkosok s mivelhogy a város valóságos katonai centrum, a hangulat kinos és állandóan feszült. Legutóbb az mérgesitette el az állapotot, hogy az ottani szocialisták egyik vezérembere, dr. Liedermann ügyvéd nyilvánosságra hozta az egyik ujságban azokat a kegyetlenségeket, amiket a várban elkövetnek a katonákkal az ötvennyolcadik gyalogezred tisztjei. Az ezred tisztikarában persze nagy lett erre a riadalom. A cikkre az ügyvéd azonban uj cikket duplázott rá, amiben a kegyetlenkedések uj sorozatát tárta föl. A tisztek fegyveres elégtételt kértek tőle, de Liedermann megtagadta az elégtételt azzal az indokolással, hogy amit irt, az igaz. Néhány nappal később aztán ugy szereztek maguknak valahogyan elégtételt a tisztek, hogy az ezred legfiatalabb kadétjával arcul ütték nyilt utcán a cikkek iróját. — Egyelőre ebben maradt az ügy, ma azután megérkezett a folytatás hire is. Tegnap este a munkások megtámadtak egy ötvennyolcadik ezredbeli tisztet, aki a kaszárnyába ment és iszonyuan elverték. Összetörtek rajta néhány botot, előbb azonban ötször a levegőbe lőttek, bizonyára azért, hogy tudtára adják, hogy revolverük is van. Ment arra több tiszt is más ezredekből, de nem nyult hozzájuk senki. Éppen csak azt várták, hogy egy abból az ezredből kerüljön a kezeik közé. Az ezred tisztjei ezután csak katonai fedezet alatt járnak az utcán. Attól tartanak, hogy a munkások még ninesenek megelégedve az elégtétellel és többekre is rákerülne a sor.

— **Az Otthonból.** Az Otthon irók- és hirlapirók körének választmánya ma délután 3 órakor *Rákosi* Jenő elnökletével ülést tartott. Az elnök rövid jelentést tett arról a nagy értekezletről, amely a *Vörösmarty-szobor* ügyében az Otthonban volt és a megalakult nagy-bizottság határozatához képest öt tag kiküldését kérte a szobor-bizottság husztagu végrehajtó-bizottságába. A választmány az Otthon részéről a bizottságba kiküldte *Beöthy* Zsoltot, *Csajthay* Ferencet, *Lipcsey* Adámot, *Radó* Antalt, *Rothauser* Miksát. Az elnök bemutatta a *Magyar Köztisztviselők Országos Szövetségének* és négy tanitó-egyesületnek az Otthon elnökéhez intézett levelét, amely köszönetet mond a sajtónak a köztisztviselők, illetőleg a tanitók ügye pártolásáért. Az elnök bemutatta az egri jogakadémiai ifjuság beadványát a *Borsszem Jankó* ismeretes és a minap többször emlegetett közleménye ügyében. A választmány előrebocsájtva azt, hogy a családot szentnek és sérthetetlennek tartja, kimondja, hogy másképpen kell megitélni, ha valahol állandó tendenciával találkozunk ebben az irányban és másképpen, ha egyes esetben elvétve, elszórva áll szemben egy-egy ily irányu ujságirói botlással. Az előbbi ellen sorompóba lépni kötelességének tartja, az utóbbiban csak abban az esetben, ha védelemre illetékesen felszólittatik és ha az eset a maga érdeklett körében megtorlásban nem részesült. E kijelentéssel a beadvány felett napirendre tér. Tárgyalásra került a Magyar Szó szerkesztőségének beadványa arról, hogy a *Magyar Színház* igazgatósága bosszuból elvonta a szerkesztőség szabadjegyét. A választmány annak hangoztatásával, hogy elitél minden olyan törekvést, amely az ujság kritikáját ellenőrző jogát csorbitani vagy megszoritani törekszik, miután tudomására jutott, hogy a színház igazgatósága lépést tesz ebben az ügyben, a konkrét esetben egyelőre felfüggesztette az itéletet. A választmány végül négy rendes és nyolc pártoló tagot vett föl.

— **A belgrádi banksikkasztás.** *Belgrádi* tudósitónk táviratozza: *Ilics* Mihályt, aki a Nemzeti Bankból 183.700 frankot sikkasztott, még nem fogták el, ellenben letartóztatták cinkostársait, *Nikolics* monopoliumi hivatalnokot és *Blaskovics* Bellát, *Ilics* kedvesét. *A bank kára teljesen megtérül*, mert *Ilics*nek 300.000 franknyi vagyonát lefoglalták.

— **A medvék áldozata.** *Kassáról* táviratozzák: *Bezerden Róth* Majer szatócs feleségével kocsin haladt az országuton, amikor két medve megtámadta őket; az asszonyt a medvék összemarcangolták.

— **Halálozás.** *Schram* Vilmos nyugalmazott cs. és kir. őrnagy 75 éves korában Budapesten elhunyt. Temetése szerdán délután 3 órakor lesz a Ferenc József-laktanyából.

— **Földrengés Karakasban.** A Dél-Amerikában lévő *Karakas* köztársaságban — mint egy távirat jelenti — rövid idő óta másodszor volt földrengés. Már a multkoriban is nagy volt az ijedelem s tegnap, mikor a földrengés megujult, a lakosságon pánikszerü félelem vett erőt. Sokan más vidékre menekültek.

— **Robbanás egy kolostorban.** Az irgalmasrend krakkói kolostorát egy *Boriszko* nevü szeminárista bosszuból fel akarta robbantani. Háromnegyed kilogramm lőport egy sörös üvegben a kályhába dobott, de a robbanás nem okozott nagyobb károkat, csak az ablakok zuzódtak be. Boriszko a robbanás után levetette csuháját és a rendőrségen jelentkezett.

— **A pestis Brémában.** *Brémából* jelentik, hogy ott tegnap egy pestises esetet konstatáltak. Ma azt táviratozzák, hogy eddig ujabb megbetegedés nem volt, de tizenegy gyanus beteg orvosi megfigyelés alatt van. A *Marienburg*ot, amely *Anversbe* ment, ott vesztegzár alá helyezték.

— **Gyilkos és öngyilkos rendőrkapitány.** Egy odesszai távirat szerint *Szimferopol*ból jelentik, hogy *Berelov* volt rendőrkapitány meggyilkolta testvérét s azután öngyilkos lett. A volt rendőrkapitány állitólag őrültségi rohamában követte el borzalmas tettét.

(x) **Egger mellpasztillái** gyorsan és biztosan hatnak köhögésnél, rekedtségnél és elnyálkásodásnál. Kapható minden gyógyszertárban és drogériában. Doboza 1 korona és 2 korona. *(Próbadoboz 50 fill.)* Főraktár *Nádor-gyógyszertár*, Budapest, Váci-körut 17.

(x) **Dr. Kovács képzsasztája** (csakis félholdalaku védjegygyel valódi) 3 nap alatt minden kezet gyöngéddé és fehérré varázsol. Egy tégely 60 kr. Főraktár: dr. Kovács gyógyszertára Budapest, Gyár-utca 17. Megjelent „Toilett titkok“ kivánatra ingyen.

(x) **Lukács Vilmos** bankházából, Budapest, V., Fürdő-utca 10. sz. a., vegyenek osztálysorsjegyeket. 1/1 á 12 kor., 1/2 á 6 kor., 1/4 á 3 kor., 1/8 á 1.50 kor.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyujtót!**

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányu *posztó bokavédőimet* (gamasni). Kapható drapp, oliv szürke bronz és fekete szinben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész* Pál divatáruházában, Kerepesi-ut 44. sz., a Népszinházzal szemben. Eladás nagyban is.

(x) **A magyar müipar diadala külföldön.** *Reményi* Mihály mühegedü-készitő nemcsak nálunk részesül méltó elismerésben, de a külföldön is, miután a párisi világkiállitáson remek saját készitményü uj hegedüiért ezüstérem és diszoklevéllel lett kitüntetve. A Magyar Királyi Zeneakadémia igazgatósága pedig egy vonós kvartettjét, amely stradivárius utánzat, megvette.

Mattasich-Keglevich.

— A *Budapesti Napló* tudósitójától. —

***Budapest*, november 6.**

A möllersdorfi rab ügye, mint mai hirünk rideg kurtaságából is kitünt már, egyelőre erősen megrekedt. A hadügyminiszter meglepő döntése után, amely szinte reménytelenné teszi megint Mattasich-Keglevich sorsát, mindenekelőtt annak lehetett fontossága, hogy mire szánja el magát *Polónyi*, akire a fogoly annyi bizalommal bizta ügyének intézését. A képviselő ur, akihez ma értesülésért fordultunk, fájdalom, a maga részéről is *nagyon sivárnak tartja a helyzetet*, s alig lát valami biztatót az ennyire rosszra fordult körülmények között. Ezt kétségtelenül mutatja az a beszélgetés, amelyet tudósitónkkal folytatott.

— Megfelel-e csakugyan a valóságnak a hadügyminiszter határozata Mattasich-Keglevich dolgában? — kérdezte munkatársunk.

— Meg. Ime a hadügyminiszternek kérvényemre küldött válasza. (Az itt következő irat eredetije német nyelvü):

Nagyságos

Polónyi Géza

ügyvéd és országgyülési képviselő urnak

Budapesten.

Bécs, 1900. október 31-én.

A möllersdorfi katonai fegyházban levő *Mattasich-Keglevich* Géza, volt főhadnagy ideiglenes gondnokságának elvállalására vonatkozó kérelmére, értesitjük Nagyságodat, hogy a nevezettel való *hosszasabb beszélgetés nem engedélyeztetik*.

Ellenben nincs akadálya annak, hogy az illető önnek azokat az információkat, amelyekre Nagyságodnak az ő *vagyoni* érdekeinek védelmezése céljából szüksége van, *irásban* megadja; e végből az emlitett intézethez is megfelelő utasitás ment.

Az elitéltetésre vonatkozó *aktákba való betekintés* a fennálló szabályok értelmében szintén *nem engedélyezhető*.

Krieghammer, s. k.

— Mi a szándéka ezek után a képviselő urnak?

— Tegnap még nem tudtam, mit fogok tenni, ma már tudom. Semmit. Hiszen egyebet nem is tehetek. Az iratokba való betekintésre vonatkozó kérelmemet föltétlenül visszautasitották, személyesen a fogolylyal csak negyedóra hosszat beszélgethetek, s ennek a tárgyalásnak levelezés utján való pótlását sem engedélyezik. Irásbeli uton csakis vagyoni viszonyairól adhat nekem felvilágositást Mattassich-Keglevich, egyébre nem kap jogot. Annak pedig semmi értelme nincs, hogy vagyonával való disponálásra adjon utasitást. Erre semmi szükség, mert Mattasich-Keglevichnek *nincs vagyona*.

— És bele törődik mindebbe a képviselő ur?

— Hát mit tegyek? A reviziót vagy Ausztriában, vagy Horvátországban, vagy Ausztriában és Horvátországban lehetne csak megindítani. Ha gondnoka volnék Mattasich-Keglevichnek, s a hadügyminiszter megadná az engedélyt működésemnek a kifejtéséhez, a hatóságok kénytelenek volnának elfogadni a képviseletemet. Mint ügyvéd azonban egy lépést sem tehetnék, a diplomámnak nincs érvényessége ezeken a területeken.

— Milyen hatással van önre, képviselő ur, ez a rideg magatartás?

— Még jobban megerősit abban a föltevésemben, hogy az *itéletben jogi tévedés* van. Nagyon sajnálom, hogy meg vagyok akadályozva eljárásomnak a keresztülvitelében. Csakis a teljes önzetlenség és az igazság szeretete birt rá arra, hogy magamra vegyem azt a sok fáradalmat és tengernyi odiumot, amely ezzel az ügygyel jár, a hadügyminiszter rideg elhatározása azonban egyenesen megfoszt annak a lehetőségétől, hogy valamit tehessek. És ebbe bele kell nyugodnom, mert hiszen *a hadügyminiszternek nincsen felettes hatósága, az ő intézkedése, fájdalom, végérvényes*.

— Járt-e már képviselő urnál az elitélt apja?

— Nem volt szerencsém még hozzá, s hogy itt van Budapesten, azt is csak az önök lapjából tudtam meg.

— És ha fölkeresné képviselő urat, mit mondana neki?

— Ezt most hirtelenében magam sem tudom még. Attól függ, milyen célzat vezeti hozzám. Lényegében azonban nem mondhatnék neki egyebet, mint azt, hogy *várnunk kell*. És addig kell várnunk, amig vagy a hadügyminiszter határozatában vagy személyében nem történik változás.

Szegény bölcsészek!

— Jelenet. —

Egy bölcsész: Hiába gyülésezünk, hiába minden. Tenni kell valamit.

A másik: Feliratot fogunk intézni az egyetemi tanácshoz, s ha ez nem segit a bajunkon, a miniszterhez!

Az egyik: Elmegyünk a királyhoz!

A másik: Meg fogjuk ebben a feliratban magyarázni, hogy nem lehet a kisasszonyokkal birni. Nem hagyják tanulni a bölcsészeket, megakadályozzák őket a jegyzésben, elvonják a figyelmüket.

Az egyik: Igazad van.

A másik: Van egy pár eklatáns bizonyitékom. Itt van például, hogy egyebet ne emlitsek, szegény Pista esete. Ez a szegény fiu szerencsétlenségére egy bölcsészkisasszony mellé került Beöthy esztétikai előadásán. Mit tettél volna te az ő helyében?

Az egyik: Én ...

A másik: Ne felelj. Ez csak szónoki forma. Mit tettél volna a helyében? Ugyanazt, amit ő. Szegény Pista nyomogatni kezdte a lábával a kisasszony cipőcskéjét, ezzel telt el az óra. Hát ilyen körülmények közt hogy jegyezhessen a szegény bölcsész!

Az egyik: Igaz. Amig nem voltak hölgyek az egyetemen, legalább pihenhetett a lábunk ...

A másik: Ez még semmi. A másik eset Fatányéros Mihálylyal esett meg. Ez a fiu, kérlek, egész óra alatt apró cédulákat küldözgetett egy kisasszonynak. Beláthatod tehát ...

Az egyik: Hogy nem figyelhetett az előadásra. Világos. Igazán türhetetlen a helyzet. Mondom, tenni kell valamit!

A másik: De nem gyülésezni. Feliratot kell készíteni, számos ily esettel fűszerezve. Meg kell magyarázni, hogy ily körülmények közt lehetetlen a munka.

Az egyik: Aláirom.

A másik: És kérlek, ne hidd, hogy van bennük csak egy csipetnyi kollegiallitás is! Erről is tudok egy esetet. Véletlenül éppen velem történt meg.

Az egyik: Mondd el.

A másik: Kérlek, megyek a folyosón, tudod, ott a hátsó lépcsőnél, ahol állandóan sötét van, és jön velem szemben egy női hallgató. Kérlek, megcsipem az állát és mondom: „Hogy van, muci?“ — hát kérlek, azt hiszed, felelt?

Az egyik: Hihetetlen!

A másik: Becsületszavamra mondom, egy szót se szólt. Tovább ment, sőt még lenéző pillantást is vetett rám. Hát most tessék velük kijönni!

—o.—

FŐVÁROS.

(*) **Az önálló vámterületért.** A székesfőváros legutóbbi közgyülésén tudvalevőleg egyhangu határozattal foglalt állást az önálló vámterület mellett. Ennek a határozatnak alapján a törvényhatóság feliratot küld az országgyüléshez. A felirat tervezetét a tanács ma tárgyalta és a holnapi közgyülés elé terjeszti. A tervezet egyebek közt ezeket mondja:

A Magyarország külső kereskedelmi forgalmáról egybeállitott statisztika legutolsó adatai szerint 1198 millió korona bevitelünkből 938 millió, vagyis 79·25 százalék, 1200 millió kivitelünkből pedig 857 millió korona, azaz 71.4 százalék jut Ausztriára. Amde mig a mi kiviteli cikkeink majdnem mind olyanok, amelyek a külföldnek majdnem valamennyi országában csak igen csekély vámmal vannak megtervelve, addig Ausztriából vámmentesen beözönlő árukért, amelyeket a konkurrenciától óriás vámok védnek meg éppen az osztrák ipar érdekében, a megdrágitott vételnek fejében olyan óriás adót fizetünk Ausztriának, amely előbb-utóbb hazánkat anyagilag teljesen tönkrejuttatja. Pénzben ez az összeg 120 és 200 millió korona között váltakozik évenkint. A főlirat példának emliti üvegiparunkat, amelyet az Ausztriából vámmentesen behozott üvegáruk versenye majdnem teljesen tönkretett, olyannyira, hogy mig egyidőben üvegiparunk nemcsak saját szükségletünket tödözte, hanem lényeges kivitele is volt, addig a ma már hét és fél millió korona értékü osztrák behozatal ezt az iparágunkat is majdnem tönkretette. Vasban és fémekben való gazdagságunk és termelőképességünk is ferde helyzetbe jutott az osztrák verseny következtében, mig az osztrák szövőipar termékeinek évi 268 és fél millió vámmentes behozatala csirájában fojtja el szövőiparunk fejlődését.

A főlirat végül arra kéri a képviselőházat, utasitsa a kormányt, hogy a magyar ipar védelmére minél előbb terjeszszen be törvényt az önálló vámterületről.

(*) **Fővárosi tanitók tisztelgése.** Ma délben tisztelgett a *Magyar Tanitók Kaszinójának* küldöttsége *Verédy* Károly tanfelügyelő vezetésével *Faller* Ferencnél, a főváros iskolaügyi tanácsosánál. A küldöttség nevében *Verédy* Károly, a kaszinó elnökigazgatója kérte a főváros iskolaügyi vezetőjét, hogy a fővárosi tanitók otthonában, a tanitók kaszinójában látogassa meg a tanitóságot. Hétről-hétre a modern szociálpedagógiának a nagy városi iskolaügyre vonatkozó részleteit fogja tárgyalni a kaszinó és szerencsésnek érzi magát a a tanitóság, ha ezeknek a tárgyalásoknak tanuja, esetleg a viták résztvevője lenne az iskolaügyi tanácsos. *Faller* Ferenc tanácsos köszönettel veszi a kaszinó meghivását. Nemcsak, hogy ott lesz a kaszinó pedagógiai értekezletein, de sőt ezennel bejelenti, hogy a tanitók kaszinójának tagjául jelentkezik. A küldöttség megéljenezte a kaszinó legifjabb tagját és a tiszlelgés ezzel véget ért.

(*) **A Fővárosi Egyesület** ma délután ülést tartott, amelyen több közérdekü ügygyel foglalkozott. Igy hosszabb vita után elhatározta, hogy a cseléd-törvény reviziójának kérdését ujból tárgyalni fogja. Majd *Steiner* József terjesztette elő a következő inditványát:

> Határozza el a Fővárosi Egylet egy bizottság kiküldését egy a főváros által létesitendő takarékpénztár beható tanulmányozására. Kérje fel a fővárosi tanácsot is e fontos ügy haladéktalan tanulmányozására és arra, hogy mielőbb tegye meg a szükséges intézkedéseket a városi takarékpénztár létesitésére.

Ez inditvány megokolása rámutat a főváros pénzügyi bajaira és kiemeli, hogy egy községi takarékpénztár jelentékeny jövedelmi forrást igér, s mindenesetre annyit fog jövedelmezni, hogy a fővárosi költségvetés jelenlegi hiányát fedezheti a lakosság ujabb megterheltetése nélkül.

A holnapi közgyülés napirendjére tüzött ügyek tárgyalása során *Havass* Sándor sajnálatát fejezte ki azon, hogy az egyesület hatásköre egyre összébb szorul. A főbaj szerinte abban van, hogy elvesztették a kapcsolatot a tanácscsal s a közgyüléssel. De a tagok érdeklődése is folytonosan csökken. Igy pedig hatása nem lehet az egyesületben történő felszólalásoknak. Kéri, tegyenek valamelyes intézkedést arra nézve, hogy felélénküljön az egyesület élete. *Galgóczy* Károly, *Löwy* Mór, *Osztoics* Miklós, *Ferenczffy* Antal, *Löwy* Dávid hozzászólása után *Huszár* Kálmán elnök azt javasolta, hogy intézzenek még egy felszólitást az egyesületi tagokhoz az iránt, hogy nyilatkozzanak, vajjon fönn akarják-e tartani az egyesületet ilyen alakban, vagy sem. Ha ennek a felhivásnak sem lesz sikere, az egyesület a legközelebbi közgyülésekor *föloszlik*.

(*) **Községi választások.** A II. kerületi választópolgárság ma délután 5 órakor a községi választások ügyében a budai Vigadóban gyülést tartott, amelyen megválasztották a kijelölő bizottság tagjainak a következőket: dr. *Csorba* Ferenc, *Del Medico* Agoston, dr. *Hochstein* Mór, *Kollár* Lajos, dr. *Kocsis* Alajos, *Takács* László, *Kresselbauer* Béla, *Lakner* János, *Mihajlovics* Antal, *Moldoványi* Sándor, *Petsits* Márk, *Rupp* Zsigmond. *Szabó* Ignác, dr. *Weinek* József és *Wirth* Antal. A gyülésen, melyen *Rupp* Zsigmond elnökölt, több aktuális helyi kérdés került szóba, ezek között a kerületi közlekedés, a szinházépités stb. kérdése. A gyülés után társas vacsora volt.

(*) **Iskolatársak szövetkezete.** Gyülést tartottak tegnap a II. kerületi felső kereskedelmi iskola volt növendékei, melyen az intézet buzgó tanára, *Csongor* György mint a gyülés egybehivója elnökölt. *Csongor* tanár üdvözölve az egybegyült több száz volt növendékét, tudatta velük, hogy a gyülést szövetkezet alakitása végett hivta egybe. E szövetkezés révén kell vinniök, hogy a kereskedelmi ügyek élére szakemberek kerüljenek. Manapság bármiféle kereskedelmi vagy ipari vállalat alakul, annak élére jogász embert tesznek. Azt mondják, a jogász mindenhez ért, pedig el nem vitatható, hogy egy szakember tudása jobban érvényesülhetne abban a vállalatban. Ez okból szükséges az is, hogy a főváros törvényhatósági bizottságában a kereskedelmi iskolák is képviselve legyenek. Az egybegyültek tetszéssel fogadták *Csongor* tanár fejtegetéseit.

SZINHÁZ, ZENE.

** **A fösvény.** *Molière* remek darabjai mostanában ritkán láthatók a nemzeti szinpadon. Nem is tudjuk már az idejét, hogy mikor gyönyörködtünk a *Tartuffe*, a *Tudós nők*, a *Mizantrop*, a *Kénytelen házasság* felséges jellemrajzaiban? Pedig a közönség olyan hálás, ha néha-néha megadják neki az alkalmat, hogy Molière alakjain szivből kacaghasson. Ma este a *Fösvényt* adták. *Gabányi* játszotta Harpagont, igazán szép sikerrel. Gabányi egyes jelenetekben (például a negyedik felvonás nagy monológjában) nem olyan erős, mint volt annak idején *Szigeti* József, de a részletek kidolgozásában annál gondosabb és ötletesebb. És rajza nemcsak lelkiismeretesen minuciózus, hanem van benne sok szin, sok élet, sok igazság. Mai környezete jól simult hozzá. Kevesebbet tu'ozlak, mint rendesen és mégis mulatságosak voltak. *Jakab* mester kötnyeles impertinenciáit és sokszoros felsülését *Zilahi* eleven, pajkos komikuma rendkivül élvezetessé tette. A nők közül *Nagy* Ibolyka és Cs. *Alszeghi* Irma nemcsak a Molière-korabeli ruhát viselték teljes gráciával, hanem a játékuk és a beszédjük is nagyon üde és kedves volt. Fruzsina szerepében *Györgyné* mulatságos, de talán megtehetné az igazgatóság, hogy egyszer *Rákosi* Szidivel is eljátszassa ezt a kitünő alakot, a felejthetetlen *Szathmáryné* bravuros szerepét. *(á. c.)*

** **Elintézett ügy.** Amit a *Magyar Szinház Részvény-Társaság* igazgatósága avatatlan kézzel elrontott, azt a *Magyar Szinház* igazgatója ma okosan és tapintatosan eligazitotta. Erről szól az a levél, amely ma érkezett *Vészi* József, mint a *Budapesti Ujságirók Egyesületének* elnöke nevére:

> Igen tisztelt elnök ur!
>
> *Rajna* igazgató ur megbizásából van szerencsém a *Budapesti Ujságirók Egyesülete* választmányának a *Magyar Szinháza* vonatkozó tegnapi határozatának ügyében a következőket terjeszteni nagyságod elé: A Magyar Szinház vezetősége távol áll minden olyan törekvéstől, mely a kritika intimidálására irányulna és mikor a *Magyar Szó* meg a *Hazánk* részére kiállitott szabadjegyeket érvényen kivül helyezte, a legkevésbé sem volt szándékában, hogy ezzel a birálat szabadságát korlátozza. Minthogy azonban e rendelkezést mégis igy magyarázták, a szinház a félreértés eloszlatása végett, az inkriminált határozatot megsemmisitette és a föntemlitett két lap szabadjegyét *ujra érvényesnek deklarálta*. Erről a kiegyenlitési kisérletről már ugy a *Magyar szó*, mint a *Hazánk* szerkesztőségét értesitettem, most pedig elnök urnak hozom szives tudomására, azzal a kéréssel, hogy kegyeskedjék ezt a *Budapesti Ujságirók Egyesületének* választmányával közölni. Magunkat elnök ur nagybecsü pártfogásába ajánlva, vagyok kitünő tisztelettel:
>
> *Salgó Ernő.*
> a *Magyar Szinház* titkára.

Most még csak egy szót a magunk házi ügyéről. A *Budapesti Napló* laptársai iránt való rokonérzésből a *Magyar Szinház Részvénytársaság* cselekedetével szemközt határozott állást foglalt. Minthogy azonban az ok a mai nappal szerencsésen megszünt, az ügynek ez a része is a legloyalisabban elintéződött *Rajna* Ferenc igazgató urnak egy hozzánk intézett magánlevelével.

** **Csillag Teréz ünneplése.** *Csillag* Teréz, a *Nemzeti Szinház* volt kitünő müvésznője, tudvalevőleg, holnap este mutatkozik be először, mint a *Vigszinház* szerződött tagja *Meilhac és Halevynek A kis mama* cimü vigjátékában. A *Vigszinház* a müvésznőnek ezt az első fellépését arra használja fel, hogy ünnepiesen üdvözölje szinpadán. Közvetlenül az előadás előtt, mint értesülünk, *Faludi* Gábor rövid üdvözlő beszédet fog intézni a müvésznőhöz, akit *vigszinházi* uj kollégái, *Ditrói* müvészeti igazgatóval az élükön, szives ovációkban fognak részesiteni.

** **Eötvös Károly Blaha Lujzáról.** *Eötvös* Károly, a vajda, a mult szombati Blaha Lujzaestre egy kicsike kis üdvözletet küldött *Blaha* Lujzának. Kicsike névjegyre irta s nem is a müvésznőnek magának, hanem *Németh* Józsefnek, a *Népszinház* jeles müvészének, aki a *Blaha*-esténck egyik rendezője volt. A vajda üdvözlete rá is fért a kicsike névjegyre, pedig többet mond, mint talán valamennyi ünneplő irás, amely a „nemzet csalogányának" ünnepeltetése közben iródott és nyomtatódott. Különben itt maga a kis irás; beszél az magáért:

> Tisztelt hazámfia s kedves öcsém!
>
> Nemzetünk Nagyasszonya énelőttem Blaha Lujza s az is volt mindig. Védelmezőnk, büszkeségünk s egy emberöltő óta egyedüli hódító vezérünk. Minden más tünemény csak látszat. Feltünik, elmulik, csak a szemünket káprázlatta. Csak ő a valóság és az igazság, a magyarság és a szépség. Sokáig éljen! Addig éljen, amig ragyogni fog. Igy legalább örökké él!
>
> Ezt az üzenetem adja át neki is, a társaságnak is, kedves öcsém!
>
> 3/XI. 1900.
>
> *Eötvös Károly.*

** **A Vigszinház eredeti darabja.** A *Vigszinház*nak *A kis mama* után következő ujdonsága *Guthi* Soma és *Rákosi* Viktornak *Tartalékos jérj* cimü háromfelvonásos bohózata lesz. A *Napoleon öcsém* szerzőinek uj darabjából pénteken tartják meg az olvasó próbát.

** **Uránia-Szinház.** Ma este szépszámu közönség jelenlétében két tavalyi darabját elevenitette fel az Uránia: *Móray* Károlynak *A női szépség* és *Karváry* Zsigmondnak *A felhők* cimü tanulmányát. Mindkét mü vidéki sikerekkel megrakodva tért most vissza a fővárosba, ahol, ugyszólván, a főszezon közönsége még nem is láthatta e két kiváló tanulmányt. *A felhők* müvészi képei, az alakzatok tudományos sorrendje, költői leirása és a modern időjóslás egyszerü rendszere tetszett a közönségnek. Ezt követte *A női szépség* cimü tanulmány két részben szines képekkel és kinematogrammal. Az ösembertől kezdve a dekadens korszak párisi szépségeig kerekszámban kétszáz szépségtipus vonul el szemeink előtt, mutatva az ideál történetét esztetikai, kulturhistóriai és bonctani alapon.

** **A Fővárosi Férfi Dalegyesület** ma tartotta tisztujitó közgyülését. Elnök lett: *Ursits* Vilmos müépitész, alelnökök: *Eszláry* Sándor VII. kerületi előljáró, *Róna* Imre orvos és *Ormos* Gyula, pénztárnok: *Heinberg* Jenő, ellenőr: *Gálossy* János, titkár: *Hartmann* Lipót, jegyző: *Papp* Jenő, gazda: *Csillag* Lajos. Közgyülés után társas ebéd volt.

** **Hangverseny a Telefon Hirmondóban.** Ma este fél 9 órakor házihangversenyt rendez előfizetőinek és hallgatóinak a Telefon Hirmondó. A hangversenyen közreműködők névsora a következő: 1. *Végh* Angela: Aranyhal románc a Gésákból. 2. *Haidt* Margit: A királyleány dala a Kis szökevényből. 3. *Bányai* Stefánia: a) Bimbilla dala a Bolondból; b) Lancelot dala a Babából. 4. *Végh* Gizella: Roxelane a Sultánból. 5. *Steinberger* Vilma: Dalok a Rip van Winkleből: 6. *Kiss* Mariska: Iris dala a görög rabszolgából. 7. *Déri* Blanka: Dalok a „Nap és Hold" és a „Kis szökevény" operettekből. 8. *Vics* Mariska: Dal a Traviatából. 9. *Vajda* Lipót: A vén cigány (Vörösmarty). 10. *Kratzl* Ilona: A gyermek bizalma (Hugo V.). 11. *Jámbor* Ilona: Dalok. 12. *Kürti* Margit: A szökevény (Temérdek). 13. *Strósz* Árpád a Magy. Kir. Operaház tagja: Dalok. — A hangverseny után a rendes esti felolvasás következik, majd még 11 óráig *Zöldi* Marci cigányjátéka lesz hallható a Hirmondó kagylóin keresztül.

TUDOMÁNY. IRODALOM.

○ **Az Izr. Magyar Irodalmi Társaság** ma délután *Agai* Adolf elnöklete alatt felolvasó ülést tartott. Első felolvasó dr. *Eisler* Mátyás kolozsvári egyetemi magántanár volt, aki az erdélyi zsidóság multját ismertette igen érdekesen.

A zsidóknak Erdélyben a XVI-ik században kezd nyomuk mutatkozni, első községük Gyulafehérvár, amely később egyedüli lakóhelyükül határoztatott meg. Kolozsvárott 1710-ben telepedett le az első *Deutsch* nevü zsidó. Erdélyben a zsidók jogai csaknem a szabadságharc idejéig, törvényileg voltak szabályozva.

Utána *Sebestyén* Károly lépett a felolvasó asztalhoz és elszavalta *Hajón* cimü szép költeményét. Végül *Agai* Adolf olvasott fel rendkivül érdekes részleteket régi naplójából.

SPORT.

** **A bécsi lóversenyek** mai eredményéről tudósitónk a következőket jelenti:

I. Kétéves nyeretlenek versenye. Dij 2000 korona. Távolság 1000 méter. Báró Harkányi János **Alamuszija** (Wilton) első, báró Uchtritz Zs. Passe Partoutja (Poole) második, Blaskovich E. Lepkéje (Segrott) harmadik, azután Tokaj. Itélet: Könnyen 2½ hosszal nyerve, 5 hosszal harmadik. Totalizatőr: 10:56. Helyretogadások: I. 50:71. II. 50:59.

II. **Eladók handikapja.** Dij 2000 korona. Távolság 1200 méter. Szemere M. **Cabbage rose**ja (Adams) első, Péchy A. Irroyja (Poole) második, Zangen I. Balekia (Gilchrist) harmadik, azután: Rózsi, Beauharnais. Round the corner, Tippu-Tipp. Itélet: Biztosan nyakhosszal nyerve, 3 hosszal harmadik. Totali-

zatór: 10 : 43. Helyrefogadások: I. 50 : 97, II. 50 : 132, III. 50 : 144. A győztesre ajánlat nem volt.

III. **Kétévesek handikapja.** Díj 3000 korona. Távolság 1000 méter. Dreher J. **Victress**-je (Prudames) első. Mauthner V. Mary Diamond-ja (Southey) második, Péchy A. Sporting Lady-ja (Hughes) harmadik, azután Perlasz, Csendes, Praterstern, Melba, Strohfeuer, Kosmopolit. Itélet: Könnyen 1½ hosszal nyerve, 2 hosszal harmadik. Totalizatőr: 10 : 185. Helyrefogadások: I. 50 : 188. II. 50 : 150. III. 50 : 115.

IV. **Handikap.** Díj 2000 korona. Távolság 1600 méter. Mautner V. **Dubarry**-je (Southey) első. Mr. Lincoln Orkánja (Slack) második, Péchy A. Scharbe (Hughes) harmadik. Azután Melitano, Parlag, Gagerl. Itélet: Küzdelem után 1 hosszal első, 6 hosszal harmadik. Totalizatőr: 10 : 69. Helyrefogadások: I. 50 : 112. II. 50 : 84.

V. **Eladó-verseny.** Díj 3000 korona. Távolság 1100 méter. Lovag Lederer **Völegénye** (Bulford) első, Mautner V. Avisaja (Southey) második, Mr. C. Wood Beau Filse (Prudames) harmadik, azután Illusion, Bruce Lowe. Itélet: Igen könnyen egy hosszal nyerve, két hosszal harmadik. A győztesre ajánlat nem volt. Totalizatőr: 10 : 21. Helyrefogadások: I. 50 : 73, II. 50 : 144.

VI. **Kétévesek eladóversenye.** Díj 2000 korona. Távolság 900 méter. O fensége Braganzai herceg **Sári volt a neve** (Prudames) első, Schossberger L. Hippocratese (Wilton) második, Mr. Redgrey Alfalfája (Toon) harmadik, azután Ilia berek, Rikkants. Itélet: könnyen háromnegyed hosszal nyerve, 5 hosszal harmadik. Totalizatőr: 10 : 32. Helyrefogadások: I. 50 : 78. II. 50 : 77. A győztesre ajánlat nem volt.

*** **A bécsi pót-lóversenyek eredményét** leggyorsabban a Telefon Hirmondó előfizetői tudhatják meg, mert a Hirmondó kiküldött tudósitójának *telefonjelentései* alapján már a kora délutáni órákban részletes eredményt olvashat fel a versenyekről. Minden felolvasást *riadójel* előz meg. Az összeredmény felolvasása négy óra tájban lesz.

Nyilttér.

Vese, hágyhólyag, húgydara és köszvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által

a Lithion-forrás

Salvator

kitünő sikerrel rendelve lesz.

Húgyhajtó hatású!

Kellemes izü! Könnyen émészthető!

Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.

A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.

Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Dr. Ranschburg Pál

idegorvos

f. hó 5. óta IV. Deák Ferenc-u. 15. sz. alatt lakik.

Az elegáns világ részére a legmelegebben ajánlható az a rendkivül kedvező **ruhaelőfizetési rendszer**, amelyet egy, a fővárosban előnyösen ismert **elsőrendü férfiszabó-cég**, a

Pick testvérek

(Dorottya-utca 9.)

honositott meg s amely már elterjedt a legelőkelőbb körökben is. Aki az emlitett cégnél előfizet, az — eltérően az eddigi ruha-bérleti rendszertől — **megtarthatja a neki átszolgáltatott öltözeteket.** A cég különben ki lett tüntetve a párisi világkiállitáson. Az előfizetési feltételeket kivánatra készséggel megküldi a cég.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Értekezlet a Kurián.** A Kuria büntető szakosztályai *Czorda* Bódog másodelnök elnöklésével, ma délelőtt tiz órakor értekezletet tartottak a Kuria első emeleti diszteremében, amelynek tárgya az a vitás elvi kérdés volt, vajjon „annak a felfolyamodásnak a felülvizsgálatára, amelyet a Kuria hatáskörébe utalt semmisségi panaszt visszautasitó, a királyi járásbiróság vagy törvényszék által hozott végzés ellen jelentették be, vagy adtak be: melyik az *illetékes* biróság?" *Székács* Ferenc biró szerint minden esetben a büntető perrendtartás 378. szakaszában megjelölt biróság és pedig járásbirósági ügyben a törvényszék, törvényszéki ügyben a királyi tábla, de az értekezlet *Sélley* Sándor tanácselnök inditványára a Kuriát mondta ki az illetékes felülvizsgáló bíróságnak. Ez a határozat azonban nem végérvényes, mert a kérdést teljes ülésben fogják eldönteni.

§§ **A braganzai herceg váltója.** A rendőrség, amely a braganzai herceg ügyében már befejezte az előnyomozatot még tegnap áttette *Lukács* Lefkovics Mátyás pénzügynök és *Varga* Antal váltóhamisitási bünügyét a büntető törvényszékhez, ahol a vizsgálat vezetését *Puscariu* Gyula vizsgálóbirót bizták meg. Puscariu helyettese, dr. *Kiss* István albiró ma délben hirdette ki a két fogva levő vádlott előtt a vizsgálati fogságot elrendelő birói végzést. Ez ellen a védők felfolyamodással éltek a törvényszék vádtanácsához, amely a napokban fog a szabadlábra helyezés tekintetében dönteni.

§§ **A polnai bünügy.** A mai tárgyalás főleg a körül a kérdés körül forgott, hogy Hilsner 1898. julius 19-én csakugyan Iglauban volt-e. Dr. *Boda* ma sem jelent meg a tárgyaláson. Az elnök jelenti, hogy az iglaui *Fekete-Sas*-szálloda *Kober* nevü háziszolgáját november nyolcadikára idézték meg. A törvényszék *Jiracek* tanut is ki fogja hallgatni arra a körülményre nézve, hogy a vádlottat látta-e a tett elkövetése idején Iglauban. A védő kérésére Müllert és Rappot is megidézi a törvényszék.

TÁVIRATOK.

A francia képviselőház.

Páris, november 6.

A képviselőház ma minden incidens nélkül ujra megkezdte munkásságát. A szokásos bejelentések után *Bolliard* szocialista a szénválság ügyében interpellált, mire a képviselőház elhatározta, hogy *Vazeille* képviselőnek a kormány általános politikájára vonatkozó interpellációját azonnal tárgyalás alá veszi.

Vazeille kéri, hogy a kormány közölje, minő reformokat tervez.

Viviani azt mondja, hogy a szocialisták nehéz időben támogatták a kormányt, a helyzet azonban megváltozott és a szocialistáknak nem szabad tunyáknak maradniok. Meg fogják szavazni azt a törvényjavaslatot, amely az állami szolgálatbalépést állami iskolában történt három esztendei kiképzéshez köti. A szónok azt kivánja, hogy a kormány szavaztassa meg a kongregációk ellen irányuló törvényjavaslatot és felszólalását azzal a kijelentéssel végzi, hogy a szocialisták mindaddig támogatni fogják a kormányt, amig ennek a reakció ellen kell küzdenie, de fenntartják maguknak akció-szabadságukat. (Tetszés a szélsőbaloldalon.)

Waldeck-Rousseau miniszterelnök azt mondja: a kormánynak az a véleménye, hogy mindenekelőtt a költségvetés intézendő el az általadó reformjával együtt, azután pedig az egyesületekre vonatkozó törvényjavaslatok tárgyalandók, mert a republikánus párt legelső teendője az, hogy elejét vegye a közvagyont és az ország erkölcsi egységét fenyegető veszélynek. (Tetszés balról.) Végül tárgyalandó lesz a munkásnők aggkor esetére való ellátásáról szóló törvényjavaslat. A kormány nem fogja elejteni azt a törvényjavaslatot, mely az államszolgálatba való belépést állami iskolában való három évi kiképzéshez köti, a haditanács reformjáról és a jövedelmi adóról szóló törvényjavaslatot és ezeknek tárgyalását később fogja kérni. A kormány elismeri, hogy a fakultativ választott bíróságról szóló 1892. évi törvénynek nem volt meg a várt eredménye. A kormány ezért legközelebb törvényjavaslatot fog előterjeszteni, amelylyel megengedtetik, hogy a munkásszerződésekbe egy záradékot vegyenek fel a kötelező választott bíróságról. A miniszterelnök kérdi a kamarát, vajjon mindez a reformok tekintetében vele egyet ért e? (Tetszés a baloldalon.)

Ribot azt mondja, hogy a miniszterelnök beszéde nem hasonlit Millerand beszédéhez, aki Lousben a kötelező sztrájkot hirdette.

Millerand kereskedelmi miniszter azt válaszolja, hogy ő hive oly törvényes rendezésnek, mely megengedi a munkásoknak, hogy sztrájkkérdésekről az általános szavazati jog utján nyilatkozzanak. A miniszter erre vonatkozó törvényjavaslatot fog előterjeszteni. (Tetszés a baloldalon.)

Azután a *Vazeille* képviselő interpellációja feletti vita folytatását csütörtökre halasztották.

A khinai háboru.

London, november 6.

Egy kelet nélküli pekingi távirat, amelyet Takuban 4-ikén adtak föl, a következőket jelenti: *Li-Hung-Csang* privátim néhány követhez fordult, akiket arra akar rábirni, hassanak oda befolyásukkal, hogy *gróf Waldersee elhalaszsza a pacifikus hivatalnokokra kimondott itéletek végrehajtását*. A császári udvar a tavasz előtt semmiesetre sem térhet vissza Pekingbe. Pekingbe érkezett jelentések szerint Szinganfu környékén mohamedán lázadás van kitörőben, amely állitólag a trón biztonságát fenyegeti.

London, november 6.

A *Times*nak jelentik Pekingből Takun át tegnapi kelettel: *Alekszejev* tengernagy levelet irt *Li-Hung-Csang*nak, amelyben kérdést intéz hozzá Khinának Mandzsuországra vonatkozó szándékai felől és egyuttal fölszólitja Khinát, hogy ennek a tartománynak az igazgatását *Oroszország oltalma alatt ujra átvegye*. Ez, mondja a tengernagy, mind a két országnak hasznára válnék.

London, november 6.

Az estilapok jelentik Sanghaiból: Khinai forrásból eredő hirek szerint, a szövetségesek azt követelték Li-Hung-Csangtól, kérje fel táviratilag a khinai császárt egy ediktum kibocsátására, amely *Tingyung*nak, a csilii tartomány kincstárnokának a kivégeztetését elrendeli. Sanghaiból jelentik továbbá, hogy egy külföldi hivatalnok táviratot kapott tegnap Pekingből, mely szerint az idegen követek nem akarnak beható tárgyalásokba bocsátkozni mindaddig, amig a legutóbbi gaztett okozóinak a megbüntetését nem biztositják.

Lipót Szalvátor és a horvátok.

Zágráb, november 6. A tiszta jogpárt lapja a párt központi vezetőségének egy nyilatkozatát közli, amely azt mondja, hogy *a párt mint olyan, nem vesz részt a Lipót Szalvátor főherceg tiszteletére rendezendő fáklyásmenetben*, mert nem lát benne olyan aktust, amely a párt céljait előmozdithatná; a párt tagjainak azonban szabadságukban áll résztvenni a fáklyásmenetben.

A német császár Szögyénynek.

Berlin, november 6. Szögyény osztrák-magyar nagykövet ma egy olajfestményt kapott, mely a német császárt osztrák-magyar lovassági tábornoki egyenruhában ábrázolja. A müvészi kivitelü térdképet a császár megbizásából festették a nagykövet részére ama látogatás alkalmából, melyet Ferenc József császár és király ez év május havában tett a német császárnál.

Krüger utja.

Brüsszel, november 6. Dsibutiből jelentik, hogy a *Gelderland* németalföldi hadihajó *Krüger* betegsége miatt néhány napig nem folytathatja utját. *Krüger* ennélfogva valószinüleg csak november 16-ika és 20-ika között érkezik Marseillebe.

A pápa enciklikája.

Róma, november 6. A pápa november 1-éről keltezett enciklikát intézett a püspökökhöz, amelyben *a Megváltóról szól*. A pápa örömét fejezi ki a felől, hogy a katolikusok az egész világból oly tömegesen zarándokolnak Rómába a szent év alkalmából, ami azt bizonyitja, hogy a népek Krisztus felé fordulnak. Azután inti a hiveket, hogy a Megváltó utján járjanak, mert csak ez az igazság és a szeretet utja; majd igy folytatja: Miként Krisztus, midőn a földön járt, az emberi társadalmat reformálta, akként fog ez a társadalom most is megjavulni, mert ujra Krisztus felé fordul és az ő elvei szerint él, mert csak az isteni törvény, amely a jogrend alkotta hatalmak ellen való lázadást és a népek között való konfliktusokat megakadályozza, eredményezheti azt, hogy mindnyájan testvéri szeretetben egyesülve szent békességben engedelmeskedjenek azoknak, akik föléjük rendeltettek. Az istentől való elfordulás ellenben oly tévelygéseket okoz az egész világon, hogy a népek, mint különösen most, folytonos aggódó félelem rabjai. Az enciklika azzal végződik, hogy felszólitja a püspököket, hassanak oda, hogy az egész világ egyedül az emberiség Megváltójában lássa azt, aki neki üdvösséget és békességet hoz.

A boerok sikere.

London, november 6. A *Reuter*-ügynökség jelenti Maszeruból október 31-éről: A Bázutoföld határán gyülekező boerok száma nőttön nő. Ladybrand mellett 1400 főnyi kommandó áll. *Vycksburg városa és kerülete az ellenség kezében van.* A boerok, akik Vycksburgot megszállták, *Steyn* Germanus paranesnoksága alatt állottak. A város megszállásakor a boerok teljesen kifosztották a vycksburgi raktárakat. Az angol zászlót levették és széttépték, az egyes darabokat pedig lovaik farkára kötötték a boerok. Azokat a lövőszereket, amelyeket az angolok Vycksburgban hagytak, megtalálták a boerok.

Orosz fegyverkezés.

New York, november 6. A *New York Herald* jelentése szerint *Oroszország egy éven belül amerikai hajógyárakban öt uj csatahajót fog megrendelni*, amelyeknek költsége körülbelül 20 millió dollár lesz.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tengerparton.

A Loreley csodás regéje
Szünetlenül eszembe jár
És érzem, hogy a szőke démon
A vízbe nem rejtőzik már.

A emberszív a fészke mostan:
A bús ember tépedt szíve
És onnan hí, szédít a tenger
Sötétlő, rengő mélyibe.

Fabula János.

+ **Orosz udvari élet.** A minden oroszok cárjának idegeit a khinai zavarok okozta gond, valamint a kormányanyás sok egyéb baja meglehetősen megviselte az utóbbi időben és orvosai tanácsára családostul *Livádiába* ment kipihenni a fáradalmakat. A livádiai cári palotát korántsem lehet valami építészeti remeknek mondani: egyszerü, alacsony és hosszukás téglalap alaku épület az, amely vasráccsal és sürü sövénykeritéssel van körülvéve. Különös engedelem nélkül senkinek sem szabad Livádiában egy bizonyos meghatározott körön belül tartózkodnia s igen nagy befolyásu ember áll annak a háta mögött, akinek ritka kivétellel engedélyt adnak arra, hogy Livádia bizonyos, meghatározott helyein tartózkodhassék. A palotát minden oldalról, ugyszólván lépésről-lépésre fegyveres, éles tölténynyel ellátott katonák őrzik, kivülük a parknak s magának a palotának minden zugában titkosrendőrök vigyáznak a hatalmas császárra, aki az utóbbi időben történt anarkista-merényletek óta ideges félelemmel van minden idegen iránt.

Tulajdonképpen két részből áll a livádiai palota: az elülső nagyobb részében lakik most a cári pár, a hátulsó *kis palotának* nevezett rész pedig be van zárva; ez a kis palota volt Miklós cár atyjának legkedvencebb tartózkodási helye s a kegyeletes fiu mindent érintetlenül hagyott ott, ahol cári atyja meghalt.

Miklós cár nap-nap után értekezik miniszterei-vel, legtöbbször a külügyminiszterrel és Kuropatkin tábornokkal, a hadügyminiszterrel; ezek rendesen kora délelőtt jelentkeznek kihallgatásra és bizony gyakran megtörténik, hogy a legfontosabb konferenciákat megzavarja egy bájos nő, a cárné, aki tréfásan megfenyegetve a miniszterek előtt férjét, szemrehányó hangon mondja, hogy: már ismét nagyon sokat dolgoznak, ahelyett, hogy pihennének is, azután meg már — egy óra óta várják a felséges urat a villásreggelire. Látnivaló, hogy a cár Livádiában éppugy mint Szentpétervárott valóban benső, idillikus családi életet él. Valahányszor nyugalomra térnek a cári gyermekek, a felséges házaspár a gyermekszobába megy, hogy szülői csókkal ajkukon aludjanak el a kicsinyek s reggel, mikor a gyermekek álmos szemecskéiket kinyitják, a felségesjatya és anya csókja köszönti őket. Van nagy gyermekzsivaj fürdéskor is, mikor a kis nagyhercegnők sirva-mosolyogva tiltakoznak kézzel-lábbal a viz ellen és minden etikettet mellőzve, bizony jól befecskendezik szülőiket.

Kedves titok pattant ki most valami uton-módon a livádiai idillikus életből. Az utóbbi napokban a cárné egyszer csak kiadta a parancsot, hogy ő saját lakosztályában akar étkezni; a cárnak is ott teritettek s azóta menten mindenféle udvari ceremóniától, édes tête à tête-ben ebédel a cári pár és boldog mosolylyal beszélgetnek egy még ugyan messze álló eseményről, amely az orosz nemzetet a várva-várt trónörökössel fogja megajándékozni.

•

+ **Ezerötszázmilliő.** Egy párisi, montmartrei ház ötödik emeletének apró kis szobájában játszódott le ez a pompás kis történet.

Három fiatal, bohémlelkü és zsebü festőmüvész elköltötte utolsó fillérjét is vacsorára. Teljesen pénztelen állapotban érnek haza, közös szobácskájukba.

Az egyik nem igen lakott jól a vacsorán, éhes még, bosszankodik, hogy semmiféle étel nincs otthon, amiből utóvacsorát lehetne rendezni, legjobbnak hiszi tehát, ha lefekszik. Meg is teszi és mindjárt be is elé fordul, hogy ő alszik.

A másik kettő beszélgetni kezd. Teljes óra hosszat azon törik a fejüket, honnan keritenek holnapra egy-két frankot. Majd szidják a protekciós szamarakat, akiknek mázolásait a zsüri elfogadta kiállitásra. Beszélgetés közben egyszerre ismét arra terelődik a szó, amiből nekik sohasem szokott sok lenni, de most meg éppenséggel hijján vannak neki: terveket szőnek, mi mindent tudnának ők tenni, ha sok pénzük volna.

— Te, ha nekünk ezerötszázmillió frankunk lenne.

— Ugyan, ne beszélj ily bolondságokat.

— Hát mondd, éppenséggel lehetetlen, amit mondtam?

— Elvégre nem lehetetlen az sem, hogy valaha életedben jó képet fogsz festeni, tehát az ezerötszázmillió sem teljesen lehetetlen.

— Ez az élc csak azért élc, mert *te* mondtad, aki világéletedben még mindent — elrajzoltál.

Az alvó kolléga közbedörmög.

— Ne lármázzatok, hanem egyétek meg egymást.

A két vitatkozó fél elcsendesül egy pillanatra. Kis vártatva megszólal az egyik.

— Barátom, óriási dolgot tudnánk mi ezerötszázmillióval végbevinni.

A másik is megbékélt hangon felel.

— Bizony. De a legóriásabb az volna, hogy egy álló hónapig éjjel-nappal enném. Végre egyszer szeretnék igazán jóllakni.

— Mondasz valamit. Én is megtenném. De képzeld el, ha nekünk ezerötszázmilliónk volna, micsoda mütermet rendeznénk be.

— Éu egy négyzetkilométeres mütermet épittetnék.

— Festőiskolát nyitnánk. Csak abszolut tehetségeket tanitanánk.

— Épittetnénk hatalmas kiállitási palotát, s a mostani zsüritagokat nevetségessé tennők.

— Hogyan?

— Ujságban. Barátom, ötszázmillió frankot fektetnék be egy ujság alapitásába.

— Megőrültél?

— Még eddig nem! A világ összes nyelvén megjelennék az a lap. Politikával is foglalkoznék, de első sorban müvészeti cikkekkel volna tele. Egy álló évig ingyen küldenénk szét. Busás kamatot hozna azután.

A lázban előadott tervekre figyelmessé lett az aludni akaró barát is. A másik vitatkozóra is átragadt most már a hév.

— Zseniális terv!

— Ez még semmi! Alapitványokat tennénk szegény müvészeknek. Különben azon kezdem, hogy nem is volna akkor szegény müvész.

— Nem! Mindenkit segélyeznénk.

— Mostani zsüri-tagot is?

— Még csak az kellene!

— Azért!

Azután arra került a sor, mily pompás életet élnének. Télen: délvidék, nyáron: Svédország. Egy tucat szakácsot tartanának. Ujnyi vastag egyiptomi cigarettákat szivnának. Extázisban kiáltotta az egyik.

— Ezerötszázmillió? Ha akarnók, császárok lehetnénk ennyi pénzen.

— Föltétlenül.

Valósággal deklamáltak.

— Meghóditanánk a világot!

Az aludni akaró kolléga most már kiugrott az ágyból.

— Micsoda hülyeségeket beszéltek itt össze! Az embert aludni sem hagyjátok. Azután nincs egy fillérünk sem. És ha csak egy fél értelme is volna ennek a sok tervezésnek. Először is ezerötszázmillió nincs a világon. Másodszor én szerényebb vagyok. Ugyanazokat a nagy dolgokat keresztülvinném — tiz millióval.

Az imént vitatkozó felek egy pillantásra némán maradtak. Majd hirtelen oda ugrik mindkettő a harmadik, a „szerényebb" elé és a dühvel határos szenvedélylyel kiáltják:

— Mit? *Tiz millió?* Mit csinálunk mi — *rongyos* tiz millióval.

. . . De azért egyikük sem tudta, mit eszik másnap reggelire.

•

+ **Az esernyőről.** Idén lehetne az esernyő használatának ezerszázesztendős jubileuma: Krisztus után 800-ban történik először emlités róla, amikor is *Alcuin* toursi püspök esernyőt küldött ajándékba a salzburgi

REGÉNY.

QUO VADIS?

(60) — REGÉNY —

Irta: SIENKIEWICZ HENRIK

Kezét Petronius vállára tette és miután egy ideig hallgatott, nyugodt hangon kérdezte:

— Mondd meg őszintén, milyen hatást gyakoroltam rád, mialatt énekeltem?

— Te és e szinjáték méltók valátok egymáshoz.

Majd a tüz felé fordulva, igy szólott:

— De most szemlélődjünk pár percig még és vegyünk bucsut a régi Rómától.

XIV.

Vinicius őrületes lovaglás után Laurentumon keresztül Ariciába érkezett, ahol lovat váltott. Aztán mint a szélvész Bovilán és Ustrinumon át Albanunba sietett, ahol már sürü füstfelhőkkel találkozott. Innen már lasabban haladt Róma felé, mert az ut el volt lepve menekülőkkel, akik megrakott lovakat és szamarakat hajtottak. Senkisem világositotta őt fel pontosan a tüz kiterjedéséről, a legtöbben e vészkiáltással siettek el mellette: „Róma veszve van!" — csak Junius szenátortól, akivel egy kunyhó előtt találkozott, tudta meg, hogy a tüz mindeddig nem terjedt a Tiberisen tulra.

A szenátor, kinek a Carinán remek mükincsekkel teli „insulá"-ja volt, csak nagynehezen adott felvilágositást Transtiberim sorsáról és fejét siránkozva hintette meg hamuval, mert a Carina már a lángok martaléka lett.

Vinicius azonban csak azon házért aggódott, melyben Lygia lakott. Minél közelebb ért Linnus házához, annál több akadálylyal kellett megküzdenie, az Aventinus közelében utját állotta a zsarátnok, csak élete veszélyeztetésével volt képes előrehaladni, végre is belátta, hogy nincs más hátra, mint hogy valamely mellékuton a Via Portuensire siessen. A Tiberis negyedben csak lassu lépésben juthatott előre. A lakosság ezrei erre menekültek és egy-egy kis átjáró utcácskánál néha két különböző irányból jövő tömeg ütközött össze. Ezek aztán életre-halálra birkóztak, taposták, ütötték, marcangolták egymást. „Halál Nerora és a gyujtogatókra!" orditották a fejüket vesztett szerencsétlenek és ezer kar emelkedett fenyegetőleg Vinicius felé. Elete a legnagyobb veszélyben forgott és csak megbokrosodott lovának köszönhette megmenekülését, amely száguldva taposta le az utban állókat. Vinicius belátta, hogy lehetetlen lovon maradnia, leszállt tehát lováról és gyalog rohant tovább.

Szikraeső zugott végig azon az utcácskán, ahol Linnus háza állott. A ház még sértetlenül állott. Vinicius egy ugrással a kapu előtt termett és felszakitotta annak ajtaját: „Lygia, Lygia" — kiáltotta, de senki sem felelt. A szive őrülten dobogott, mert arra gondolt, hogy talán Lygia és az agg Linnus már megfulladtak a nagy füstben, amely neki is mellére nehezedett. Atkutatta a házat és mikor meggyőződött, hogy az üres, hogy Lygia elmenekült, örömében felzokogott, de már a következő percben ismét pokoli gyötrelmeket állott ki arra a gondolatra, hogy Lygia talán valamely tömeg közepében nem tud semerre sem szabadulni. — A szeretett leány fekvőhelye előtt térdre rogyott és tenyerébe hajtva fejét, zokogott. Nem sokáig maradhatott igy, mert a levegő már szinte elviselhetetlenné vált és saját megmentésére kellett gondolnia. Lygiának egy ruhadarabja feküdt az ágyon, ajkával megérinté azt és kirohant azzal együtt a házból. Ugyanabban az irányban futott, melyben jött, de a tüz követte őt. Szikrák hullottak rá és beboritották haját, nyakát és ruháját. Tunikája már lángot fogott és égett, mint Nessus inge; leszakitotta azt testéről és félmeztelenül futott tovább, csak Lygia capitiumát boritva fejére. Fáradtan kimerülve lihegett, egész teste izzadt, mintha forró vizzel öntötték volna le tagjait.

Végre is összeesett és egy tapodtat sem tudott tovább menni. Maga sem tudta, hogy meddig feküdt igy, csak mikor valaki vizzel leöntötte fejét, tért magához és felnyitotta szemeit. Néhány férfi vette őt körül, akik élesztgették. Vinicius feltekintett reájuk és halkan megszólalt:

— Krisztus fizessen meg tinéktek!

— Dicsértessék az ő neve, mindörökké, ámen! — válaszolák amazok.

— Linnus? mormogá Vinicius, de nem folytathatta, mert ismét elájult.

Mikor ismét magához tért, maga körül látta Lygiát, Ursust és Péter apostolt.

Ekkor térdre esett és igy szólt:

— Uram, keresztelj meg engem!

Majd ég felé vető tekintetét.

— Mert ő az örökkévaló. Mert csak ő egyedül jó és könyörületes! Mert csak benne akarok bizni, csak őt akarom imádni e pillanattól kezdve!

— És ő meg fogja áldani házadat és téged is! — felelé az apostol ünnepélyesen.

Lygia szótlanul állott ott. Vinicius átkarolta őt és magához ölelé, csak most érezte igazán, hogy egészen az övé.

— Most azonban, hogy isteni csoda által ismét megtaláltalak, nem hagylak többé Rómában. Csak a jó isten tudja, hogy mi minden fog itt még történni! Antiumban találunk majd hajót, mely elvisz bennünket Sziciliába. Mostanáig nem térhettél vissza Aulushoz és Pomponiához, nehogy a császárt ingereld, most már én foglak megvédeni, mert jogom van ahhoz.

Majd Péter felé fordult.

(Folytatása következik.)

püspöknek s levelében ezt irta: Küldök neked egy védőeszközt, hogy tiszteletreméltó fejedet az esőcseppek ellen megóvja. Ha az abban időben már idősebb salzburgi érseknek nem volt esernyője és frank kollégája ajándékozta őt meg ilyennel: valószinü az a feltevés, hogy akkoriban az esernyő nem volt közismert és közkeletü. Sajátságos, hogy az emberiség mindeddig nem gondolt az esernyő szerkezetének javitására, s ha manapság finom kelme és drót is az anyaga, a szerkezete ugyanoly egyszerü és kezdetleges, mint volt évszázadoknak előtte, s nem akadt még eddig az esernyőnek Edisonja, Siemense, aki az alapjában is célszerütlen szerkezetet megjavitotta volna. Éppen a legfontosabb helyet, ahol a fejünknek kellene lennie: az esernyő nyele foglalja el, aminek természetes következménye, hogy csak a felét használhatjuk és vagy a hátunkra, vagy elől a lábunkra esik az eső. A nyelet mindenesetre el kellene az ernyő közepéről helyezni és általában, az egész szerkezet reformálására volna szükség.

Napirend.

Naptár: Szerda, november 7. — Római katolikus: Engelbert pk. — Protestáns: Engelbert. — Görög-orosz: (október 25.) Marcián. — Zsidó: Marchesvan 15. — Nap kél: 6 óra 38 perckor. — Nyugszik: 4 óra 17 perckor. — Hold kél: délután 4 óra 48 perckor. — Nyugszik: reggel 7 óra 3 perckor.

A horvát miniszter fogad d. u. 4 órakor.

A képviselőház ülése délelőtt 10 órakor.

A főváros közgyülése d. u. 4 órakor.

Az országos középiskolai tanár-egyesület budapesti tagjainak felolvasó ülése az Ujvilág-utca 2. szám alatt délután 6 órakor.

Az országos magyar vadászati védegylet igazgatóságának ülése a Gyöngytyuk-utca 13. szám alatt d. u. fél 5 órakor.

Közös hadseregbeli főellenőrzési szemle a Mária Terézia laktanyában délelőtt 9 órakor a 69. gyalogezredhez 1890—1894-ig besorozottakkal és a 17-től a 26-ik egészségügyi csapatokhoz tartozókkal.

A filharmóniai társaság hangversenye a Vigadóban.

Ünnepély a Katolikus Körben (Mondr-utca 11. szám.) este 6 órakor a keresztenység és magyar királyság 900 éves jubileuma alkalmából.

Nemzeti Muzeum. Képtár, nyitva van délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődij mellett tekinthetők meg.

Az egyesült belvárosi községi párt ülése a Saskörben este 7 órakor.

Istvánffy Gyula képkiállitása a Felsőerdősor 22. szám alatt, Huszár Ilona bárónő mütermében reggel 9 órától délután 4 óráig.

Országos Képtár és Dürer kiállitás az Akadémiában délelőtt 9 órától 1 óráig.

Walter Crane kiállitás az *Iparmüvészeti muzeumban* délelőtt 9 órától 1-ig és délután 4 órától 8-ig.

Magyar kereskedelmi muzeum és házipar kiállitás a városligeti iparcsarnokban délelőtt 9 órától 2 óráig.

Technologiai Iparmuzeum nyitva délelőtt 9 órától 12-ig, délután 3—5-ig.

Közlekedési muzeum a Városligetben, nyitva délelőtt 9—12-ig, délután 3—5-ig.

Földtani Muzeum (Stefánia-ut 14.) nyitva délelőtt 10 órától délután 1 óráig. Belépődij 1 korona.

A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyüjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 10—1-ig.

Iparmüvészeti muzeumi könyvtár nyitva délelőtt 10—1 óráig és este fél 7 órától fél 9 óráig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—7-ig.

Muzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.

Magyar Kereskedelmi Muzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerepesi-ut 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9—12 óráig és délután 3—5 óráig. A hazai termékek állandó kiállitása, (a Keleti mintatár és kereskedelemtörténeti gyüjtemény, továbbá a házi-ipari kiállitás, melyben az üzletvezetőség árusitásokat is eszközöl) a városligeti iparcsarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órától 4 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körut 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávéházban minden este nagy katonazene.

Hanusz kávéház Király-utca sarkán, esténkint a magy. kir. honvéd zenekar hangversenye.

Union-szálloda, diszes nagy étterem, villanyvilágitás, specialitás kerékpár-terem.

Putzer György éttermében Deák-tér, minden este Schreier hegedü-hangversenye.

Somossy Orfeum válogatott müsor.

Ferenczi kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.

Tátra kávéház Király-utca Tordajo női zenekarnak hangversenye.

Hazám kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszinház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

Monopol kávéház Váci-körut 37. minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folies Caprice kiváló uj müsor.

KÖZGAZDASÁG.

A vágvölgyi cukorgyár ügye.

— A *Budapesti Napló* tudósitójától. —

Budapest, november 6.

Közgazdasági tekintetben kiskoru állapotunkat mi sem jellemzi jobban, mint a Teplán létesitendő cukorgyár kérdése. Ha keresve keresnénk helyet, amely cukorgyár létesitésére az összes előfeltételeket valósággal ideális módon nyujtja, talán egész Európában nem találnánk arravalóbb területet, mint a Vág völgyét és itt Tepla község határát; és ha van gazdasági vidék, amely ma már létfentartási szükségből arra van utalva, hogy cukorgyára legyen, ugy az bizonyára a Vág völgye.

A Vág völgye a fennforgó és megmásithatlan gazdasági viszonyok következtében cukorrépatermelésére van utalva; ez a terület évente több, mint egy millió métermázsa legkitünőbb minőségü cukorrépát termel és ez az egész répamennyiség a morvaországi cukorgyárakba szállittatik és ott dolgoztatik fel cukorrá. Amde a gazdát a cukorrépa termelésére nem a répáért elért ár ingerli, hanem erre első sorban az ösztönzi, hogy a répaszeletet takarmánynak, a mészszapot pedig trágyának visszakapja a cukorgyártól. Ezt azonban a Vágvölgy répatermelői nem kaphatják, mert a morva cukorgyárak távol esvén, a répaszelet és a mészszap nem birják el a nagyobb távolság szállitási költségeit és ennek egyenes következménye immár az, hogy a Vágvölgy répatermelője marhát nem tarthatván, trágyát nem termelhet és kizsarolt földjével ő maga is fokozatosan elszegényedik.

Aggodalmasan látja és tudja ezt mindenki, aki a Vág völgye területén gazda és akinek a gazdasági érdekek megismerésére esze és szive van. És ennek az aggodalmas tudatnak a következménye az, hogy már évek óta oda irányul e körök törekvése, hogy a Vág völgye területén cukorgyár létesittessék; évek óta történtek és történnek kezdeményezések e cukorgyár létesitésére; évek óta egyesülnek a legjobb erők arra, hogy ez, a létkérdés fontosságával biró iparvállalat létrejöjjön és amidőn odáig fejlődött, hogy a létesités komoly jelleget ölt, — meghiusitják a morvák. És könnyen meghiusitják, mert mi csak fohászkodni és panaszkodni tudunk, mert gazdasági tekintetben kiskoruak, éretlenek vagyunk.

Az 1896. évben megalakult tényleg a „Vágvölgyi mezőgazdasági cukorgyár részvénytársaság.“ — Trencsénvármegye egész közönsége, gazdák és nem gazdák jegyeztek a részvényeket; maga a kormány is nagy mérvben 300.000 forint kölcsön engedélyezésével segitette elő ezt a valóban közhasznu alapitást; és befejezett tény volt, hogy Trencsén város területén épül a cukorgyár. És ekkor megmozdultak a morvák: kéz alatt megindultak a fondorlatok, a szokásos hiresztelések, hogy az alakult társaságnak nincsen elegendő tőkéje, megindultak a morvák répaszerződői magasabb répaárakkal, végül utolsó tromfnak az a hir, hogy a hadtest-parancsnokság katonai szempontból tiltakozik a kiválasztott terület ellen. A vége pedig az lett, hogy a vármegye legjobb erői által létesitett és a kormány segitségével létrejött részvénytársaság, miután már elköltött vagy 30.000 forintot, felszámolt és a trencséni cukorgyár meghiusult.

Hogy a morvák diadalmaskodása mily gazdasági csapás volt a Vág völgyére, ezt legjobban kidomboritja az a körülmény, hogy a mult év végén maga a vármegye főispánja vette kezébe a trencséni cukorgyár ügyét azzal az elhatározott szándékkal, hogy ezt az iparvállalatot, amely ma már egyetlen mentő eszköze a vármegye gazdasági boldogulásának, mindenesetre létesiti. És megindultak a tárgyalások.

Nem kivánunk a fáradságos munka részleteire kiterjeszkedni; nem kivánunk személyekkel és személyi kérdésekkel foglalkozni; csupán azt a tényt regisztráljuk, hogy ez év nyarának folyamán a „Vágvölgyi csukorgyár részvénytársaság“ 2,400.000 korona biztositott tőkével megalakult és miután a 2 millió koronát jegyzett részvényes a legjobb hirnévnek örvendő, tőkeerős cég volt, immár kétségtelennek lehetett venni, hogy a cukorgyár felépült.

A rádzsa nyaklánca

— REGÉNY —

Irta: RUDYARD KIPLING

(90)

— Ej, hiszen az egész palotában csak asszonyok vannak, én pedig radsput vagyok és férfi! — jelentette ki a princ. — A kis öcsém meg éppen nem tud angolul egyetlen szót sem, de amikor együtt játszottunk, akkor mindig sokat beszéltünk önről, Tarvin száhib és arról, hogyan emelt ön ki a nyeregből és vett át az ön lovára és akkor ő minden áron velem akart járni, hogy mindazt lássa, amit ön nekem megmutatott és akkor egészen titokban parancsot adtam és aztán egy kis kapun kisurrantunk ... igy jöttünk ide! Salaam Baba! — mondotta pártfogólag a kicsikéhez, aki lassan és méltóságosan oda szorította a kezét a homlokára, annélkül, hogy erős, fürkésző pillantását Tarvintól elforditotta volna.

Azután valamit sugott a bátyjának, amin ez felkacagott.

— Azt mondja, — tolmácsolta a herceg, — hogy ön nem olyan nagy, mint amilyennek képzelte! Anyja azt mondta neki, hogy ön bármely férfinél is erősebb, de ő azt hiszi, hogy az én katonáim között is van egynéhány, aki nagyobb.

— És mivel szolgálhatok most nektek? — kérdezte Tarvin.

— Mutassa meg neki a puskáját és lőjjön át rupiákat és azt is mutassa meg, hogyan nem tudja levetni önt a ló és még más ilyen dolgokat.

— Jó, jó, de hát itt nem mutathatom meg mindezt. Át kell velem jönnötek Estes urhoz!

— Azt nem teszem . . . a majmomnak vége van . . . és nem hiszem, hogy Ketty nagyon örülne nekünk! Ő különben mindig csak sir! Tegnap a palotába vitt engem és ma reggel nála voltam, de ő egyáltalában látni sem akart engem.

Tarvin megszerette volna csókolni a gyermeket azért az áldott hirért, hogy Ketty egyáltalában még életben van.

— Hát nincs a kórházban? — kérdezte Tarvin fojtott hangon.

— Nincs többé kórház. Nincsenek többé asszonyok benne. Mind elszökött.

— Megszöktek! Mit nem mond? De hát miért?

— Tudja az ördög? — jelentette ki kurtán a princ. — Honnan tudjam én azt? Asszonyok pletykája miatt! Inkább mutassa meg az öcsémnek, hogyan lovagol, Tarvin száhib!

Megint sugott valvmit Umr Singh a bátyjának, s ekközben egyik lábacskáját áttette a kocsin.

— Azt mondja, hogy szeretne önnel a nyeregben ülni, mint én akkor — tolmácsolta megint a herceg! — Gurdit Singh, szállj le!

Az egyik katona leugrott a lováról és Tarvin elé vezette. Mosolyogva azon, hogy milyen készséggel járnak a kezére, szállott a lóra Tarvin, biztos kézzel kiemelte a kicsikét a nyeregből és óvatosan maga elé helyezte a nyeregbe.

— Sitabhainak ez a látvány kissé kényelmetlen volna — dünnyögte magában, miközben karjával a gyermek keskeny termetét átfogta. A Juggutok ugyan nem jönnek majd a közelembe, amig ilyen pajzs védi a mellemet.

Mialatt a kiséret sorfallá alakult, hogy Tarvint a csapat élére bocsássa, egy kószáló pap, aki figyelmesen végignézte a jelenetet, a város felé fordult és torka szakadtából kiáltozni kezdett. Láthatatlan hangok átvették ezeket a kiáltozásokat és továbbitották, amig csak a város faláig el nem jutottak és azon tul elnémultak.

Umr Singh kacagott, amikor a ló ügetni kezdett és még biztatta is Tarvint, hogy gyorsabban lovagoljon. De ez ellen tiltakozott a maharádzsa-kunvár, semmit sem akart a szinjátékból elmulasztani. Amikor most a cigánytanya felé közeledtek, a cigányok arcra borultak ezzel a kiáltással:

— *Jai! Jungle da badsah' jai!*

— Ez annyit jelent, hogy: üdv a sivatag királyának! — szólott a maharádzsa-kunvár egészen átszellemülten. — Es éppen most semmi pénz nincs nálam . . . Van önnek Tarvin száhib?

— Nagy boldogságában, hogy Kettyhez ment, Tarvin minden kincsét, jószágát odaadta volna, még talán a naulakhát is! Marokkal szórta az ezüst- és a rézpénzt az ugráló népség közé és az örömrivalgás megismétlődött, de akkor már vad kacagás is vegyült belé és a cigányok gunyos szavakat kiáltoztak egymásnak, amelyeknek hallatára a maharádzsa-kunvár arca bíborpirosságba borult. Egy pillanatra oda hallgatott, aztán haragosan felkiáltott:

— Indusra mondom! *Ő!* gondolják! Szaggassátok szét a sátraikat!

Egy intésére a katonák szitkozódva rontottak a tanyára, széjjelszórták a tüzeket s aztán a hamut is, kardlappal neki estek a szamaraknak, ugy, hogy azok ezerfelé szaladtak s a rongyos, barna sátorszöveteket lándzsára tüzve hozták el. Tarvin megnyugodva nézte azt a pusztitást, jól tudva, mi eshetett volna meg vele, ha maga akart volna elbánni a lázadással.

Umr Singh az ajkába harapott, de aztán mosolyogva fordult a maharádzsa-kunvárhoz és hübéri hüsége jeléül kiráncotta kis kardját az övéből.

— Ez igazságos, bátyám — mondotta hindosztánul, de — itt egy kissé erősebb lett a hangja — tulságosan messzire nem kergetném a cigányokat. Ugyis vissza jönnek mindig.

— Ugy van — mondotta nyomatékosan egy hang a nézők köréből, akik a szétdult tanya körül hamarosan összeverődtek — a cigányoktól sohasem szabadul meg az ember, királyom. Vissza jönnek azok ujra.

— Mint a kutyák — mondotta a maharádzsa-kunvár fogcsikorgatva. — Es ugyis kell őket elkergetni, mint a kutyákat... rugásokkal... Mehetünk!

(Folytatása következik.)

De aki ezt hitte, nem számolt a morvákkal. Ezek ismét megmozdultak: megkezdődtek a régi nóta szerinti hiresztelések, hogy a jegyzett tőke nem elegendő; hogy veszteség esetén nem lesz, ki fedezze a hiányt; megindultak ujra a répaszerződések felemelt árakkal és amikor mindez nem használt, éket ütöttek a morvák a magyar főrészvényesek közé és a vége ismét az, hogy a cukorgyár ügye magakadt és már a felszámolás is ki volt irva.

És mindezek után, igy tárgyilagosan ecsetelve a tényleges viszonyokat, azt kérdjük: vaksággal vannak-e verve Trencsénvármegye intéző körei, vaksággal vannak-e verve Trencsénvármegye gazdái, hogy még mindig nem birják, vagy nem akarják belátni, hogy gazdasági életük terén mily szerepet játszanak a morva cukorgyárosok? A morváknak a Vágvölgy répája, a Vág völgyének zsirja kell; ámde a Vág völgyének ma már a cukorgyárra elengedhetlen szüksége van és ezen cukorgyártól a morvákat minden áron távol kell tartani, mert amint eddig meghiusitották, ugy meghiusitják ezentul is, sőt ha felépül is velük a cukorgyár, tönkre teszik, hogy övék maradjon a répa.

* * *

Hogy ezen fentebbi cikk mily igaz képét adja a teplai cukorgyár létesitése felett folyó áldatlan küzdelemnek, igazolja a most tudomásunkra jött következő körülmény:

Wolf Lipót nem harcot akarva, hanem azt, hogy Teplán akár ő vele, akár ő nélküle, de a cukorgyár mindenesetre létesüljön, a következő ajánlatot tette a morvák csoportjának:

Tekintetes

Wolf Ernő urnak

Bécs.

Miután Wolf Lipót ur tegnapelőtt este innen Trencsénbe utazott volt és ma visszatért, a következőket közölte velem:

A küzdelmet a következő alapon hajlandó beszüntetni:

1. A Wolf-család kilép az üzletből és eddig felmerült költségeit a morva csoport által magának megtéritteti, amely egyuttal az összes fennálló szerződéseket (szolgálatiakat is) és kötelezettségeket is átvenni tartozik.

2. A morva csoport *a magyar ipar előmozditására szolgálandó kielégitési összeget* fizet a kereskedelmi miniszter kezeihez.

3. Ezen kielégitési összeg magassága a vállalatnak a csoportra biró értéke és Wolf Lipót és Ernő urak eddigi tevékenységének értéke szerint fog kiszabatni.

4. Egy 6 személyből álló választott biróság, melybe a Wolf-család részéről az oroszkai, nagyszombati és sárvári cukorgyárak egy-egy képviselője, a morvák részéről pedig ugyancsak 3 cukorgyáros küldendő, fogja ezen kielégitési összeg magasságát és azon arányt meghatározni, amelyben a morva csoport egyes tagjai ezen összeget viseljék.

Amidőn ezeket becses tudomására hozom, tisztelettel kérem személyes elhatározását lehetőleg postafordultával, a morvák esetleges állásfoglalását pedig velem a lehető legrövidebb idő alatt közölni, mert Wolf Lipót ur ezen ajánlatot teszi ugyan, de fegyverszünetről hallani sem akar.

Megjegyzem még, hogy jelen közleményem nem visszavonása tegnapelőtti levelemnek.

Tisztelettel

dr. Hauer, s. k.

Ha tehát a morváknak csakugyan az a tisztességes szándékuk, hogy Teplán a cukorgyárat felépitsék, akkor ezt az ajánlatot, melyhez Wolf Ernő, a részvénytársaság elnöke a maga részéről is hozzájárult, köszönettel el kellett volna fogadniok. Amde ezen ajánlatra ma már megérkezett a morvák válasza ezen két szóval: *Antrag unannehmbar*. Vagyis a morváknak elfogadhatlan minden ajánlat, amely *a magyar cukorgyárat* biztositja, mert ők a répát akarják a morva cukorgyárak részére biztositani.

Kettőt bizonyit ezen ajánlat: azt, hogy a Wolf-cég nem sápot akar, hanem akarja a vágvölgyi cukorgyárat, ellenben a morvák nem akarják a vágvölgyi cukorgyárat, hanem a vágvölgyi répát.

Ipar- és kereskedelem.

A Magyar Királyi Államvasutak végleges bevételei folyó évi julius hóban saját vonalain a személyforgalomból 4 487.432 korona, az áruforgalomból 11,286.454 korona, különtételek után 1,583.443 korona, összesen 17.357.329 korona voltak. (kerek 900.000 koronával több, mint az előző év megfelelő időszakában). A folyó évi többlet, ugy mint már az év eleje óta, folytonosan a nagyobb áruforgalom eredménye, mig a személyforgalmi bevételek alig változtak. Az év eleje óta julius hó végeig a végleges bevétel kitesz a személyforgalomból 26,099.052 koronát, az áruforgalomból 81,302.907 koronát, különtételek után 8,338.446 koronát, összesen 115,690.405 koronát, (8,233.644 koronával többet, mint az előző évben). Az áruforgalom 11%-nyi emelkedést mutat, ami főleg a nagyobb szén-, gabona-, liszt- és faforgalomnak, illetve kivitelnek köszönhető.

Magyar-Belga Bank. Mint értesülünk, a Magyar-Belga Bank magyar részvényesei legközelebb inditványt tesznek a vállalat felszámolására, azzal a megokolással, hogy a magyar érdekeltek abban a reményben vettek részt a bank alapitásában, hogy annak révén ipari és mezőgazdasági vállalatok létesitésére szükséges tőke fog a külföldről az országba bejönni. Minthogy a nemzetközi pénzpiac kedvezőtlen alakulása miatt a bank tulajdonképpeni célja *a közel jövőben nem látszik megvalósithatónak*, célszerü volna a felszámolást olyan időben megkezdeni, amikor az alaptőke még teljesen érintetlen és a befizetett tőke a minimális felszámolási költség levonásával vissza volna fizethető. A november 12-én tartandó közgyülés azonban még nem fogja a felszámolást kimondhatni, mert az erre vonatkozó inditvány nincs a napirendre kitüzve és ezért erre a célra rendkivüli közgyülést kellene összehivni.

Borjuvásár. 1900. évi november hó 6-án. (A budapesti marhavásártéri vásártéri pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belföldi élő borju 168 drb, leölt borju 5 db, bécsi élő borju — db, — db. horvát, növendék marha 7 darab, bárány élő — darab, leölt bárány — darab. Árjegyzés azonos tételekből: Árjegyzések. Belföldi élő borju I. r. 82—96 f.-ig, II. r. 68—80 f.-ig, kivételes 104 f. 1 kilónkint, leölt borju — f.-től — f.-ig, I. r. — f.-től — f.-ig, kivét. — f. kilónkint. levonás nélkül. Bécsi leölt borju —— f.-ig. Növendék marha — f.-től — f.-ig, I. r. 52—56 —— f.-ig, II. r. —— f.-ig. 1 kilónkint, silányabb 36—40 f.-ig. Bárány élő .—· k., eölt bárány —— k., kivételes ár —— k.-ig páronkint. — Élénk irányzat mellett a vásár gyors lefolyásu volt, az árak 4 fillérrel kilogrammonkint emelkedtek.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-fővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1900. évi november 6. Készlet 947 darab. Érkezett 962 darab. Összesen 1909 darab. Eladatott 1002 darab. Maradt 907 darab. — Napi árak: 120—180 kilogramm sulyban 78—88 koronáig, 220—280 kilogramm sulyban 80—96 koronáig. 300—380 klgr. sulyban 83—98 K.-ig. Oreg nehéz páronkint 200—500 kilós 80—86 koronáig. Malac 50—100 kgrig 70—72 korona. A vásár hangulata lanyha.

Bécsi sertésvásár. A st.-marxi központi vásárcsarnokban tegnap megtartott sertésvásáron bejelentettek 13584 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: 5301 darab fiatal sertést, 7329 darab magyar hizott sertést, — nehéz sertést, összesen 12630 darabot. Az irányzat nagyon gyenge.

Jegyzések: kgként élő sulyban (a fogyasztási adót nem számitva) első rendü sertés 85—86 fillér, kivételesen 87 filléren, középminőségü sertés 78—83 fillér, könnyü sertés 72——76 fillér, fiatal sertés 56—76 fillér.

A budapesti gabonatőzsde.

Budapest, november 6.

A malmok tartózkodása következtében a forgalom buzában 8000 métermázsára tehető, árak változatlanok.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 79·5 k. 7 K. 80 f., 200 mm. 79·5 k. 7 K. 75 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 400 mm. 78·5 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 77·5 k. 7 K. 60 f., 200 mm. 76·5 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 77·3 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 77·3 k. 7 K. 55 f., 200 mm. 76·8 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 20 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 35 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 35 f.

Bihari: 100 mm. 78·2 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 76·3 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 77·5 k. 7 K. 40 f.

Becskereki: 1800 mm. 76 k. 7 K. 40 f.

Dunaföldvári: 1150 mm. 74·7 k. 7 K. 27 f.

Pestmegyei: 100 mm. 79·5 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 79·5 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 77·5 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 77.7 k. 7 K. 55 f., 300 mm. 77·3 k. 7 K. 55 f., 300 mm. 77·2 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 40 f.

Mind három hónapra.

Zab: 100 mm. 5 K. 20 f., dohos.

Tengeri: 200 mm. 4 K. 55 f.

Lóhere: 34 mm. 55 K., erdélyi, vörös mag.

Rozs: 200 mm. 6 K. 85 f., 100 mm. 6 K. 75 f., 100 mm. 6 K. 70 f.

Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint. készpénzben 50 kilogrammonkint. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonkint.

Buza		Kilós	50 kilogramm ára K.-tól	K.-ig	Kilós	50 kilogramm ára K.-tól	K.-ig
Tiszavidéki	ó	75	7.15	7.20	79	7.60	7.85
„	„	76	7.20	7.45	80	7.70	7.90
„	„	77	7.40	7.55	81	—.—	—.—
„	„	78	7.55	7.65	82	—.—	—.—
Fehérmegyei	„	75	7.10	7.30	79	7.60	7.75
„	„	76	7.30	7.45	80	7.70	7.80
„	„	77	7.40	7.55	81	—.—	—.—
„	„	78	7.45	7.55	82	—.—	—.—
Pestvidéki	„	75	7.10	7.20	79	7.50	7.60
„	„	76	7.20	7.35	80	7.60	7.80
„	„	77	7.35	7.45	81	—.—	—.—
„	„	78	7.45	7.55	82	—.—	—.—
Bánsági	„	74	7.15	7.25	78	7.55	7.70
„	„	75	7.25	7.35	79	—.—	—.—
„	„	76	7.35	7.45	80	—.—	—.—
„	„	77	7.45	7.55	81	—.—	—.—
Bácskai	„	75	7.05	7.20	78	—.—	—.—
„	„	74	7.20	7.30	79	—.—	—.—
„	„	75	7.35	7.40	80	—.—	—.—
„	„	76	7.40	7.50	81	—.—	—.—

Egyéb gabonanemüek		Kilós	50 kilogramm ára K.-tól	K.-ig
Rozs	uj elsőrendü	70—72	6.75	6.95
„	„ másodrendü	—	6.70	6.80
Arpa	„ takarmány	60—62	5.90	6.10
„	„ égetni való	62—64	5.50	5.80
„	„ sörfőzésre való	64—66	—.—	—.—
Zab	—	39—41	5.50	5.75
Tengeri	ó bánsági	—	—.—	—.—
„	másnemü	—	—.—	—.—
Repce	uj káposzta	—	15.—	15.50
„	bánsági	—	—.—	—.—
Köles	„	—	5.40	5.60

A határidőüzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza októberre . . —.—.—.—
Buza áprilisra . . . 7.75—7.74—7.73—7.72—7.73
Rozs októberre . . —.—.—.—
„ áprilisra . . . 7.27—7.26—7.25
Tengeri májusra . . 5.57
Zab októberre . . . —.—.—.—
Zab áprilisra . . . 5.03—5.04
Repce augusztusra . —.—.—.—

Déli egy órakor a következő zárórákat állapitották meg hivatalosan a tőzsdén:

		pénz		áru
Buza októberre	—.—		—.—	
Buza áprilisra	7.72	„	7.73	„
Rozs októberre	—.—	„	—.—	„
Rozs áprilisra	7.26	„	7.27	„
Zab okbtóberre	—.—	„	—.—	„
Zab áprilisra	5.56	„	5.57	„
Tengeri májusra	5.03	„	5.04	„
Tengeri szeptemberre	—.—	„	—.—	„
Repce augusztusra	—.—	„	—.—	„

Délután fél 5 órakor zárul:

Buza októberre . . . —.—.—.—
Buza áprilisra . . . 7.69— 7.70
Rozs októberre . . . —.—.—.—
Rozs áprilisra . . . 7.24— 7.25
Tengeri májusra . . . 5.03— 5.05
Zab októberre . . . —.—.—.—
Zab áprilisra . . . 5.53— 5.54
Repce augusztusra . . 13.25—.—

A budapesti értéktőzsde.

A mai előtőzsde szilárd irányzatban indult s a kedvező hangulatot zárlatig megtartotta. Előnyben magyar hitelek részesedtek fedezések alapján, mig Államvasutak inkább el voltak hanyagolva.

A helyi piac tartott, de gyér forgalmat tüntetett fel.

A déli tőzsde teljesen csendes lefolyásu volt Államvasutakban volt kis üzlet, mig a helyi értékek közül Közuti vasut örvendett némi keresletnek.

A valuták és érváltók változatlanok.

Az előtőzsde kedvező.

Jegyeztek: Magyar hitelrészvény 666.——668.—. Osztrák hitelrészvény 663.50—666.75. Osztrák-magyar államvasut 659.75—661.75. Jelzálog 433.50. Rimamurányi vasmü 485.75—487.—. Déli vasut 114.——115.—. Közuti vasut 598.——601.— korona.

A déli tőzsde nyugodt.

Jegyeztek: Magyar hitelrészvény 664.50—665.50. Osztrák hitelrészvény 663.——664 —. Osztrák-magyar államvasuti részvény 660.25—661.75. Rimamurányi 484.50—485.25. Közuti vasut 660.50—662.25 korona.

Forgalomba került: Angol bank 272.——274.—. Erzsébet malom 420.——425.—. Viktória 286.—— 290.—. Salgótarjáni kőszénbánya 639.——641.—. Adria 488.——490.— Városi villamos vasut 276.50—279.— korona.

Utótőzsde. A 4 órai zárlatkor maradt:

Osztrák hitelrészvény 664.—. Magyar hitelrészvény 665.—. Leszámitoló bank részvény 429.—. Rimamurányi vasmürészvény 485.—. Osztrák-Magyar államvasut 663.—. Közuti vasut részvény 601.—. Villamos vasut részvény 276.— korona árfolyamnal.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerü hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapitotta meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 39.—45.— korona, vörös idei 55.——57.— korona, vörös erdélyi —.——— korona, vörös bánsági —.——.— korona, középszemü 60.——63.— korona, nagyszemü 67.—70— korona. Disznózsir: budapesti: 59.——59.50 korona, vidéki —.——.— korona. Táblaszalonna: légenszáritott vidéki —.——.— korona, városi 4 darabos 51.50—52.—. korona, 3 darabos 53.——54.50 korona, füstölt —.——.— korona. Szilva: boszniai szokás szerinti minőség 15.——15.50 korona 120 darabos 16.——16.50 korona, 100 darabos 17.——17.50 korona, 85 darabos 14.——14.50 korona, azonnali szállitásra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.75—14.25 korona, 100 darabos 14.25—14.75 korona, 85 darabos 15.75—16.— korona. Szilvaiz: szlavóniai 18.25—18.50 korona, szerbiai 16.25—16.50 korona, azonnal való szállitásra.

A bécsi gabonatőzsde.

Bécs, november 6. *(A Budapesti Napló telefonjelentése.)* A határidőüzletben a részvétel nagyon csekély, a forgalom pedig elenyésző volt. Buza és rozs irányzata szilárd maradt s az árfolyamok még egy árnyalattal emelkedtek, zab és tengeri megmaradtak a tegnap esti árnagasságban. Köttettek: buza tavaszra 8.—, 7.97. 7.99, rozs tavaszra 7.69, 7.70, tengeri május—juniusra 5.33 koronán. Zab tavaszra 5.86, 5.88

koronán jegyeztetett. A készáruk piacán a forgalom teljesen tartózkodott a részvételtől, üzlet alig volt, de az irányzat változatlanul nyugodt maradt. Zárlatkor maradtak: buza tavaszra 7.98, rozs tavaszra 7.69 korona. Egyebekben üzlettelen.

A bécsi értéktőzsde.

Az előtőzsdén ismét javult az irányzat.
Déli tőzsde valamivel gyengébb Berlinre.
Zárlat csendes, de tartott.

Bécs, november 6. *(Magyar értékek zárlata.)* 4%-os aranyjáradék 114.75. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegy 139.50. Magyar vasuti kölcsön ezüstben 98.75. Magyar keleti vasuti állami kötvény 116.75. Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank 429.—. Rimamurányi vasmürészvény 485.—. Magyar koronajáradék 90.35. 4%-os Magyar földtehermentesitési kötvény 91.40. Magyar hitelbank részvény 664.—. Magyar nyeremény kölcsön sorsjegy 163.75. Kassa-oderbergi vasuti részvény 347.—. Magyar kereskedelmi bank 25.56 Magyar cukoripar —.—.

Bécs, november 6. *(Osztrák értékek zárlata.)* 4·2%-os papirjáradék 97.50. 4%-os osztr. aranyjáradék 114.65. 1860-iki sorsjegy 132.—. Osztrák hitelsorsjegy 393.—. Angol-osztrák bank 273.—. Bécsi bankegyesület 470.—. Osztrák-magyar bank 1692. Déli vasut 112.—. Dunagőzhajózási részvény 758.—. Dohányrészvény 287.50. Császári és királyi arany 11.41. Német bankváltók 117.6½. 4·2%-os ezüst járadék 97.20. Osztrák koronajáradék 93.50. 1864-iki sorsjegy 203.—. Osztrák hitelintézeti részvény 663.50. Unionbank 545.—. Osztrák Länderbank 415.—. Osztrák-magyar államvasut 661.50. Elbavölgyi vasut 471.—. Alpesi bányarészvény 425.—. 20 frank. arany 19.19—. Londoni váltóár 240.60. Bécsi Tramway Litt A. 269.—. Bécsi Tramway Litt A. 263.—. Lipót kohó 390.— Az irányzat tartott.

Bécs, november 6. (A *Budapesti Napló* tudósitójának telefonjelentése.) A *délutáni magánforgalomban* a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 664.—. Magyar hitelrészvény 665.—. Angol-Osztrák bank 274.—. Bécsi bankegyesület 471.—. Union bank 545.—. Länderbank 415.50. Osztrák-magyar államvasut részvény 662.75. Lombard 112.—. Elbavölgyi vasut 471.50. Északnyugati vasut részvény 458.—. Dohányrészvény 287.50. Rimamurányi vasmü 486.—. Alpesi bányarészvény 425.50. Májusi járadék 97.50. Magyar koronajáradék 90.35. Török sorsjegyek 104.50. Német birodalmi márka 117.67. Napoleon d'or 19.19.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, november 6. *(Tőzsdei tudósitás.)* A tegnapi irányzattal ellenkezőleg ma realizációkra hajlott a tőzsde. Ezt különösen a bányaértékek érezték meg a dél-német hengermüvek szövetségének árleszállitásáról szóló jelentés következtében. Azonkivül ma ismét aggodalmak merültek föl az amerikai konkurrencia miatt. Bankértékek eleinte szilárdak voltak, később gyöngültek. Járadékok csöndesek. Spanyolok Párisra javultak. Vasutak közül svájciak nagyon szilárdak. A második tőzsdeórában az üzlet szük keretben mozgott. Bányaértékek tovább hanyatlottak. Magánleszámitolási kamatláb 4½%.

Berlin, november 6. *(Zárlat.)* 4·2%-os papirjáradék —.—. 4%-os osztrák aranyjáradék 97.60. Elbavölgyi vasut —.—. Magyar koronajáradék 91.—. Osztrák-magyar államvasut 141.25. Kassa-oderbergi vasut —.—. Bécsi váltóár 84.90. Magyar vasuti beruházási kölcsön 100.80. Alpesi bányarészvény —.—. Disconto-Commandit 177.75. Általános villamossági Edison 222.60. Gelsenkircheni 188.60. Laura-kohó 204.75. 4·2%-os ezüstjáradék 96.90. 4%-os magyar aranyjáradék 96.50. Osztrák hitelrészvény 208.—. Déli vasut 26.—. Károly Lajos vasut 100.75. Orosz bankjegyek 216.65. 4%-os uj orosz kölcsön 96.25. Török dohányrészvény —.—. Olasz járadék 95.25. Magyar hitelbank —.—. Dynamit Trust 151.75. Harpeni 180.—. Az irányzat szabálytalan.

Berlin, november 6. (A *Budapesti Napló* tudósitójának távirata.) *Esti forgalom.* 4%-os magyar aranyjáradék 96.50. Magyar koronajáradék 91.—. Osztrák hitelrészvény 208.10. Osztrák-magyar államvasut 141.50. Déli vasut 26.—. Északnyugati vasut 216.65. Elbavölgyi vasut —.—. Orosz bankjegy készpénz —.—. Buschtieuhradi —.—. Orosz bankjegy —.—. (Ultimo.) Lombard —.—.

Hamburg, november 6. *(Zárlat.)* 4·2%-os ezüstjáradék 96.60. 1860. sorsjegy —.—. Déli vasut 25.80. 4%-os osztrák aranyjáradék 97.80. Osztrák hitelrészvény 207.90. Osztrák-magyar államvasut 140.75. Olasz járadék 95.—. 4%-os magyar aranyjáradék 97.—. Az irányzat gyengébb.

Frankfurt, november 6. *(Zárlat.)* 4·2%-os papirjáradék 97.30. 4%-os osztrák aranyjáradék 97.50. Magyar koronajáradék 91.10. Osztrák-magyar bank 121.20. Déli vasut 26.10. Elbavölgyi vasut 119.—. Londoni váltóár 204.03. Bécsi bankegyesület 119.50. Villamos részvény —.—. 3%-os magyar aranykölcsön 79.—. 4·2%-os ezüstjáradék 97.—. 4%-os magyar aranyjáradék 96.70. Osztrák hitelrészvény 207.80. Osztrák-magyar államvasut 141.—. Északnyugati vasut 114.70. Bécsi váltóár 849.50. Párisi váltóár 814.66. Unionbank —.—. Alpesi bányarészvény 214.—. Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, november 6. (A *Budapesti Napló* tudósitójának távirata.) Arfolyamok januárra. *Esti forgalom* Osztrák hitelrészvény 208.—. Osztrák-magyar államvasut —.—. Déli vasut 25.90. Osztrák aranyjáradék —.—. Olasz járadék —.—. Laura-kohó 204.10. Harpeni 181.50. Discont —.—. Alpesi —.—. Bécsi bankegyesület —.—. Az irányzat szilárd.

Páris, november 6. *(Zárlat.)* Osztrák-magyar államvasut 708.—. 4%-os osztrák aranyjáradék 97.10. Osztrák Länderbank 450.—. 3%-os francia járadék 100.52. Ottomanbank 534.—. 3½%-os francia járadék 101.85. Alpesi bányarészvény —.—. Déli vasut 139.—. 4%-os magyar aranyjáradék 97.60. Párisi bankrészvény 1085. Olasz járadék 94.80. Francia törlesztb. járadék 99.40. Osztrák földhitelintézeti részvény 1210.—. Török dohányrészvény 307.—. Az irányzat bágyadt.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 6. A sertésüzlet irányzata változatlan.

A) *Hizott sertések ára:* I. A) Magyar elsőrendü: Oreg nehéz (páronkint 400 kilogrammon felüli sulyban) —— fillérig. Öreg közép (páronkint 300—340 kilogrammig terjedő sulyban) —— fillérig. Fiatal nehéz (páronkint 320 kilogrammon felüli sulyban) 96—98— fillérig. Fiatal közép (páronkint 251—320 kilogrammig való sulyban 96—97— fillérig. Fiatal könnyü (páronkint 250 kilogrammig terjedő sulyban) 96—98— fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kilogrammon felüli sulyban) ——— fillérig. Közép (páronkint 240—260 kilogramm sulyban) ——— fillérig. Könnyü (páronkint 200 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. — III. Romániai: Nehéz (páronkint 320 kilogrammon felüli sulyban) ——— fillérig, Közép (páronkint 250—320 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. Könnyü (páronkint 250 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronkint 240 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. Könnyü (páronkint 250 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 260 kilogrammon felüli sulyban) 94—96— fillérig. Közép (páronkint 240—260 kilogrammig terjedő sulyban) 93—94— fillérig. Könnyü (páronkint 240 kilogrammig terjedő sulyban) 92——94 fillérig.

Sertéslétszám 1900. november 4. napján volt készlet 36.040 darab. — 1900. november 5. napján felhajtatott 249 darab. 1900. november 5. napján elszállittatott 932 darab. 1900. november 6. napjára maradt készletben 35.057 darab.

Időjelzés.

— *Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése.* —

Budapest, november 6.

Angolország déli részéhez mély atlanti depresszió érkezett, amely Nyugat-Európában erősen süllyeszti a légnyomást és Angliában, valamint Franciaország nyugoti részén esős, szeles időt okoz. Az orosz maximum gyengült.

Az európai időjárás egyébként tulnyomóan száraz és keleten hüvös.

Hazánkban az idő szárazabbra fordult, amennyiben tegnap már csak az ország keleti részein esett kevés eső. A hőmérséklet nyugaton alacsony és ugyanott gyenge éjjeli fagyok is voltak.

Kilátás: Enyhébb és nyugaton esőre hajló idő várható.

Vizállás.

		Nov. 5.	Nov. 6.			Nov. 5.	Nov. 6.
		méter				méter	
Inn	Schärding	0.48	0.48	Tisza	M.-Sziget	0.35	0.50
Duna	Passau	1.35	1.34	„	Tetétlaka	0.14	0.80
„	Linz	1.27	1.25	„	V.-Namény	0.—	0.—
„	Bécs	0.94	0.93	„	Tokaj	0.98	0.90
„	Pozsony	1.16	1.14	„	Tisza-Füred	1.20	1.20
„	Komárom	1.74	1.84	„	Szolnok	0.90	0.87
„	Budapest	1.44	1.52	„	Csongrád	0.18	0.20
„	Paks	0.64	0.81	„	Szeged	0.14	0.30
„	Mohács	0.97	1.34	„	Török-Becse	0.44	0.41
„	Gombos	1.20	1.49	„	Titel	0.—	0.—
„	Ujvidék	0.54	0.65	Ondova	Bártfa	0.—	0.40
„	Pancsova	0.70	0.62	Topolya	Hodr	0.20	0.12
„	Orsova	1.44	1.50	Bodrog	Zemplén	1.90	3.36
Morva	Magyarfalva	0.90	1.30	Bajó	Zacka	1.69	2.60
Vág	Zsolna	1.62	1.36	Hernád	H.-Németi	1.26	1.31
„	Trencsén	1.31	1.16	Berettyó	Margita	0.15	0.56
„	Szered	0.82	1.54	„	B.-Ujfalu	0.21	0.24
Rába	Sz.-Gotthárd	0.40	0.98	Körös	Csucsa	0.06	0.07
„	Sárvár	0.02	0.35	„	N.-Várad	0.09	0.—
„	Győr	1.86	2.30	„	Belényes	0.44	0.—
Dráva	Pettau	0.65	0.65	„	Tenke	0.04	0.04
„	Zákány	0.—	0.13	„	Gurahoncz	0.24	0.24
„	Barcs	0.32	0.16	„	Borosjenő	0.16	0.16
„	Eszék	0.38	0.52	„	Békés	0.28	0.28
Mura	M.-Szerdah.	0.70	0.—	„	Gyoma	0.10	0.10
Szava	Zágráb	1.52	0.48	Maros	Gy.-Fehérvár	0.16	0.18
„	Szisszek	2.25	0.25	„	Branyiczka	0.22	0.24
„	Mitrovica	2.49	3.18	„	Soborsin	0.—	0.—
Szamos	Dées	0.21	0.30	„	Arad	1.22	1.24
„	Szatmár	0.45	0.43	„	Makó	0.20	0.23
Kraszna	N.-Majtény	0.—	1.67	Temes	K.-Kecskély	0.12	0.20
Latorcza	Munkács	0.—	0.15	Béga	Klizsó	0.03	0.07
Laborcza	Homonna	1.15	0.35	„	Temesvár	0.—	0.—
Ung	Ungvár	1.18	0.3[illegible]	„	Becskerek	0.22	0.3[illegible]

Szinházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szerda, 1900. november hó 7-én.
Zárva.

NEMZETI SZINHÁZ.
Szerda, 1900. november hó 7-én.
Aranyasszony.
Vigjáték 4 felvonásban. Irták Schönthan és Koppel-Ellfeld. Magyarositotta Makai Emil.
Személyek:

Éva	Alszegi	Borbála	Vizváriné
Péter	Dezső	Ágnes	Maróthy
Znojemszki	Ujházi	Gyuszi	Ligeti J.
Gerlevány	Náday	Balázs	Heténvi

Kezdete 7 órakor.

MAGYAR SZINHÁZ.
Szerda, 1900. november hó 7-én.
Angot asszony lánya.
Vig opera 3 felvonásban. Szövegét irták Clairville, Siraudin és Koning. Forditotta Vezéri Ödön. Zenéjét szerzette Charles Lecocq.
Személyek:

Angot	Clairette Szoyer	Cadet	Kunosi
Lange	Margó	Buteux	Erdős
Pomponnet	Giréth	Vilmos	Sarlai
Ange Pitou	Palásthy	Louchard	Mátray
Larivaudière	Sziklai	Huszártiszt	Odry
Trénitz	Füredi	Amaranthe	Láng

Kezdete 7½ órakor.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Szinházelőadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zenemükereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZINHÁZ.
Szerda, 1900. november hó 7-én.
Énekek éneke.
Dramolett 1 felvonásban. Cavallotti nyomán irta Radó Antal.
Személyek:

Ránki	Gál	Dénes	Bihari
Márta	Nógrády		

Utána:
A farkas.
Népdráma 2 felvonásban. Irta Giovanni Verga. Forditotta Radó Antal.
Személyek:

Lena	Jászai	Cardillo	Kazaliczky
Mara	Szerémy	Neli	Bárdi
Nanni Lasca	Góth	Grazia	Varsányi
Janu apó	Balassa	Lia	Nógrády
Filomena néni	Nikó L.	Marelba	Szerémy
Bruno	Tapolczai	Nunzio	Nánásy

Kezdete 7½ órakor.

NÉPSZINHAZ.
Szerda, 1900. november hó 7-én.
San-Toy.
Khinai dalják 3 felvonásban. Irták Edward Morton. Harry Greenbank és Adrian Ross. Forditották Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.
Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Rózsa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	Mi-Kui	Tallián
Bobbie, fia	Rasko	Szin	Nyiri C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Szécsi
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Nyéki
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Khinai császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

Kezdete 7 órakor.

URÁNIA SZINHAZ
Szerda, 1900. november hó 7-én.
Páris 1900-ban.
Irta: Salamon Ödön.
Kezdete ½8 órakor.

FOLIES CAPRICE.
Ma fellép a volt főhadnagy
Dumek és arája
(Margherita e Giuseppe di Gianotto).
Végül:
„Die Hochstaplerin".
Bohóság Leitner H.-től.
Előzőleg:
A Knopfloch család.

Somossy Mulató
(Nagymező-utca).
Albrecht Ferenc, igazgató.
Pénztárnyitás 7-kor. Az előadás kezdete 8-kor.
Még csak rövid ideig!
Fellép Franciaország legjobbnak elismert kómikus excentrikusnője
Paquarette Gabriella k. a.
Bámulatos! Eddig felülmulhatatlan!
MARIO G. ur
4 óriás párducával! 4 óriás párducával!
Szenzációs! Mulattató!
Cronin Moris ur világhirü jongleur. **A. és S. Linne** Németország legjobb jellem duettistái.
LITTKE CARLSEN
gentleman caricator.
Fenomenális mutatvány!
A 3 Almasio A 3 Behrwall
zene, páljelenet. mütornászok, függő kötélen.
Ugymint az összes specialitások.
Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. dohány nagytőzsde, Károly-körut 26. és a Mulató nappali pénztáránál.

Császári és királyi udvari szállító!
lámpa- és villámos csillár-gyáros
DITMAR R.
Budapesten, IV., Kossuth Lajos-utca 3.
petróleum-fütő kályháinak
égési tartama 10 óra.

Ára koronában	21.—	42.50.	34.25.
Szám	I.	II.	III.

Fütése kerül óránkint a közép minőségü petróleummal . . . 6 fillér, 14 fillér, 14 fillér.

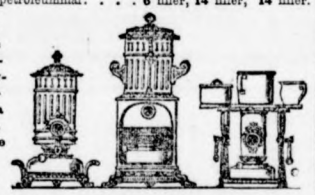

Vidékre szállításnál a kályhák csomagolása 2 korona 40 fillérbe jön.
Petróleum főzőkályhájának
Ára 26 korona 50 fillér, melynek fütése óránkint 6 fillérbe kerül.

1. Haggenmacher H. Sörfőzde
Palaczk Sör
Különlegességek:
Szalon Sör.
Maláta Sör.
GYÁRI TÖLTÉS
ÉVI FORGALOM 5 MILLIÓ PALACZK
ÉVI TERMELÉS 125.000 HECTOL.
Megrendelési helyek: Budapesten V. Kádár-utcza 5. Haggenmacher Kőbánya. Haggenmacher Budafok.

Magyar kir. államvasutak. 167446/900.

Hirdetmény.

A pozsony-passaui átrakodási forgalom beszüntetése.

A m. kir. államvasutak igazgatósága tudatja, hogy a magyar folyam- és tengernajózási részvénytársaság az idő előrehaladottsága miatt a pozsony-passaui átrakodási forgalomban hajójáratait beszüntette, ezen viszonylatban küldemények fel nem vétetnek.

Budapesten, 1900. november hó 2-án.

Az igazgatóság,
(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Nagy: Mondd csak kérlek Balogh, vettél már magadnak egy osztálysorsjegyet?
Balogh: Még nem, mert nem tudom melyik a legszerencsésebb főáruda.
Nagy: A legszerencsésebb főáruda
Bihari Ede Budapest, Károly-körút 28 (a király-utczával szemb.)
Gondold csak kedves barátom, minő **szerencsés ember,** rövid idő alatt már **kétszer** nyerték nála a **jutalomdíjat.**
Balogh: Mi az a **„jutalomdíj"?**
Nagy: **Jutalomdíj,** barátom az a legnagyobb nyeremény
600,000
korona. Én ebben a főárudában játszom és mondhatom, hogy nagyszerűen szolgálnak ki, a huzás után azonnal lakásomon van a huzási jegyzék.
Balogh: Mikor van az **I. osztály** huzása?
Nagy: Az már **f. évi november 15 és 16-án** van és
1/1 sorsjegy 12 kor. 1/2 sorsjegy 6 kor. 1/4 sorsjegy 3 kor. 1/8 sorsj. kor. 1.50
De nem ajánlatos sokáig késni, mert közel a huzás előtt nagy nála a kereslet.
Balogh: Úgy, akkor megyek és azonnal vásárolok magamnak egy sorsjegyet
Bihari Ede főelárusitónál Károly-körút 28. (a Király-utczával szemben).
vagy az elárusító helyein:
VIII., Kerepesi-út 61. IX., Soroksári-utcza 41. és VIII., József-körút 5.

A NEMZETI SZINHÁZ MŰSORÁBÓL
HAMLET, DÁN KIRÁLYFI.
Tragédia öt felvonásban.
Irta Shakespeare, ford. Arany János.
(Magyar könyvtár. Isk. kiad. 109—112. sz.)
Ára 1 kor. 20 fill.
JÁNOS KIRÁLY.
Tragédia öt felvonásban.
Irta Shakespeare, ford. Arany János.
(Magyar könyvtár. Isk. kiad. 106—108. sz.)
Ára 90 fillér.
SZENTIVÁNÉJI ÁLOM.
Tündérjáték öt felvonásban.
Irta Shakespeare, ford. Arany János.
(Magyar könyvtár. Isk. kiadás. 20—21. sz.)
Ára 30 fillér.
Megjelent és kapható
LAMPEL RÓBERT
(WODIANER F. ÉS FIAI)
cs. és kir. udv. könyvkereskedésének kiadóhivatalában
Budapest, Andrássy-út 21.

Zongora
hangolását kiváló szakmunkások által végezteti
2 frtért
Sternberg Ármin
és Testvére
cs. és kir. udv. hangszergyár
zongora-osztálya
Kossuth Lajos-utca 22.
Károly-körut sarok. Zenepalota.
Ugyanott hirneves gyártmányu **zongorák és pianinók kedvező fizetési feltételek mellett is kaphatók.**

Magyar kir. államvasutak.

Pályázati hirdetmény.
(Fürdőszivacs szállítása iránt.)

A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1901. évben, illetőleg 1902. év végéig szükséges fürdőszivacs szállítását biztositani kivánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok az 1900. évi november hó 30-ig beterjesztendők, a bánatpénzek pedig a megelőző napon déli 12 óráig letcendők.

A pályázatra vonatkozó részletes feltételek, ugyszintén az általános szállítási feltételek a magy. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál (Budapest, Andrássy-út 73. szám II. em. 43. ajtószám), valamint minden üzletvezetőségnél megtekinthetők, vagy a megállapitott ár előzetes lefizetése mellett a magy. kir. államvasutak budapesti nyomtatványtárától posta utján is megrendelhetők, megjegyezvén, hogy az általános feltételek mindenpéldányáért 50 filler fizetendő.

A feltételeknek posta utján való megküldése esetén 20 filler postaköltség is beküldendő.

Budapest, 1900. okt. hó.

Az igazgatóság.

4 1/2 %-al „Mercur" Bank- és váltó-üzlet részv.-társ.
kamatoztat betéteket a
Budapest, IV., Váci-utca 37.

VÁSÁROLJON

OSZTÁLYSORSJEGYEKET

Huzás már november hó 15. és 16-án.

A sorsjegyek ára:

Egész: 12 korona. — Fél: 6 korona. — Negyed: 3 korona. — Nyolcad: 1 kor. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

Titkos betegségek szakorvosa

gyanánt, gyors, alapos és kényelmes módon biztos gyógyulást óhajtó szenvedőknek, 20 éves kórházi és magángyakorlati tapasztalatainál fogva legjobban ajánlható

Dr. CZINCZÁR J.

egyetem. orvostudor

gyógyit férfiaknál és nőknél foglalkozási zavar nélkül mindennemü bármily régi keletü

Nemi betegségeket

ugymint **hugycsőfolyást**, hólyag- és vizelési bajokat, **bujakóros sebeket, syphilist**, önfertőzésből eredő idegbajokat, a legmakacsabb **bőrbetegségeket és szépséghibákat**, továbbá

Nemi gyengeségi állapotokat
(impotencia)

meglepő **biztos eredménynyel gyorsan** a legujabb módon.

Rendelő-intézet: Budapest, VII., Kerepesi-ut 14. sz. I. e.
Rendelés: délelőtt 10—4-ig, délután 6—8-ig.
Külön várótermek. Külön be- és kijárat.
Levelekre rögtöni válasz.

Magyar királyi államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a jövő 1901. évi január hó 1-től december 31-ig, esetleg az arra következő további két évben szükséges mintegy évi 400 q tisztitott kender szállitását biztositani óhajtván, eziránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok legkésőbb f. évi november hó 30-ik napjának, déli 12 órájáig terjesztendők be, a bánatpénz pedig folyó évi november hó 29-én, déli 12 óráig teendő le.

A pályázatra vonatkozó részletes módozatok leirását tartalmazó „pályázati felhivás", mely az ajánlattevő aláirásával ellátva az ajánlathoz csatolandó, a magy. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 73. sz.) kapható, a hazai kereskedelmi és iparkamaráknál és az üzletvezetőségnél pedig megtekinthető. Ezen pályázati felhivás kivánságra postán is megküldetik.

Budapest, 1900. év október havában.

(Utánnyomás nem dijaztatik.) Az igazgatóság.

A nekünk bemutatott számtalan megbizható, hiteles köszönirat folytán ezen negyedszázad óta fennálló rendelő-intézet a legmelegebben ajánlható.

Rendelő intézet Budapest, Andrássy-ut 24. az Opera mellett.

TITKOS BETEGSÉGEKET

hugycsőfolyásokat és sebeket, az önfertőztetés utóbajait, az elgyengült férfierő, magömlések, a bujakór utókövetkezményeit, nőknél fehérfolyást, bármennyire idültek is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanság egyik főokozója és bőrbetegségeket gyógyit uj gyógymód szerint, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész- és szülész-tudor, volt csász. kir. oszt. főorvos

RENDEL: naponta d. e. 10 órától egész délután 4 óráig, este 7 órától 8 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszoltatik és gyógyszerekről is gondoskodva lesz.

Nőknek külön váróterem.

Ugyanott megjelent és a szerzőnél: Dr. GARAI ANTAL-nál megrendelhető **NÉPSZERÜ UTMUTATÓ** (már 15-ik kiadásban megjelent) nemi betegségek és ezek észszerü gyógykezeléséhez cimü könyv, volt ára 2 frt 50 kr., **most csak 90 kr.** A könyv jól becsomagolva lesz elküldve, 1 frt beküldése mellett bérmentve vagy 90 kr. utánvét mellett.

A könyv tartalma: I. Az ivarszervek leirása. — II. A nemi élet ébredése. — III. Az önfertőztetés és az éjjeli magömlések. — IV. Hugycsőtakár (tripper) és hugycsőszükületek. — V. A bujakór (siphilis). — VI. Fehérfolyás. — VII. Elgyengült férfierő. — VIII. Női magtalanság. IX. Az ivarszervek megbetegedésének főtényezője: prostitueló.

VII. magy. kir.

szabad. osztálysorsjáték

100,000 darab sorsjegy, 50,000 nyeremény
13.160,000 korona összegben.

Főnyeremény **Egy Millió** korona.

Árak az I-ső osztályhoz:

1 egész sorsjegy 12 korona	1 negyed sorsjegy 3 korona
1 fél sorsjegy 6 korona	1 nyolcad sorsj. 1.50 korona.

Teljes utánvét mellett megrendelések nem eszközöltetnek.

MERCUR [illegible]

BUDAPEST [illegible]

Ideg- és nemi betegségek

makacs vér- és bőrbajok, mint gyengeségi állapotok **radikális gyógyitására páratlan sikerü gyógyhatásai folytán legmelegebben ajánljuk**

Dr. Mitzger Tivadar

HIRNEVES
HYDRO-ELEKTROTHERAPIAI
RENDELŐ-INTÉZETÉT

Budapest, VI. Teréz-körut 44. I. em.

Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán honorarium teljes gyógyulás után is fizethető.

Rendelés d. e. 8—1-ig d. u. 2—8-ig.

Levelekre dijmentesen válaszoltatik. Prospectus ingyen.

Titkos betegségek

gyógyitására e specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag **kórházi tapasztalatai** alapján

Dr. FABINYI J.

v. kórházi orvos, specialista

gyógyit legrövidebb idő alatt biztos sikerrel férfiaknál és nőknél: hugycsőfolyást, hólyagbajokat, bujakóros sebeket, syphilist, ennek következményeit, makacs bőrbajokat és az önfertőzésből támadt idegbetegségeket.

Meglepő az eredmény férfiui gyengeségnél (impotentia) ugy fiatal, mint öregebb egyéneknél.

Biztos siker folytán a honorárium utólag is fizethető. Levelekre dijtalanul válasz; kivánatra gyógyszerek.

Lakás: Budapest, Erzsébet-körut 12. sz., (Dohány-utca sarok, I. emelet).

Bejárat a lépcsőnél. *Külön várótermek.*

Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

GAEDICKE-nél nyerték a 600.000 kor. jutalomdijat

GAEDICKE-nél már kétszer nyerték a 400.000 kor. főnyereményt

Gaedicke szerencse-gyüjtődéje

ismét a **legnagyobb nyereménysikereket** érte el.

A 400.000 koronás főnyereményt

a 11119 számra esett és igy két izben Gaedicke szerencse-gyüjtődéjében nyerték.

Utalva az eddig elért óriási nyeremény-sikerekre, ajánlok az **1900. november 15 és 16-án** kezdődő 7-ik magy. kir. szab. osztálysorsjátékhoz eredeti sorsjegyeket

egy egész	egy fél	egy negyed	egy nyolczad
12.—	6.—	3.—	1.50 koronáért

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utcza 17. **Gaedicke A.**

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

GAEDICKE-nél már kétszer nyerték a 100.000 kor. főnyereményt

GAEDICKE-nél már háromszor nyerték a 60.000 kor. főnyereményt

HECHT-BANKHÁZNÁL

Budapest, IV., Ferenciek-tere 6. szám.

Minden szó egyszeri beiktatása nonpareille betükből 4 fill. Vastagabb betükből 8 fillér.

APRÓ HIRDETÉSEK

A hirdetésekre dijmentesen ad felvilágositást a kiadóhivatal: József-körut 18. szám.

Levélbeli tudakozódásra ingyen adunk felvilágositást, csak a válaszra szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozódásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Hirdessen mindenki mindent.

Hirdessen mindenki mindent.

Hirdessen mindenki mindent.

Olcsón vásárolni mindent

Drágán eladni mindent

az apró hirdetések utján lehet.

Alkalmazást kapni

Munkaerőt találni

az apró hirdetések utján lehet.

Potom pénzen

veheti most már mindenki hasznát a nyilvánosságnak, mert eltörölték a hirdetési bélyeget.

Például:

Ez a hirdetés csak 32 fillérbe kerül:

Szabólányok azonnal felvétetnek. Sip-utca 48. Gleichner.

Ez 42 fillérbe:

Nevelőnőt keresek két leánygyermek részére. Horváth Jánosné, Peterdi-utca 5.

Ez 44 fillérbe:

Keresek jókarban levő zongorát. Fejér, Kinizsi-utca 66. földszint 18.

Ez is 44 fillérbe:

Butor majdnem uj, elköltözés miatt azonnal eladó. Dávid-utca 69.

Ez 46 fillérbe:

Szobatárs kerestetik különbejáratu szobába, esetleg ellátással. Kőfaragó-utca 94. földszint 6.

Ez 56 fillérbe;

Szabónő világos butorozott szobát keres 5—6 frt havi fizetésért, Nap-utca 82. 12. ajtó.

Ez 60 fillérbe:

Irodaszolgát ki jó bizonyitványokkal rendelkezik, azonnal felveszünk. Ligeti Mór és Társa, Nagymező-utca 98.

Ez 72 fillérbe:

Házfelügyelői felügyelői vagy irodaszolgai állást keres óvadékképes több nyelvet beszélő egyén. Szives megkeresések Tábori [illegible] ehérvári-ut 60.

Apró hirdetéseket **központi irodánkban** és eredeti nyugta mellett még a következő fiókokban lehet föladni:

Breuer nővérek dohánytőzsdéje, Teréz-körut 54. szám alatt.

Engelmann Mór gyorssajtónyomda, IV. ker., Kálvin-tér 2. szám.

Franke Pál könyvkereskedése, IV., Gróf Cziráky-féle palota. (Kossuth Lajos-utca, Kigyó-tér, Koronaherceg-utca sarkán.)

Jambrikovits dohánytőzsdéje, erepesi-ut 50. (Takarékp. épül.)

Eckstein Bernát hirdetési iroda, V. ker., Fürdő-utca 4. szám.

Fischer J. D. hirdetési iroda, IV., Zsibárus-utca 7. szám.

Goldberger A. V. hirdetési iroda, IV., ker., Váci-utca 9. szám.

Haasenstein és Vogler hirdetési iroda, V. ker., Dorottya-utca 9. szám.

Leopold Gyula hirdetési irodája, VII., Erzsébet-körut 34.

Mosse Rudolf hirdetési iroda, VII. ker., Károly-körut 9. sz.

Mezei Antal hirdetési irodája V., Gizella-tér (Haas-palota).

Schwarcz József hirdetési iroda, V. ker., Marokkói-utca 4. sz.

Tenczer Gyula hirdetési iroda, IV. ker., Szervitatér 8. szám.

Sikray Samu hirdetési irodája Budapest, Váci-körut 38.

Kernberg Rozália dohánytőzsdéje, VIII. ker., Muzeum-körut 18. sz.

Ifj. Nagel Ottó könyvkereskedő, Muzeum-körut 2. sz. (Nemzeti Szinház bérháza.)

Nemetsek A. J. ujság-árudája, Petőfi-tér 3. szám.

Rohonczi Ilona dohánytőzsdéje, Andrássy-ut 48. szám.

Szántó Mór dohánytőzsdéje, IV., Kecskeméti-utca 14. szám.

Sopronyi V. dohánynagyárus, VIII. ker., Kerepesi-ut 1. szám.

Toldi Lajos könyvkereskedése, II. ker., Fő-utca 2. szám alatt.

Zipser és König zeneműkereskedése, Andrássy-ut 4. szám alatt.

Benda Józsefné, Andrássy-ut 59.

Blockner J. hirdetési iroda, IV. ker., Sütő-utca 6. szám.

Deutsch Miksáné, Andrássy-ut 38.

Weitzenfeld Jakab, Király-utca 1.

Goldgruber Mór könyvkereskedő Buda II., Fő-utca 17. szám.

Minden apró hirdetés, melyet **itt este 6 óráig föladnak,** már másnap **megjelenik a Budapesti Naplóban.**

„Intelligens"
Homonna. Levelet a kivánt helyre küldtem. Üdvözlettel.

Szalon kávéházban
vasárnap e lapra figyelmessé tett urhölgy (gyászruhás) felkéretik **„Jogászgyerek"** jeligealatt közölni, hogy ismeretség lehetséges-e? 7724

Ls.
Addig olvastam leveledet, mig föléledtek könnyek közt mosolygó szép emlékeink s ujra láttam, hogy szerelmünk csak szunnyadhat, de végkép el nem enyészik. Csókolom édes kezedet és kérlek irj, ha szived kivánja s a körülmények nem gátolnak! 7723

Együtt.
Tegnap óta ismét magyar földön. Sajnos, köztünk valami félreértés történt. Engedje meg, hogy felkeressem, vagy levélileg tisztázzam magam, mert lehetetlen, hogy akkor tovább neheztel jen. — Kérem tudassa cimét ez uton. **Demetrius.** 7722

„Tubaró zsa 20".
Kedves levelét az esti órákban kaptam — kérek ujabb rendelkezést és világosabb ismertető jeleket.

Baglyom édes!
Megint busit? Miért nem ir? Tudja, mennyire szeretem kedves sorait olvasni. Még ezen a a héten szerét ejtem a látogatásnak. Talán sejti, mi okból nem mentem eddig. Irjon máris. Viszontlátásig ezerszer csókolja Kuvik.

„Fekete nem 20"
Talán nem vitette el levelemet a kiadóhivatalból? Olyan türelmetlenül várom a feleletet.

Junó 11-nek
kivánt helyen levele van S. J.-től. 7721

KERESLET.

Keresünk
egy orvost a fővárostól háromnegyed órányi járásu igen jó helyre évi fizetéssel. Ajánlatok küldendők: VIII. Kőfaragó-utca 8. I. 20. 7709

Fűszerkereskedő-segéd, ügyes kirakatrendező és kellemes külsővel biró segéd, azonnal felvétetik Bein Simon eperjesi fűszer- és csemegekereskedésében. 3366

Özvegy nő
vagy izr. árva, ki hajlandó lenne vidéken egy urnőt gondosan és szivesen ápolni s cseléd mellett a házidolgokban is segédkezni, irjon e lap kiadóhivatalába „Jövő" jeligével. Jó bánásmód biztositva. 6728

Kis villa
kertel a **Rózsahegyen** vagy ennek közelében, **megvételre** kerestetik. Részletes ajánlatokat árral csak is a tulajdonosoktól legkésőbb november 22-ig **„Készpenz"** jelligével ellátva e laphoz kérek küldeni. 3363

2 nyaralót kerttel
két család számára az I. v. II. kerületben megvételre keresek. Közvetitők kizárva. Részletes ajánlatokat árral és esetleges terhekről valamint adómentességről „Sch. H." jeligével ellátva e laphoz kérek.

Utazók kerestetnek
nagy és kedvelt irodalmi munkák terjesztésére. Szép jövedelem és biztos jövő kinálkozik oly utazóknak, kik a magánfelekkel való érintkezésben jártasak. Részletes ajánlatok „Jövő" jeligére, **Schwarz József** hirdetési irodájában Marokkai-utca. 7702

Megvételre keresek
2—3 vagy 4-es Wertheim pénztárt használt, de jó állapotban. Ajánlatok az ár megjelölésével „Pénztár" jeligével e laphoz kéretnek.

Kereskedelmi tan-
folyamot kitünően végzett fiatal leány magyar és német gyorsirásban, gépirásban jártas, irodai alkalmazást keres szerény feltételek mellett. Cim a kiadóhivatalban megtudható. 3360

Egy nagy,
50 lakással biró házban, a háziur öregsége miatt, megbizható, biztositékkal rendelkező házfelügyelő állandóan felvétetik és a házbér beszedésével megbizatik, kőmüvesek és installatőrök előnyben részesülnek. Ajánlatok e lap kiadóhivatalához intézendők, **„biztos jövő"** jeligealatt.

Varróleány
kerestetik varrónéhez. Kender-utca 3. I. 10. 3358

Bizalmi állást
keres alapos müveltségü, megfelelő megjelenésü férfiu. A kiadóhivatal „Jellemes" alatt továbbit ajánlatokat. 3354

Helyi ismerettel
biró ügynökök előnyös feltételek mellett felvétetnek. Jelentkezők d. u. 5—6 között fogadtatnak. Telefon Hirmondó: VII. Kerepesi-ut 22. 7419

KINÁLAT.

Abaujtorna
megyében vasuthoz és fővároshoz közel eladó egy 2100 catasztrális holdas gróf birtok a birtok fele része kitünő erdő, a másik fele részben szántóföld, jó minőségü rét, kevés szőlőkert és legelő, van egy egyemeletes kastély 35 szobával, angol parkkal és fenyveserdőcskétől körülvéve, por és szélmentes helyen van több uri lakás és megfelelő gazdasági uj épületek szilárd anyagból felszerelve. A birtok osztozkodás miatt azonnal, nagyon olcsón, igen jutányos áron és kedvező feltételek mellett vehető meg. Az eladásra nézve értekezhetni. Botka Sándor közjegyzőnél Pálházán Abaujtorna megye. 7707

Leghiresebb
jósnő Romániából visszatért Munkás-utca 6. földsz. főlépcsőház 8. 7714

Bérletek.
300—5000 holdig Magyarországon kerestetnek tulajdonosoktól ajánlatok figyelembe vétetnek Kussa Dániel, Tiszolc. 7705

Egészen uj
magyar ruha kitünő anyagból, középtermetre való, hozzávaló lakkcsizma s kalappal együtt olcsón eladó. Sándor-utca 30B. I. 13. megtekinthető naponta 1—2 óra között. 3235

2 bicikli.
valódi amerikai, a tulajdonos Amerikából magával hozta s visszavinni nem akarja, olcsón eladó. Bővebbet Sternberg Ármin és Testvére cs. és kir. udv. hangszergyáros cégnél Kerepesi-ut 36. 3361

Kiadó szoba.
A Népszinház szomszédságában egy csinosan butorozott, tiszta, világos és teljesen féregmentes szoba, külön bejárattal a lépcsőházból, azonnal kiadó. Kerepesi-ut 34. III. 20. 7720

Butor.
Félangol hálószoba, asztal, székek, diván, előszobafal, azonnal eladó. Nefelejts-utca 17. ajtó 5. 7726

Ebédlő
és szalonlámpa, ebédlőszőnyeg, smyrna (hosszuszőrü szőnyeg), kottatartó és egyébb apróságok eladók, Kerepesi-ut 6. II. 11. 3371

A község
legszebb pontján, vasuti állomástól 5 percnyi távolságra 800 □ öl telek, rajta kis falusi ház, azonnal eladó. Bővebbet Rákos-Keresztúron Bjelik Jánosnál. 3370

Állandó!
Boritékok: pontvs vidéki cimmel már ellátva, minden időben kaphatók Király-u. 99. I. 12. Viszontelárusitók nagy kedvezményben részesülnek. 3372

A székes fővárosi
esketési anyakönyvi, közigazgatási és biztositási okmány beszerzési vállalat Budapesten, VII., Erzsébet-körut 20. földszint ajtó 8. Mindennemü **közigazgatási** és **törvénykezési** ügyekben okmányokat beszerez és eljár. Elvállal gyámsági és árvaszéki, örökösödési, anyakönyvi, névmagyarositási, **törvényesitési, honositási,** örökbefogadási, bel- és **külföldi** esketési és **válási** ügyek lebonyolitását s ezekhez szükséges okmányok beszerzését jogtanáosossa utján olcsón, pontosan, gyorsan és teljes diskrécióval. — Továbbá eljár ingatlan **jelzálogkölcsön**ügyekben, végül **élet, tüz és jégbiztositási** ügyekben szakképviselet, a kár osult felek érdekeinek megóvása végett szakképviselője: **Serák Géza** ur közbenjöttével s a függő különösen **tüz- és jégkárok** megreklamálását utólagosan is eszközli. — Igazgató: Szentmártoni **Onody Géza** v. országgyülési képviselő. 7725

Ebédkosztot
kaphat 3—4 intelligens fiatal ember distingvált urnőnél Kerepesi-ut 13. II. 22. 3086

Gyógyszertár
nagy vidéki városban, elegánsan berendezve, 15000 frt évi forgalom, előnyös árban eladó. Nagyobb, kisebb gyógyszertárak elő vannak jegyezve. Ormos Rottenbiller-utca 39. II. em. 10. 7727

3 ajtós
előszobaszekrény használt és jó karban lévő megvételre kerestetik. Ajánlatok „Előszobaszekrény" alá a kiadóhivatalban. 3362

Középiskolai
tantárgyakból elismert legjobb módszer szerint tanit kitünő philologus és mathematikus. Előkészit egyéves önkéntességi szolgálatra jogositó vizsgára, polgári iskolai vizsgák letevésére. Gymnasiumi-reáliskolai és kereskedelmi érettségire, államszámviteltanra. Kitünő szakoktatás a könyvvezetésben. Goitein Henrik Budapest, VI., Csengery-u. 52. I. em 8.

Kályhásmester
elvállal minden a szakmábavágó munkát. Schneider Henrik Budapest, VIII.. József-körut 19., az udvarban. 3346

Nevelőnő
ki a magyar és német nyelvben. ugyszintén az elemi osztály tantárgyainak tanitásában teljesen jártas és jó évi bizonyitványokkal rendelkezik, délelőtti és délután 5—7 közti órákat elvállal. Kohn Berta, Király-utca 36. II. 14. 3345

Privátoktatást
magánvizsgákra való előkészitést elvállal hirneves tanférfiu. Ajánlatok „Sikerteljes" alatt a kiadóba kéretnek. 3353

Két darab
alig használt 16-os kitünő 16-vésü Lancaster vadászfegyver és 12 személyre való china evőeszköz jutányosan eladó. Krausz Mór, Ovoda-utca 22. I. 7. 3102

Házikisasszonynak
ajánlkozik vidékre árva leány, ki már volt ily minőségben, levelet Házikisasszony cimen kér a kiadóhivatalba. 7695

Egy kis paradicsom
remek villa 600 □-öl, 4 szoba, előszoba, konyha kitünő pincével a fővárostól 10 percnyi távolságban **szép** forgalmu helyen eladó. 8 évig adómentes 5000 korona teher. Érdeklődőknek szivesen adok felvilágositást ha cimüket **„H. S."** jeligés levélben a kiadóhivatalhoz intézik.

Egyemeletes villa Abbaziában
a főuton, 9 szobával, 8 lóra való istállóval és nagy kocsiszinnel, mely 6000 koronát jövedelmez, **bámulatos olcsó áron eladó.** Levelek „H. Sch." alatt e laphoz küldendők. 3242

Karácsonyra
emléknek, ajándéknak kiválóan alkalmas. Egy életnagyságu nagyitott fénykép bármily fénykép után művésziesen elkészittetik, meglepetésnek, ajándéknak nász, név, születésnapra legalkalmasabb, miután egy ily nagyitás nemcsak pillanatra, hanem örök időkre illő szobadisz is, a legszebb és örök emlék kedves halottainkról. A fénykép sértetlenül visszaadatik, a hü másolatért kezeskedem. Vidéki megrendeléseket pontosan eszközlök. Grosz József, VI. Próféta-utca 5.

Jobb uri
házakhoz szakácsnőnek ajánlkozik, esetleg gazdasszonynak is elmenne egy a háztartás minden ágában jártas fiatal hölgy, szives megkereséseket „S. E." jeligével e lap kiadóhivatala továbbit. 3137

Telkek
gyártelepek részére rendkivül alkalmas. a fővárosban, jó helyen □ölenként 8 korona árért eladók. „H. S." jeligével ellátott, a kiadóhivatalhoz cimzett levelekre azonnal válasz.

Különösen finom
naponta friss apró teasüteményt 1 kilogram 4 korona 72 fillér, egy kitünő Bohéme tortát 2 korona 50 fillérert, vagy 1 narancsos Szulamith tortát 2 koronáért küld a pénz vétele után bérmentesen **Megay Róbert** cukrász, **Miskolcon.**

Egy ház
1 emeletes VII. ker. Csömöri-uton, kültelek, 600 □ öl telek, igen **szép gondozott kerttel,** jutányos áron azonnal is eladó. Cim a kiadóhivatalban. 3163

Kitünő szabónő
elfogad leányokat szabni és varrni tanitásra, elvállal munkát a legegyszerübbtől a legjobb kivitelig mérsékelt árban. Kender-utca 3. I. 10. 3104

A VII. kerület
legélénkebb helyén a Garai-tér közelében egy **kétemeletes adómentes ház, rendkivüli előnyös feltételek mellett, elköltözés miatt eladó. Készpénzszükséglet 23.000 forint.** Ajánlkozóknak részletes felvilágositást adok **„H. J."** jeligés levelekre, melyeket e lap kiadóhivatala továbbit.

Gazdaaszonynak
ajánlkozik magányos úrhoz, esetleg plébániára egy háztartás minden ágában jártas nő. Cim a kiadóhivatalban. 7698

Ruha-varrónő
kitünően jártas, olcsón vállal munkát, melyet a saját lakásán készit el. Renoválásokat is végez kitünő izléssel. Cim: özv. Lederer Lipótné Kertész-u. 8. földsz. 3.

Teljesen uj villa
megvételéhez **csak 1000 forint szükségeltetik.** A villa Budapesten a villamos mentén van. 4 szoba, veranda stb. remek vaskeritéssel és 15 évi adómentességgel. A villa pincére van épitve. Venni szándékozók kéretnek cimüket „J. H." jeligés level. lap v. levél utján e laphoz küldeni. 3241

Ritka alkalmi vétel.
Budapest közvetlen közelében és a fővárosi hivatalnok vagy kereskedőknek állandó lakásul alkalmas **remek villa,** egy **600 □-ölnyi parkirozott kert közepén** elhelyezve, **4** nagy szobával, veranda és minden szükséges modern kényelemmel berendezett mellékhelyiségekkel 9000 forintért eladó. Pénzszükséglet **csak 3000 frt.** Olyanok, kik a 600 □ ölből 2—300 □ ölet el akarnak adni, **azok teljesen ingyen lakják a villát.** Venni szándékozóknak, kik cimüket „H. S." jeligével e laphoz küldik, részletes felvilágositással szolgálok. Ügynökök kizárva.

Cipő
alkalmi vétel. Finom férfi és női cipők 1 frttól 5 frtig. Félcipő 65 krtól, 2 frt 50 kr-ig. Weisz, Budapest, Dorottya-utca 12 szám.

Urak!
Mintán az üzlet pang, készitek **mérték után** remek szabás uri öltönyöket vagy téli kabáto

16—18 frtért

csakis valódi gyapjuszövetmaradékokból. Seller R. férfi szabó Bpest. Dohány-u. 92. Vidékre minták bérmentve. 7674

Hölgyeknek

ajánljuk megrendelésre az

„Illat és szépitő szerek készitése"

cimü könyvet.

Magában foglalja az összes divatos illat- és szépitőszerek, illatolajok, hajfestők, illatos mosdóvizek, szeplő- és májfolt elleni kenőcsök stb. stb. készitésének leirását.

Ára 1 korona 20 fillér.

Megrendelhető a

„Budapesti Napló"

kiadóhivatalában.

Második bővitett kiadásban, csinos kiállitásban és tetszetős alakban

„MIRJAM"

Irta; Dr. Kiss Arnold, veszprémi főrabbi. Remek nyelvezettel nők számára irott magyar nyelvü zsidó imádságos könyv. Ára: Vászonkötésben 2 frt 50 kr. Bőrkötés 3 frt 50 kr. Csontutánzatu diszes kötés 5 frt. Legfinomabb bőrkötés 6 frt. Kapható: a „Budapesti Napló" kiadóhivatalában József-körut 18.

Magyar. kir. államvasutak. Igazgatóság.

Hirdetmény.

(Zónarendszerü személy és podgyász dijszabás életbeléptetése a Szigetvár—Kaposvári h. é. vasuton.)

A magy. kir államvasutak igazgatóságától nyert értesülés szerint ezen vasuton a megnyitás napján zónarendszerü személy és podgyász dijszabás lép életbe, mely dijszabás a m. kir. államvasutak dijszabási elárusitó irodájában, (Budapest, VI. Csengery-utca 33. szám) 20. fillérért kapható.

Budapest 1900. évi október hó 7-én.

Az igazgatóság.

Szepességi
kárpáti juhturó, (ugynevezett liptói) legfinomabb, 5 kilós bödöny bérmentve utánvétel mellett 7 korona. **Ganovszky Gusztáv, Szepes-Szombat** (Szepesmegye). 11390

Legujabb házi tanácsadó önügyvéd.

Gyakorlati utmutató minden peres és peren kivüli ügyekben a törvény által megengedett önképviseletre és mindennemü birósági keresetek, végrehajtási kérvények, összes birósági, hatósági, községi beadványok, felfolyamodványok, igazolási, igénykeresetek stb. szerkesztésére, a községi, bagatell, kereskedelmi, polgári, birtokháboritási, örökösödési, gyámsági, nagykorusitási stb. törvények szabályaival, számos curiai döntvénynyel és iratmánypéldákkal. A legujabb törvények és miniszteri rendeletek szerint irta **Kassay Adolf.** Ára füzve 2 kor., kötve 2 kor. 40 fillér. Kapható **Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)** könyvkereskedésében (Budapest, Andrássy-ut 21.) a pénz előzetes beküldése vagy utánvét mellett.

M. kir. államvasutak.

Hirdetmény.

(Tanulóbérletjegyek életbeléptetése Szár állomásról Bicske állomásra.)

A magy. kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesités szerint f. é. november hó 15-től kezdve Szár állomásról Bicske állomásra egy és három hónapig érvényes tanuló bérletjegyek fognak kiadatni, melyek a Szár állomáson dijtalanul kapható tanuló igazolványok alapján váltandók.

Budapest, 1900. október 31.

Az igazgatóság,

Utánnyomás nem dijaztatik.

Önmüködő tömegcsapdák.

Patkányoknak 2 frt, egereknek 1. frt 20 kr. Egy éjjelen 40 drbot is fognak minden felügyelet nélkül, nem marad semmi szag n ánuk és önmüködően igazodtak. **Svábcsapdák „Eclipse",** több ezer svábot és muszkát fog egy éjjen át, drbja 1.20. Mindenütt a legjobb eredmény. Szétküldés utánvéttel.

Schüller, J. Bécs, II. Kurzbauergasse 4.

Ajtók és ablakok

minden formában és nagyságban, teljesen felvasalva, nagyon olcsón kaphatók

Wiener A. utódá-nál Üllői-ut 77.

Várkonyi Dezső

Szegény legények.

A régi betyár romantikából való néhány elbeszélés ez, amelyet a régi ujságirók gárdájának ezen tehetséges tagja gyönyörü namisitatlanul magyar nyelven annyi közvetlenséggel irt meg, hogy igen élvezetes olvasmányul szolgál. Ára 2 korona, bérmentes küldéssel — a pénz előzetes beküldése esetén 2 kor. 20 fillér. Kapható a „Budapesti Napló kiadóhivatalában József-körut 18.

Lukács Vilmos

a magyar kir. szab. osztálysorsjátékfőelárusitója bankházából vegyenek

osztálysors-jegyeket.

Egy egész kor.	12.—
Egy fél „	6.—
Egy negyed „	3.—
Egy nyolcad kor.	1.50

Budapest, V., Fürdő-utca 10.

Köznép-osztály.

Őszi mencsikoff	4 frt
Téli kabát	7 frt
Felöltő	4 frt
Ferenc József-kabát (Gehrock)	3 frt
Téli nadrág	4 frt

Rothberger Jakab,
Kristóf-tér 2. I-ső emelet.

Használt
férfiruhákat legmagasabb árban vesz Weisz Lipót. IV., Kristóf-tér 2. Kivánatra a vevő a helyszinén megjelenik.

Hamisitatlan
Magyarádi bort 18 frttól 22 frtig rendelhetni Deutsch A.-nál Aradon, Deák Ferenc-utca 3. sz.

Lakást változtatók,
uj házaspárok és **nászajándékot** vásárlók figyelmébe ajánlja **Hegedüs Zsigmond** ujonnan berendezett lakásdiszüzletet **Andrássy-ut 17. szám** alatt raktáromon a legujabb honi- és külföldi müipari tárgyak láthatók u. m.: olajfestmények, aquarellek, acélmetszetek, ker,etek, tükrök, etagérek, oszlopok paravánok, szalon-, szervir-, jour-, dohányzó-, kártyázó- ésnői iróasztalok, szobrok, órák, pálmaedények, székek, fáuteuillek, bronz és porcellán diszek stb.

„Molnárok Lapja"

a

molnárok lapja.

Kiadóhivatal: Budapest, József-körut 33.

PÉNZT

SORSJEGYEKRE és ÉRTÉKPAPIROKRA

(visszafizethető tetszés szerinti kisebb részletekben is) bármily összeget igen olcsón ad

Kőváry Ármin

bank- és váltó-üzlete osztálysorsjáték-főelárusitó.

IV. k., Ferenciek-tere 9. Gróf Cziráky-palota.

Férfiak figyelmébe.

A legmakacsabb és idült hugycsőfolyásnál (magfolyás stb.) egyedül gyors és biztos sikerrel használtatnak a „Gonorrol-pilulák" melyek egyedül csak Silberstein S. vegyészeti laboratoriumában Bécs IX. Rossauerlände 35. kaphatók, ára egy doboznak 2.50 frt (ezen összeget levélbélyegekben is lehet beküldeni).

Nyomatott a „Pátria" irodalmi és nyomdai vállalat részvénytársaság körforgógépén, Budapest, IX. Üllői-ut 25.